

ปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากร
ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

306-81

ศร 332

ภ.3

ปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากร
ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน

10 พ.ย. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2546

สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน. (2546).ปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์กับ

ทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิม

พระเกียรติ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ 2) เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตราจารย์เฉลิมพระเกียรติ จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชุด คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง แบบวัดอัตมโนทัศน์ และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น

ผลการวิจัยพบว่า

1.บุคลากรเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.บุคลากรที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.บุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกับปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน

4.บุคลากรที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.บุคลากรที่มีรายได้สูงกับต่ำมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน

6.บุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.บุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มี

ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

8.ตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่วรของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ อายุ ความฉลาดทางอารมณ์ และเพศ ตามลำดับ

**BIOSOCIAL FACTORS, SELF-CONCEPTS AND EMOTIONAL QUOTIENT AND
THE MATE-SELECTING ATTITUDES OF PERSONNEL IN
THAMMASATCHALERMPRAKIAT HOSPITAL.**

AN ABSTRACT

BY

MISS SUPAPORN VIVATUSSAVIN

**Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
September 2003**

Supaporn Vivatussavin. (2003) *Biosocial Factors, Self-Concepts and Emotional Quotient and the Mate-Selecting Attitudes of Personnel in Thammasatchalermprakit Hospital*. Master's Project, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Dr.Nuanla-or Supapon

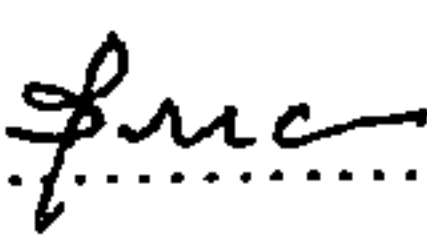
The purposes of this research were (1) to compare the mate-selecting attitudes of the hospital personnel on their biosocial factors, self-concepts, and emotion quotients, and (2) to find the predictor variables for predicting the mate-selecting attitudes of the hospital personnel from sex, age, level of education, work experience, income, self-concepts and emotional quotients. A sample consisted of 180 subjects who were the personnel of Thammasatchalermprakit hospital. The research instruments were (a) the questionnaires on biosocial factors, (b) the mate-selecting attitudes test, (c) the self-concepts test and (d) the emotion quotient test. The statistical procedures for analyzing the data were t-test and stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows :

The female personnel's favorable mate-selecting attitudes were found to be more than the male personnel's favorable mate-selecting attitudes at .05 level of significance. The favorable mate-selecting attitudes of the older personnel in the hospital were found to be less than the favorable mate-selecting attitudes of the younger personnel. No significant difference in the mate-selecting attitudes was found between the hospital personnel at the low level of education and the ones at the high level of education. The favorable mate-selecting attitudes of the hospital personnel with more work experience was found to be less than the favorable mate-selecting attitudes of the ones with less work experience. No significant difference in the mate-selecting attitudes was found between the hospital personnel at the low income and the ones at the high income. The hospital personnel with high self- concepts had more favorable mate-selecting attitudes than the ones with low self- concepts at .05 level of significance. The hospital personnel with high emotion quotient had more favorable mate-selecting attitudes than the ones with low emotion quotient at .05 level of significance. Finally, it was found that age, emotion quotient and sex were predictor variables that could significantly predict the hospital personnel's mate-selecting attitudes.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

..... ๒๐๐๓๐๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลสะอ อ สุภาพล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

..... ๒๐๐๓๐๐

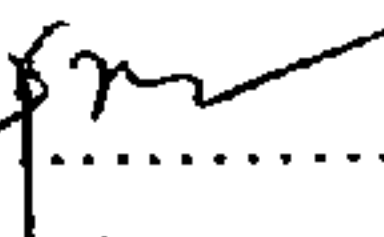
(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลสะอ อ สุภาพล)

คณะกรรมการสอบ

..... ๒๐๐๓๐๐

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลสะอ อ สุภาพล)

.....

กรรมการ

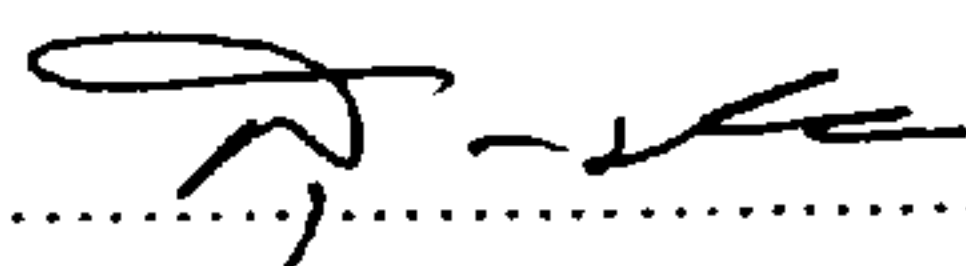
(รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขาวรณ์)

.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ดร.นวลละออ สุภาพล ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา รองศาสตราจารย์อัฉรา สุขารมณ์ และ อาจารย์ชฎานุช ลักษณะวิจารณ์ กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา พร้อมทั้งแนวคิดข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่าง ใกล้ชิด ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลทางสถิติ ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้และพัฒนารูปแบบการคิด ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและ การทำงาน

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ นายแพทย์วีระ อิงคภาสกร และบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการ กรอกแบบสอบถามซึ่งเป็นผลให้เครื่องมือวิจัยมีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณกรรณทิพย์ จันทร้อย พยาบาลวิชาชีพงานพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ที่ให้ความ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ แม่บิดา (ผู้ล่วงลับไป แล้ว) และมารดาของผู้วิจัย ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนร่วมสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่ผู้ วิจัย

สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
✳ ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5 ✳
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการของตัวแปร.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานงานวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ทัศนคติในการมีคู่ครอง.....	11
ความหมายของทัศนคติ.....	11
องค์ประกอบของทัศนคติ.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติในการมีคู่ครอง.....	12
วัตถุประสงค์ของการมีคู่ครอง.....	13
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีคู่ครอง.....	14
แนวทางพิจารณาคุณสมบัติของคู่ครอง.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัจจัยทางชีวสังคมกับทัศนคติในการมีคู่ครอง.....	18
อัตมโนทัศน์กับการมีคู่ครอง.....	24
ความหมายของอัตมโนทัศน์.....	24
ความสำคัญของอัตมโนทัศน์.....	26
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์.....	26
ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ดี.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอัตมโนทัศน์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง.....	33

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	ความฉลาดทางอารมณ์กับการมีคู่ครอง.....	37
	การศึกษาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์.....	37
	ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์.....	38
	องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์.....	38
	ลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำ.....	41
	ความสำคัญและการใช้ความฉลาดทางอารมณ์.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง.....	45
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
	✍ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	50
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
	✎ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า.....	57
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล.....	57
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
	การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	58
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	59
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
	✍ ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	68
	✎ ความสำคัญของการวิจัย.....	68
	✎ ขอบเขตของการวิจัย.....	69
	สมมติฐานงานวิจัย.....	69
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
	การดำเนินการวิจัย.....	70
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
	สรุปผลการวิจัย.....	71

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	78
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	78
 บรรณานุกรม.....	 79
 ภาคผนวก	 87
ภาคผนวก ก. หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย.....	88
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม.....	90
ภาคผนวก ค. คุณภาพเครื่องมือ.....	98
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 102

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงคะแนนการแบ่งกลุ่ม จำนวนและร้อยละ ของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์.....	59
2	แสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรอัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์	61
3	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติ งานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรเพศ.....	62
4	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติ งานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรอายุ.....	62
5	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา.....	63
6	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากร ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรอายุงาน.....	64
7	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากร ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรรายได้.....	64
8	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำและกลุ่มที่มีอัตมโนทัศน์สูง..	65
9	แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ และกลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง.....	66
10	วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้น เพื่อพยากรณ์ทัศนคติ ในการมีคู่ครองของบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาล.....	67
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครองจำนวน 28 ข้อ.....	99
12	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดอัตมโนทัศน์จำนวน 16 ข้อ.....	100
13	แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 25 ข้อ.....	101

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตรานวัตกรรม.....	29
2 แผนภูมิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอัตรานวัตกรรมของเบิร์นส.....	31

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยเล็กที่สุด แต่เป็นสถาบันที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสถาบันแรกของวิวัฒนาการของมนุษย์ วราภรณ์ ตระกูลสวัสดิ์ (2544:53) ได้นำเสนอว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่สำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า “สร้างสรรค์สังคมไทยด้วยสายใยครอบครัว” ความสัมพันธ์ที่ดีย่อมเกิดจากความรักความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งต้องมีพื้นฐานที่สำคัญคือ “ความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน” ความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการ ฯลฯ ส่วนการยอมรับ หมายถึง การยอมรับในความแตกต่างที่ไม่เหมือนกันกับเราทั้งรูปร่าง หน้าตา ความรู้ ความสามารถ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้กันเพื่อปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและความราบรื่นในชีวิตครอบครัว ครอบครัวจะดีมีความสุขหรือไม่อย่างไรนั้นเรื่องของการเลือกคู่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ครอบครัวมีความสุขมากน้อยแตกต่างกันกล่าวคือ ถ้าหากมีคู่ดีเหมาะสมกับตนเอง ย่อมส่งผลให้ทั้งคู่สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันได้ดีกลมเกลียวกันก่อให้เกิดความมั่นคงของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานที่ดีของสังคม แต่ถ้าหากเรามีคู่ครองที่ไม่เหมาะสมกับตนเองก็จะนำความทุกข์ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคมมากมาย พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2536:31) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองนั้นเป็นเรื่องที่บุคคลทุกคนต้องเอาใจใส่อย่างจริงจัง เพราะผู้เลือกจะต้องรับผลของการเลือกนั้นตลอดไปอาจเป็นชั่วชีวิต และการก้าวสู่ชีวิตคู่ครั้งแรกถ้าผิดพลาดแล้วหนทางที่จะพบวิถีทางที่ถูกในชีวิตจะน้อยลง นอกจากนั้นเราควรพิจารณาไตร่ตรองเลือกคู่ครองด้วยตนเองเพราะเราจะต้องเป็นคนครองชีวิตคู่ นั้น การปิดความรับผิดชอบให้พ่อแม่และเพื่อนฝูงเลือกให้ นั้นเป็นสิ่งไม่ควรบิดามารดาในยุคปัจจุบันก็ต้องไม่เลือกวิธีการคลุมถุงชนหรือยึดเยียดคู่ครองให้ลูกโดยที่เราต้องคำนึงถึงเสมอว่า “ปลูกเรือนผิดคิดจนเรือนทลาย” แต่ถ้ามีคู่ผิดนั้นอาจจะต้องคิดจนตัวตายหรือไม่ก็มีการหย่าร้างตามมา ยิ่งถ้ามีชีวิตใหม่อุบัติขึ้นและต้องมารับผลของการกระทำหรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดของเราแล้วยิ่งไม่เป็นการยุติธรรมอย่างยิ่ง การมีคู่ครองเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน การเตรียมตัวความพร้อมและปัจจัยหลายๆอย่างเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยความรู้สติปัญญาไหวพริบ และการปรับตัวของแต่ละคู่ ฉะนั้นการมีคู่สมรสจึงมีความสำคัญมากคู่สมรสที่ดีเท่านั้นที่จะช่วยให้คนทั้งสองครองชีวิตอย่างเป็นสุขได้

การมีคู่ครองจึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของชีวิตครอบครัวเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาคูณสมบัติพื้นฐานของบุคคลที่จะถูกเลือกเป็นคู่ครอง โดยแต่ละบุคคลมีเกณฑ์ใน

การพิจารณาการเลือกคู่ครองไว้หลายประการแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากอายุ ระดับการศึกษา เศรษฐกิจ รูปร่างหน้าตา ความประพฤติ บุคลิกภาพ ความรักความเข้าใจ ศาสนา เชื้อชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งรสนิยมความสนใจซึ่งปัจจัยทางชีวสังคมเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างกันจาก กรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันจึงทำให้แต่ละบุคคลมีบุคลิกภาพ ทักษะ อุดมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน ฉะนั้นการที่จะทำให้คู่ครองเกิดทัศนคติที่ดีได้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง บุคคลจะอยู่ร่วมกันได้ต้องอาศัยการปรับตัวเข้าหากันโดยเฉพาะต้องมีความเข้าใจตนเอง หรือ อุดมโนทัศน์ของตน เฮอร์ล็อก (ซูชัย สมितिไกร. 2530 : 65 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1974 : 34) กล่าวว่า อุดมโนทัศน์มีบทบาทสำคัญในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์และนับว่าเป็นแกนของบุคลิกภาพ (Core of Personality) หากบุคคลใดมีอุดมโนทัศน์ที่ดี (Positive Self - Concept) จะมีการกระทำหรือพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดมีอุดมโนทัศน์ที่ไม่ดี (Negative Self-Concept) จะทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่สร้างปัญหาให้แก่ตนเองและผู้อื่น อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้แมคแคนด์เลส (Mc Candless. 1967 : 101) กล่าวว่า คนที่มีอุดมโนทัศน์ในทางบวกจะมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีความกังวลต่ำ และมีการปรับตัวดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของแครนดอล และ เบลลูจิ (Crandol;& Belluji. 1954 : 224) พบว่า คนที่มีอุดมโนทัศน์ในทางบวกจะปรับตัวเองได้ดีกว่าคนที่มีอุดมโนทัศน์ในทางลบ

ความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากอุดมโนทัศน์จะมีผลต่อการมีคู่ครองแล้ว ความฉลาดทางอารมณ์ก็มีผลเช่นกัน สโลเวอร์ และเมเยอร์ (Salovey;& Mayer. 1990 : 185-211) กล่าวว่า เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลต่อการตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นและสามารถควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิตโดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น นอกจากนี้กรมสุขภาพจิต.(2543 : 55-56) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้าน คือ ความดี ความเก่ง และความสุข ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมี 1) ความดี คือ ควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม เห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบ 2) ความเก่ง คือ มีแรงจูงใจในตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 3) ความสุข คือ รู้สึกภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิต และมีความสงบทางใจ สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข อาจกล่าวได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการดำรงชีวิตและทัศนคติในเรื่องต่างๆของบุคคลรวมถึงทัศนคติในการมีคู่ครองด้วยเช่นกัน ตัวอย่างของบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ขาดการพัฒนาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ขาดระเบียบวินัย ขาดการอดทนรอคอย ขาดการยับยั้งชั่งใจ และขาดการควบคุมตนเอง ไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่น มักมีปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์ไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งทางอารมณ์ของตนเองได้เห็นได้จากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์และทีวี บุคคลบางคนมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดแต่ขาดการเรียนรู้ที่จะรับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองเนื่องจากขาดการควบคุมสติและใช้อารมณ์ชั่ววูบในการตัดสินใจ ปัญหา เช่น กรณีนักศึกษาแพทย์รายหนึ่งฆ่าหั่นศพแฟนสาวแล้วแยกชิ้นส่วนของศพนำไปทิ้งในที่

ต่าง ๆ เพื่ออำพรางคดีไม่ให้ตำรวจหาหลักฐานพบ นอกจากนี้ยังพบคดีฆาตกรรมอีกหลายคดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีสติปัญญาสูง เช่น คดีอาจารย์ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งฆ่าภรรยาตนเองแล้วอำพรางคดีว่าเป็นอุบัติเหตุ รวมทั้งคดีของอาจารย์สถาบันราชภัฏฆ่าสามีและฆ่าตัวตายเพื่อแก้ปัญหาที่สามีมีภรรยาน้อย จากตัวอย่างคดีทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าผู้ก่อคดีล้วนเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูงแต่มีปัญหาทางด้านอารมณ์เนื่องจากไม่พอใจจนควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ส่งผลให้กระทำการที่ไม่เหมาะสมกับคู่ครองของตนก่อให้เกิดคดีอาชญากรรมดังกล่าว ถ้ายังไม่สามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อมีคู่ครองคนใหม่และเกิดปัญหาขึ้นอีก บุคคลเหล่านั้นอาจใช้วิธีแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องจนในที่สุดกลายเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติต่อไป ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเหล่านั้นมีความฉลาดทางอารมณ์ มีสติสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยการพิจารณาอย่างมีเหตุผล ทำให้ความรู้สึกที่มีต่อคู่ครองเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นก็จะทำให้บุคคลนั้นเข้าใจเกี่ยวกับโลกของความเป็นจริงและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตต่อไป

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตค่อนข้างมาก เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็น “สังคมเมือง” และมีระดับ “ความทันสมัยสูง” สตรีจำนวนไม่น้อยเริ่มเบนความสนใจจากการแต่งงานมาเป็นการทำงานและสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจมากขึ้น โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายอีกต่อไป ในขณะเดียวกันผู้ชายเริ่มคิดคำนวณทั้งในแง่ประโยชน์ และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจแต่งงานทำให้คำว่า “การแต่งงาน” สูญเสียความหมายและคุณค่าที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทั้งหญิงและชายเกิดการไม่ต้องการรับภาระผูกพันที่เกิดจากการแต่งงาน ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการสมรสในปัจจุบัน ก็คือ การเลื่อนการแต่งงานหรือไม่แต่งงานเสียเลยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเมื่อมีการสมรสแล้วการแตกแยกหย่าร้างก็เกิดขึ้นได้ง่าย ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้อัตราส่วนของผู้ที่อยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ ได้แก่ การที่ชายและหญิงอยู่กันกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่ได้แต่งงานมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะมีผลเชื่อมโยงไปถึงการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ จากงานวิจัยเกี่ยวกับการสมรสในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเป็นสังคมเมือง ระบบอุตสาหกรรม การบริหาร ฯลฯ ทำให้ทุกคนต้องแข่งขันกันในทุกๆ ด้าน เช่น แข่งกันเรียน แข่งกันสอบ แข่งกันทำงาน จนบางครั้งทำให้ลืมหรือขาดความสนใจในตนเองและบุคคลรอบข้าง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทัศนคติในการมีคู่ครองเปลี่ยนไปทำให้บางคนตัดสินใจแต่งงานช้าลงหรือไม่แต่งงานเลย

บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในโรงพยาบาลเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ส่วนใหญ่มีรายได้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ในระดับหนึ่งจึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการมีคู่ครองสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์เป็นของตนเอง ทางด้านความคิดอ่านของบุคคลในกลุ่มนี้จะมีความคิด ความรู้ ความสนใจ ค่านิยม และทัศนคติของตนเองแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในโรงพยาบาลโดยสนใจศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ทั้งองค์ประกอบด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และ องค์ประกอบทางจิตวิทยา ได้แก่ องค์ประกอบเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ว่ามีความเกี่ยวข้องต่อทัศนคติในการมีคูครองอย่างไร

/ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมในด้านเดียวกันแต่ต่างระดับกัน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ ที่มีผลต่อทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีอัตมโนทัศน์สูงกับบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกับบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวสังคม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และ ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ อัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสามารถทำนายทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของทัศนคติในการมีคูครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล เมื่อพิจารณาจากเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และปัจจัยทางจิตวิทยาด้านอัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการศึกษามาใช้ส่งเสริมความรู้และทัศนคติในการมีคูครองที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น อันจะเป็นการจรรโลงและแก้ไขปัญหาสังคมต่อไปในอนาคต
3. เป็นการเพิ่มพูนหลักฐานทางวิชาการ ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติในการมีคูครอง อาจใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเชื่อมโยงกับทฤษฎีอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 180 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 ปัจจัยทางชีวสังคม

1.1.1 เพศแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- เพศชาย
- เพศหญิง

1.1.2 อายุแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- อายุน้อย คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่ม
- อายุมาก คือ กลุ่มที่มีอายุมากกว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่ม

1.1.3 ระดับการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ระดับการศึกษาปานกลาง คือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
- ระดับการศึกษาสูง คือ ระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

1.1.4 อายุงานแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- อายุงานน้อย คือ กลุ่มที่มีอายุงานน้อยกว่าอายุงานเฉลี่ยของกลุ่ม
- อายุงานมาก คือ กลุ่มที่มีอายุงานมากกว่าอายุงานเฉลี่ยของกลุ่ม

1.1.5 รายได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- รายได้น้อย คือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท
- รายได้มาก คือ รายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป

1.2 ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่

1.2.1 อึดมโนทัศน์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- อึดมโนทัศน์ต่ำ คือ กลุ่มที่มีอึดมโนทัศน์ต่ำกว่าอึดมโนทัศน์เฉลี่ยของกลุ่ม
- อึดมโนทัศน์สูง คือ กลุ่มที่มีอึดมโนทัศน์สูงกว่าอึดมโนทัศน์เฉลี่ยของกลุ่ม

เฉลี่ยของกลุ่ม

เฉลี่ยของกลุ่ม

1.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ คือ กลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยของกลุ่ม
- ความฉลาดทางอารมณ์สูง คือ กลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าความฉลาดทางอารมณ์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะคิดในการมีคู่ครอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงาน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในระดับต่างๆทุกหน่วยงานภายในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2546 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเฉพาะบุคลากรที่เป็นโสดทั้งเพศชายและเพศหญิง

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

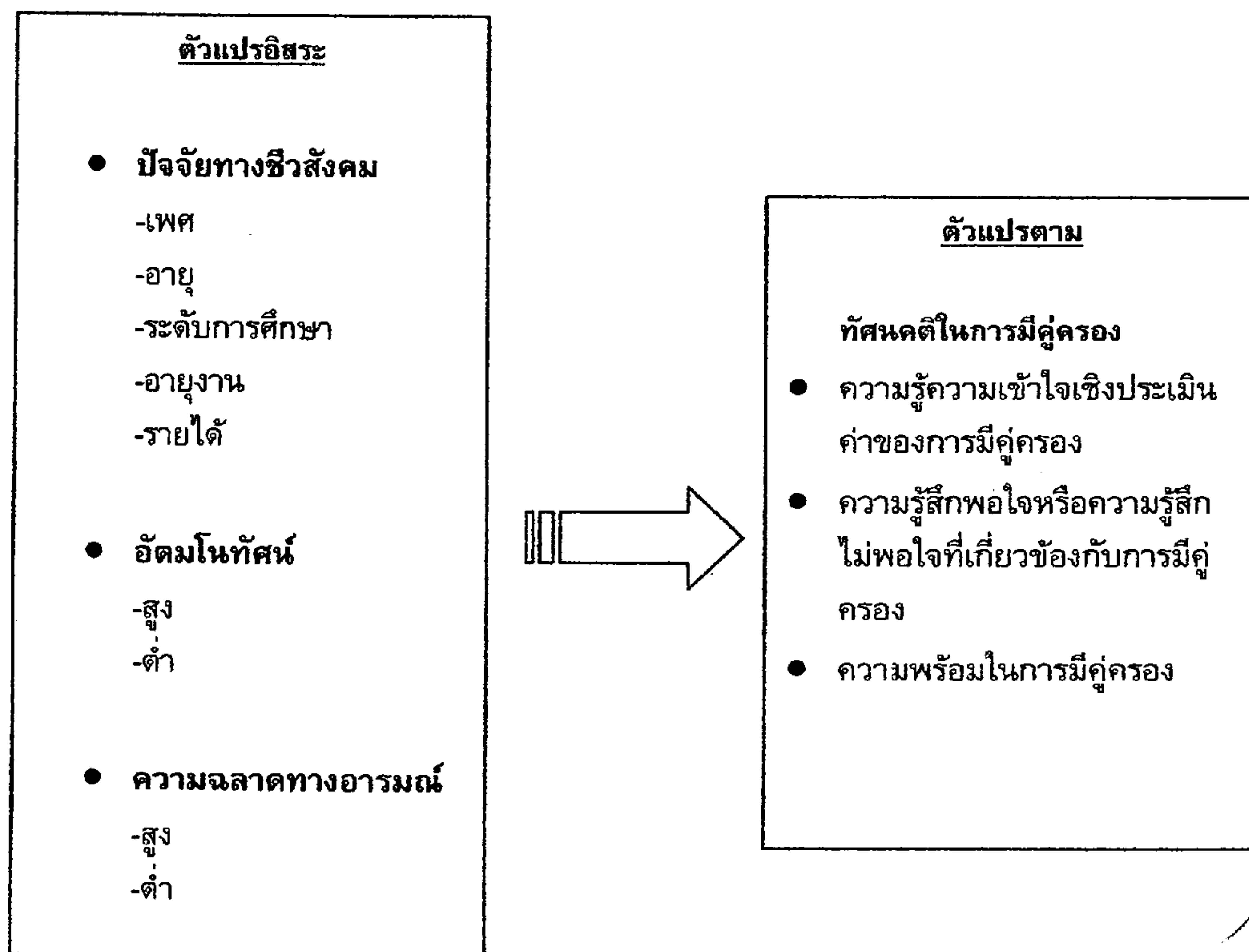
1. ทักษะคิดในการมีคู่ครอง หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเชิงประเมินค่าว่าการมีคู่เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์หรือไม่ดีไม่มีประโยชน์ และความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อการมีคู่ครอง รวมทั้งการมีความพร้อมทางจิตใจ การวางแผนล่วงหน้าในการมีคู่ครอง ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดทักษะคิดในการมีคู่ครอง โดยสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน และ คณะ (2544 : 42-43) ได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นประโยคประกอบด้วย มาตรการส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” มีจำนวน 28 ข้อ โดยคะแนนคำตอบแต่ละข้อมี 5 ระดับ คะแนนจึงมีพิสัยระหว่าง 28-140 คะแนน ผู้ที่ตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในข้อที่แสดงถึงทัศนคติทางบวกจะได้คะแนนสูงสุด ส่วนผู้ที่ตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในข้อที่แสดงถึงทัศนคติทางลบจะได้คะแนนต่ำสุด ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กรณี คือ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีในการมีคู่ครองกับผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีในการมีคู่ครอง ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีในการมีคู่ครอง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีในการมีคู่ครอง

2. อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หมายถึง การรับรู้ตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านอารมณ์ ลักษณะนิสัย ความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น โดยใช้ผู้ตอบบรรยายตนเองจากคำคุณศัพท์ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ในแต่ละข้อของคำคุณศัพท์แต่ละด้านมีระดับที่แสดงความเข้มสูงสุดและรองลงมาตามลำดับ ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดอัตมโนทัศน์ของฟีดเลอร์.(นวลละออ สุภาพล. 2534 : 86 ; อ้างอิงจาก Fiedler. 1967) เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกัน เป็นมาตรการส่วนประมาณค่า 8 หน่วย มีจำนวน 16 ประโยค ให้ผู้ตอบบรรยายตนเองจากประโยคเหล่านั้น คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนจะมีพิสัยระหว่าง 16-128 คะแนน ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กรณี คือ ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูง กับ ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนน

สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

3. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความคิดอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ของตนเองและสามารถใช้ประโยชน์จากอารมณ์นั้นในการวางแผนอนาคตและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นต้น ตัวแปรนี้วัดโดยยึดแนวคิดของ โกลแมน (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 82 ; อ้างอิงมาจาก Goleman.1995) แบบวัดมีทั้งหมด 25 ข้อ เป็นประโยคที่บรรยายความสามารถที่แสดงถึงความฉลาดทางอารมณ์ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ “ จริงมากที่สุด ” ถึง “ ไม่จริง ” โดยคะแนนคำตอบแต่ละข้อมี 5 ระดับ คะแนนจึงมีพิสัยระหว่าง 25-125 คะแนน ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กรณี คือ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง กับ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มจัดว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแพทยังมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรเพศชาย
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย
3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูง
4. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย
5. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้มากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่ำ
6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ
7. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
8. ปัจจัยทางชีวสังคมคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และ ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ อัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ทศนคติในการมีคู่ครอง
 - 1.1 ความหมายของทศนคติ
 - 1.2 องค์ประกอบของทศนคติ
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับทศนคติในการมีคู่ครอง
 - 1.4 วัตถุประสงค์ของการมีคู่ครอง
 - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีคู่ครอง
 - 1.6 แนวทางพิจารณาคูณสมบัติของคู่ครอง
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัจจัยทางชีวสังคมกับทศนคติในการมีคู่ครอง
2. อัตมโนทัศน์กับการมีคู่ครอง
 - 2.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์
 - 2.2 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์
 - 2.4 ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ดี
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอัตมโนทัศน์กับทศนคติในการมีคู่ครอง
3. ความฉลาดทางอารมณ์กับการมีคู่ครอง
 - 3.1 การศึกษาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.2 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.4 ลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำ
 - 3.5 ความสำคัญและการใช้ความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความฉลาดทางอารมณ์กับทศนคติในการเลือกคู่ครอง

1. ทักษะในการมีคู่ครอง

ทักษะในการมีคู่ครองของบุคคลแต่ละคนมักแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสังคมสภาพแวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของทักษะไว้หลายความหมายดังนี้

1.1 ความหมายของทักษะ

อัลพอร์ท.(Allport. 1953 : 810) ได้ให้ความหมายทักษะที่ว่า เป็นความเชื่อที่มีต่อบุคคล สิ่งของและสถานการณ์บางอย่างซึ่งทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะตอบสนองโดยแสดงพฤติกรรมเฉพาะต่อบุคคลสิ่งของหรือสถานการณ์นั้นเป็นพิเศษ นิวคอมบ์และ คอนเวอร์.(T.M. Newcomb; R.H. Turner; & P.E. Converse. 1965 : 41-42) ได้ให้ความหมายของ ทักษะที่ว่า “แนวคิดรวบยอดของ ทักษะนั้นได้รับพื้นฐานมาจากประสบการณ์ในอดีตซึ่งจะเก็บสะสมและมีการจัดโครงสร้างได้เมื่อเจอสถานการณ์ใหม่ ๆ ก็จะนำมาประเมินและตีค่าสถานการณ์ใหม่นั้น” ส่วนทริยานดริส (Triandis. 1971 : 3) ได้ให้ความหมายทักษะที่ว่า เป็นความคิดอย่างหนึ่งที่มีอารมณ์เป็นตัวนำ ทำให้บังเกิดจิตใจโน้มเอียงก่อให้เกิดการกระทำแบบหนึ่งต่อสถานการณ์ทางสังคมเฉพาะแบบนั้น

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518 : 41) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะคือ ความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใดต่อบุคคลใด ความพร้อมดังกล่าวของบุคคลเห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงต่อสิ่งนั้นว่าชอบหรือไม่ชอบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525 : 389) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะว่าหมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า ทักษะ ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับ คติ ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็น ส่วนกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528 : 172) กล่าวว่าทักษะ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วแสดงภาวะร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่างๆในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบเรียกว่า ทักษะที่ดีหรือทางบวก หรือ แสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ

โดยสรุปทักษะเป็นเรื่องของจิตใจความรู้สึก มีผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เป็นแนวโน้มในการที่จะแสดงหรือมีปฏิกิริยาในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออก

1.2 องค์ประกอบของทักษะ

องค์ประกอบของทักษะนั้น เชฟเวอร์ (Shaver. 1977 : 170) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของทักษะนั้นว่ามี 3 องค์ประกอบดังนี้ คือ

1.2.1 องค์ประกอบด้านความรู้ หรือความคิด (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น

1.2.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใดบุคคลก็จะไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะเกิดความชอบต่อสิ่งนั้น

1.2.3 องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavior Component) หมายถึง ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนคือการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะต้องมีความสอดคล้องกัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ทักษะคติของบุคคลนั้นก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติในการมีคู่ครอง

การมีคู่ครองเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ในหลาย ๆ วัฒนธรรมได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดของชีวิต โดยเริ่มต้นจากการที่หนุ่มสาวมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะที่จะทำให้เกิดการชอบพอจนเกิดเป็นความรักและเกิดการแต่งงานในที่สุด นักวิชาการหลายท่านเห็นความสำคัญของการมีคู่ครองจึงศึกษาและกล่าวถึงการเลือกคู่ครองซึ่งเป็นขั้นตอนในการตัดสินใจว่าจะมีคู่ครองต่อไปหรือไม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เบลล์ (ทวิริสมี วนาคม. 2518 : 103 ; อ้างอิงมาจาก Bell. 1971) เสนอว่า การมีคู่ครองเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการเลือกคู่ครองที่จะแต่งงาน โดยเริ่มพิจารณาแต่เฉพาะคนในกลุ่มเดียวกัน (Endogamy) คนที่มีคุณสมบัติคล้ายกัน (Homogamy) และคนที่มีบุคลิกที่ผู้เลือกต้องการ (Personality need) เช่นเดียวกับ การ์เทต (Garret. 1982 : 113) กล่าวว่า การมีคู่ครองเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิตหนุ่มสาว ในหลาย ๆ วัฒนธรรมนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นลักษณะการเลือกจากบุคคลที่เหมาะสมโดยเปรียบเทียบภูมิหลังที่คล้ายคลึงกัน ลำดับขั้นตอนการสืบทอดศาสนา และอายุ

ก้อ สวัสดิพาณิชย์ (2519 : 127-128) กล่าวว่า มูลเหตุที่ทำให้มีการเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นคู่ครองได้แก่ มูลเหตุทางอารมณ์ ซึ่งหมายถึงการที่ชายหญิงมีความรักต่อกัน มูลเหตุทางเศรษฐกิจ เพื่อต้องการยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้น หรือมูลเหตุทางสังคมหรือการชักนำของบุคคลอื่นหรือความสนิทสนมที่มีต่อกันมาช้านาน รัชนิกร เศรษฐฐู (2519 : 7) เสนอว่าการเลือกคู่ครองหมายถึง การที่หนุ่มสาวตัดสินใจเลือกบุคคลที่ตนพอใจมากที่สุดมาเป็นคู่สมรสเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ของตนขึ้น สุภา มาลากุล (2520 : 11) กล่าวว่า การเลือกคู่ คือ การที่คนสองคนต่างเพศต่างภูมิหลังตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างครอบครัวใหม่และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจร่วมกัน ส่วนวารุณี บัณฑสันต์ (2520 : 58) กล่าวว่า การเลือกคู่เป็นกระบวนการปฏิสังสรรค์ที่เริ่มต้นด้วยการมีเพื่อนต่างเพศหลายคนและคบหาสมาคมกันเป็นหมู่คณะและในที่สุดอาจมาถึงการสนใจเพื่อนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ และนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2521 : 220, 234) ให้ความหมายของการเลือกคู่ครอง หรือผู้ที่มาร่วมชีวิตเพื่อการสมรสนั้นถือเป็นงานขั้นพัฒนาการ

ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เริ่มตั้งแต่วัยรุ่นตอนปลายจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น การเลือกคู่ครองจึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของชีวิตเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาคคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ที่จะได้รับเลือกให้เป็นคู่

จากข้อมูลข้างต้นกล่าวได้ว่า การตัดสินใจมีคู่ครองที่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษานี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการเลือกคู่เป็นพัฒนาการที่สำคัญอย่างหนึ่งเริ่มตั้งแต่วัยรุ่นตอนปลายจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น การมีคู่เป็นกระบวนการทางสังคมที่ปัจเจกบุคคลได้ตัดสินใจเลือกบุคคลที่จะมาเป็นคู่ครองโดยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ตนอาศัยอยู่แต่ไม่ได้หมายความว่า จะมีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้เลือกและคู่ครองที่ถูกเลือกนั่นเอง

1.4 วัตถุประสงค์ของการมีคู่ครอง

วัตถุประสงค์ของการมีคู่ครอง สุรพล ปธานวนิช (2534 : 15) อาจจะถือได้ว่าเป็นทั้งจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดของสถาบันครอบครัวที่กล่าวว่าเป็นจุดเริ่มต้นก็เพราะถือเป็นแรงผลักดันหรือเรียกร้องให้ชายและหญิงได้มาใช้ชีวิตร่วมกันจนสามีภรรยา แต่หากภายหลังทั้งคู่เกิดความรู้สึกว่าวัตถุประสงค์นั้นๆ ไม่บรรลุและไม่สามารถอดทนต่อไปได้ก็จะกลายเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ กล่าวในอีกทางหนึ่งก็คือวัตถุประสงค์ของการมีคู่ครองนี้เป็นปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการมีชีวิตคู่กันเอง

ในสมัยก่อนการกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้จะปรากฏชัดในกรณีของสตรีซึ่งได้กล่าวแล้วว่าเป็นฝ่ายที่ต้องคอย “สนอง” หรือมีสถานะด้อยกว่าชาย อย่างไรก็ตามในสมัยปัจจุบันในหลายๆ ประเทศการตอบสนองวัตถุประสงค์เหล่านี้จะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นบุรุษหรือสตรี

1.4.1 ความต้องการทางเพศ เหตุผลด้านชีวภาพเป็นวัตถุประสงค์หลักของการมีคู่ครอง โดยการแต่งงานจะทำให้ทั้งบุรุษและสตรีสามารถที่จะตอบสนองความเรียกร้องตามธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง จะด้วยเหตุผลอะไรก็ตามสำหรับบุรุษแล้ววัตถุประสงค์นี้ดูจะปรากฏชัดเจนมากกว่าสตรี ซึ่งอาจจะมองว่าการแสดงออกทางเพศเป็นทางหนึ่งของการแสดงออกซึ่งความรัก สิ่งที่มาจากความสัมพันธ์ทางเพศก็คือ “ลูก” ซึ่งจะทำให้ชีวิตคู่กลายเป็นครอบครัวที่แท้จริง

1.4.2 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเพศหญิงในสมัยโบราณแล้วเหตุผลนี้เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้ฝ่ายหนึ่งมีหลักพึ่งพาทางเศรษฐกิจ แต่สำหรับปัจจุบันทั้งชายและหญิงต่างก็มองดูการแต่งงานว่าจะเป็นทางนำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินของทั้งสองฝ่ายและในหลายกรณียังหมายถึง ความมั่นคงของวงศ์ตระกูล

1.4.3 วัตถุประสงค์ทางสังคม โดยวงจรชีวิตแล้วเมื่อถึงวันหนึ่งทุกคนจะต้องหลุดพ้นออกจากครอบครัวเดิมที่ตนผูกพันอยู่ โดยเฉพาะภายหลังที่หัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตลงในสภาพดัง

กล่าวการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะสร้างความรักความมั่นคงและอบอุ่นทางจิตใจได้ ด้วยเหตุนี้การมีคู่ครองจึงเป็นสิ่งจำเป็น

วัตถุประสงค์ทางสังคมยังลึกซึ้งไปกว่าเรื่องของความอบอุ่นทางใจ ในปัจจุบันการมีคู่ครองถูกใช้เป็นบันไดในการเลื่อนสถานภาพทางสังคมของกันและกันหรือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วยการแต่งงานจะเป็นทางให้ทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับการยอมรับหรือมีเกียรติยศในสังคมสูงขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้สังคมจะคาดหวังให้ทุกคนต้องแต่งงานไม่ว่าจะเป็นสังคมตะวันตกหรือสังคมไทยก็ตาม

1.4.4 พัฒนาการทางปัญญา ในหลายกรณีที่ใช้ชีวิตร่วมกันของชายและหญิงก่อให้เกิดการพัฒนาความคิด “การช่วยกันทำมาหากิน” เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของทั้งสองฝ่ายจะเป็นการแต่งงานเพื่อสะท้อนวัตถุประสงค์นี้

คู่ครองทุกคู่ย่อมประสงค์จะให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์เหล่านี้ ดังนั้นการมีคู่ครองซึ่งจะจบลงด้วยขั้นตอนของการแต่งงานจึงมีขบวนการที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อน หลายคู่อาจผ่านขั้นตอนของขบวนการต่างๆโดยใช้เวลาที่รวดเร็วในการตัดสินใจ หลายคู่อาจใช้เวลานานหลายปีและแน่นอนที่สุดที่หลายคู่ต้องล้มเลิกกลางคัน

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีคู่ครอง

ได้มีผู้นักวิชาการหลายท่านศึกษาเกี่ยวกับการมีคู่ครองจนทำให้เกิดทฤษฎีการเลือกคู่ขึ้น หลายทฤษฎีมีทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยาและทฤษฎีทางสังคมดังรายละเอียดต่อไปนี้ วันทนี วาสิกะสิน (2537 : 38-42) กล่าวว่า สาเหตุของการตั้งทฤษฎีการเลือกคู่ครองนั้น เนื่องจากมีนักวิจัยเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวได้ศึกษาหาคำอธิบายปัจจัยสาเหตุที่ทำให้คนเลือกคู่ครองหรือศึกษาว่าเหตุใดจึงเลือกคนนั้นคนนี้เป็นคู่ครอง โดยพยายามศึกษาทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับเรื่องนี้และประมวลทฤษฎีการมีคู่ครองที่สำคัญๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

1.5.1 ทฤษฎีทางสังคมวิทยา

มีนักสังคมวิทยาหลายท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างๆระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกคู่ครองจนถึงการแต่งงาน นักสังคมวิทยาเหล่านี้อาทิ เบอร์เกส และคอตเทรล. (วันทนี วาสิกะสิน, 2537 : 39 ; อ้างอิงจาก Burgess; & Cottre. 1939) พบว่า การพิจารณาเลือกตัวแปรที่เหมาะสมของบุคคลทั้งสองที่ตกลงใจจะอยู่กินร่วมกันจนสามมีภรรยา นั้นย่อมจะสร้างความสัมฤทธิ์ผลให้กับชีวิตการครองคู่ในที่สุด ตัวแปรต่างๆ เช่น วัฒนธรรม การศึกษา อาชีพ วัยชาติพันธุ์ ศาสนา เป็นต้น ดังสรุปได้ว่า การเลือกคู่ครองจะต้องเลือกคนที่มีฐานะใกล้เคียงกัน นับถือศาสนาเดียวกัน เชื้อชาติสัญชาติเดียวกัน วัยเหมาะสมกัน อาชีพที่เข้ากันได้ มีสถานภาพทางสังคมที่เทียบเคียงกัน ออกงานด้วยกันได้อย่างภาคภูมิใจ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามปัญหาในการเลือกคู่ครองอาจเกิดได้เพราะการเปลี่ยนแปลงเรื่องเวลา โอกาสหรือความเปลี่ยนแปลงในเรื่องตัวแปรต่างๆ ตัวอย่างเช่น ผู้ชายเป็นครูสอนชั้นประถมศึกษา มีภรรยาเป็นแม่ค้าอยู่กินกันอย่างมีความสุขมีลูก 2 คน ต่อมาสามีไปศึกษาต่อความรู้ถึงระดับปริญญาโทได้เปลี่ยนมาสอนโรงเรียนมัธยม พบเพื่อนอาจารย์ผู้หญิงที่มีความรู้ใกล้เคียงกัน พูดคุยกันรู้เรื่องเกิดความรู้สึกต่อยที่จะนำภรรยาแม่ค้าออกงาน พยายามหาเรื่องหย่าโดยเหตุผลสั้นๆ คือ พูดกันไม่รู้เรื่องคนละแนวความคิด จนในที่สุดครบครั้นนั้นก็ถอนแกลนสามีไปได้ภรรยาใหม่โดยยังไม่หย่าขาดจากภรรยาแม่ค้า เพราะภรรยาแม่ค้าไม่ยินยอมอ้างว่าสามีได้เรียนหนังสือสูงก็เพราะภรรยาแม่ค้าส่งเสีย ลำพังเงินเดือนครูจะพอใช้จ่ายได้อย่างไร สามีซึ่งอยู่ในภาวะนอกใจจึงอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก

ทฤษฎีทางสังคมวิทยาของแม็กเคย์ (สุพัตรา สุภาพ. 2523 : 73-74 ; อ้างอิงมาจาก Mckay.) ได้ยืนยันถึงปัจจัยตัวแปรที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์คล้ายคลึงกับตน (The Theory of Homogamy) เช่น ระดับการศึกษา ฐานะ สถานภาพทางสังคม รสนิยม วัย ความคิดเห็น เชื้อชาติ เป็นต้น กับทฤษฎีที่จะเลือกสมรสกับคนที่แตกต่างกับตน (Theory of Heterogamy) ซึ่งตรงกันข้ามกับทฤษฎีแรก แต่ก็เป็นไปได้ เช่น คนไทยแต่งงานกับคนฟิลิปปินส์ คนผิวดำแต่งงานกับคนผิวขาว คนคริสต์แต่งงานกับคนพุทธ คนมีเงินแต่งงานกับคนจน อาจารย์มหาวิทยาลัยแต่งงานกับแม่ค้า

1.5.2 ทฤษฎีทางจิตวิทยา

ทฤษฎีนี้ให้ข้อเสนอว่าคนมีคู่ครองโดยมีเหตุผลส่วนตัว เช่น บุคลิกภาพ ความกลมกลืนทางความรู้ที่เข้ากันได้ อารมณ์ที่ผ่อนคลายซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักปรับตัว (Self) ให้เข้ากับค่านิยมของฝ่ายตรงกันข้าม ทฤษฎีทางจิตวิทยามีอยู่หลายทฤษฎีดังนี้

1.5.2.1 ทฤษฎีการเลือกแต่งงานกับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Theory of Homogamy) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า คนเราจะเลือกแต่งงานกับคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น มีสติปัญญา มีอุปนิสัยใจคอ ลักษณะทางรูปร่าง หรือบุคลิกภาพที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ความสวยงาม สูงต่ำดำขาวคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

ประการหนึ่งของทฤษฎีนี้ก็คือ มนุษย์เรามักจะมีภาพ (Image) ในอุดมคติว่าจะเลือกคู่ครองเป็นคนชนิดใดมีคุณสมบัติอย่างไร ทั้งนี้เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับมาแต่เยาว์วัย พ่อแม่จึงมีอิทธิพลต่อภาพนี้ยิ่งกว่าประสบการณ์อื่นใด เช่น ลูกสาวที่มาจากครอบครัวติดเหล้า เมื่อเติบโตขึ้นจะรังเกียจผู้ชายติดเหล้า และจะหลีกเลี่ยงผู้ชายกินเหล้าเป็นคู่ครอง

1.5.2.2 ทฤษฎีความต้องการที่ตรงกันข้าม (Complimentary needs Theory) ทฤษฎีนี้แย้งกับทฤษฎีแรก โดยกล่าวว่าคนเราจะเลือกแต่งงานกับผู้ที่มียุทธศาสตร์ซึ่งน่าจะสนองความต้องการที่จำเป็นของเขาได้ก็เพียงพอแล้ว และคนที่สนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุดจะต้องมีคุณสมบัติที่ตรงข้ามกับเขา ตัวอย่าง เช่น ผู้ที่มีนิสัยต้องการจะเอาชนะผู้อื่นจะต้องเลือกแต่ง

งานกับผู้ที่ยอมคล้อยตามและมีความอดทน ผู้ที่ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องตนจะเลือกแต่งงานกับคนที่ให้เกียรติสรรเสริญผู้อื่นแม้ไม่ถึงกับเยินยอก็ได้ ผู้ที่เอาใจใครไม่เป็นแต่อยากให้มีใครสักคนหนึ่งเข้าใจจะเลือกแต่งงานกับคนที่เอาใจใส่คนอื่น

1.5.2.3 ทฤษฎีผสมผสานระหว่าง (1.5.2.1) กับ (1.5.2.2) กล่าวคือ

1.5.2.3.1 คุณสมบัติหรือความต้องการที่แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามนี้ อาจผสมผสานกับความต้องการหรือคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันได้ตามความจำเป็นหรือความรู้สึกที่ปรารถนา เช่น คนที่ชอบเอาชนะผู้อื่นอาจเลือกคนที่ยอมตามหรือเลือกผู้ที่เอาชนะผู้อื่นเหมือนกันแต่ความรุนแรงน้อยกว่า

1.5.2.3.2 คนมักเลือกแต่งงานกับคนที่มีลักษณะที่ตนเองขาด แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่เขาต้องการ เช่น คนช่างพูดจะเลือกคนขี้นิ่งแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ฟังที่ดี และรู้จักพูดคุยกบ้าง

1.5.2.3.4 ไม่เลือกกว่าผู้ที่แต่งงานด้วยนั้นจะมีอุปนิสัยคล้ายกันหรือแตกต่างกัน เมื่ออยู่กันไปสักระยะหนึ่งก็จะปรับตัวปรับใจเข้าหากันได้ ถ้าทั้งคู่มีความต้องการที่จะทำเช่นนั้น ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายเดียวเป็นผู้ปรับตัวปรับใจ

ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการมีคู่ครองทางสังคมวิทยาหรือทางจิตวิทยาก็ตามสรุปได้ว่าชายหญิงนิยมเลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติหรือปัจจัยตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงจะเป็นที่พึ่งพิงกันได้ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรามีความต้องการในใจที่จะพึ่งพิงใครสักคนหนึ่ง (Inner dependence need) อยู่แล้ว

1.6 แนวทางพิจารณาคุณสมบัติของคู่ครอง

แนวทางการพิจารณาคุณสมบัติของคู่ครองมีหลายประการดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.6.1 การพิจารณาระดับการศึกษา ความผาสุกในชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของคู่สมรส คู่สมรสที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะมีชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาน้อย อาจจะเป็นเพราะการศึกษานั้นจะนำไปสู่อาชีพที่ดี ซึ่งจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการได้รับการศึกษา หมายถึง การมีความรู้ ประสบการณ์ ช่วยให้มีความรู้ทางอารมณ์ดีขึ้นมีทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ดี สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้มีการปรับตัวเข้าหากันดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ชายและหญิงมักมีความโน้มเอียงที่จะมีคู่ครองที่มีระดับการศึกษาใกล้เคียงหรือคล้ายกัน เพราะจะช่วยให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จมากขึ้น

1.6.2 การพิจารณาระดับฐานะเศรษฐกิจ ผู้ที่คิดจะแต่งงานจำนวนไม่น้อยมักจะพิจารณาฐานะและความเป็นอยู่ของครอบครัวเป็นสำคัญ คู่สมรสที่มาจากครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่างกันย่อมมีเกณฑ์ในการใช้จ่ายผิดกัน คู่สมรสจึงควรทำความเข้าใจและตกลงกันก่อนว่าจะใช้จ่าย

อย่างไรเพื่อความสุขในชีวิตสมรส คู่สมรสที่มีเศรษฐกิจต่างกันมากอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการอยู่ร่วมกัน

1.6.3 การพิจารณารูปร่างกายตา จากการสัมภาษณ์คู่สมรสที่มีอาชีพและฐานะต่าง ๆ กันว่าใช้เกณฑ์อะไรในการมีคู่ ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกเกณฑ์รูปร่างหน้าตาดีเป็นอันดับแรก การมีคู่ครองโดยดูรูปร่างหน้าตานี้ มีข้อสังเกตว่าความงามของคนหนึ่งๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นความงามที่สังคมทั่วไปยอมรับแต่เป็นความงามที่ผู้เลือกนิยมชมชอบเอง ซึ่งอาจจะแตกต่างกับความคิดเห็นของผู้อื่นได้

1.6.4 การพิจารณาความประพฤติและนิสัย โดยทั่วไปนิสัยจะติดตัวมาตั้งแต่เด็กและมักจะเป็นอยู่เช่นนั้นตลอดไป บางคนอาจปรับปรุงให้ดีขึ้นได้แต่ต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามคู่สมรสไม่ควรเสี่ยงว่าภายหลังการสมรสแล้วคู่สมรสจะเปลี่ยนแปลงนิสัยได้ เพราะความประพฤติที่ปฏิบัติจนเป็นความเคยชินนั้นเปลี่ยนแปลงยากที่สุด นิสัยที่แท้จริงที่ปกปิดไว้จะปรากฏออกมามากขึ้นภายหลังการสมรส ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในชีวิตสมรส

1.6.5 การพิจารณาบุคลิกภาพ ชีวิตสมรสที่ราบรื่นมีความสุขเกิดจากบุคลิกภาพที่กลมกลืนกันได้ ในการพิจารณาบุคลิกภาพนี้ผู้สัมภาษณ์เป็นเรื่องสำคัญที่สุดเพราะจะทำให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

1.6.6 การพิจารณาความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน สำหรับความรักที่จะนำความสุขมาสู่ชีวิตสมรสนั้น คือ ความห่วงใยและผูกพันในสวัสดิภาพของกันและกัน การตัดสินใจมีคู่ครองจะมีความรักความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ถ้าสมรสกันโดยปราศจากความรัก มักขาดการให้อภัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะบทบาทของสตรีเปลี่ยนไปเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ช่วยเหลือตัวเองได้ความอดทนต่อชีวิตสมรสน้อยลง ฉะนั้นถ้าไม่มีความรักซึ่งกันและกันเวลาเกิดปัญหาจะขาดเครื่องยึดเหนี่ยวทำให้ชีวิตสมรสสิ้นสุดลง

1.6.7 การพิจารณาสุขภาพกายและจิต การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มีจิตใจร่าเริงแจ่มใสและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดีนั้น ควรเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งในการที่จะมีคู่ครอง เพราะชีวิตครอบครัวจะต้องเผชิญกับความรับผิดชอบต่างๆ มากมาย คนที่มีร่างกายแข็งแรงมีความมั่นคง มีสุขภาพจิตที่ดีจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดียอมทำให้ชีวิตสมรสราบรื่นเป็นสุข

1.6.8 การพิจารณาศาสนา เชื้อชาติ และสัญชาติ คนส่วนใหญ่จะนิยมเลือกคนที่มีศาสนาเชื้อชาติและสัญชาติเดียวกัน เพราะเป็นการง่ายที่จะปรับตัวเข้าหากัน

1.6.9 การพิจารณาวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี คนส่วนใหญ่นิยมที่จะมีคู่ครองที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกับตน เพราะสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ง่าย

1.6.10 การพิจารณารสนิยมและความสนใจ รสนิยมหรือความชอบมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับความสนใจ การมีคู่ครองที่มีรสนิยมและความสนใจตรงกันจะเป็นรากฐานอันมั่นคงที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสมั่นคงถาวรยิ่งขึ้น

จากทฤษฎีการเลือกคู่ครองที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นในการกำหนดแนวคิดดังต่อไปนี้

-บุคคลมีแนวโน้มในการมีคู่ครองใน 3 ลักษณะ คือ มีคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน เลือกผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมากกว่าที่อยู่ไกล และเลือกผู้ที่มีสิ่งที่ตนไม่มีหรือที่ตนเองต้องการ

-เกณฑ์การมีคู่ครองที่เป็นเกณฑ์หลักๆที่บุคคลมักใช้ในการพิจารณาเลือกคู่ครองได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจ รูปร่างหน้าตา สุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ความประพฤติ และนิสัย บุคลิกภาพ ความรักความเข้าใจ ศาสนา เชื้อชาติและสัญชาติ วัฒนธรรมความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี รสนิยมและความสนใจที่ตรงกัน

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัจจัยทางชีวสังคมกับทัศนคติในการมีคู่ครอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าทัศนคติในการมีคู่ครองของแต่ละบุคคลมักแตกต่างกันไปตามปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาของกลุ่มสมรสและบิดามารดา อายุงาน อาชีพและรายได้ ดังรายละเอียดของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

1.7.1 เพศ

สังคมไทยโดยเฉพาะในอดีต มักจะกำหนดบทบาทของชายและหญิงไว้อย่างชัดเจน กล่าว คือ ชายจะมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูงกว่าเป็นหลักสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัวต้องทำงานนอกบ้านได้พบปะกับเพื่อนและกลุ่มคนต่างๆในสังคมมีโอกาสได้รับสิ่งใหม่ๆอยู่เสมอ แม้ว่าในปัจจุบันหญิงไทยจะมีเสรีภาพมากกว่าแต่ก่อนแต่พฤติกรรมหลายอย่างหญิงก็ไม่อาจปฏิบัติได้เสรีเยี่ยงชาย เช่น การนัดเที่ยว ขอหมั้นหมาย ขอแต่งงาน หรือมีสามีหลายคนในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหญิงมักจะถูกสั่งสอนเชิงอนุรักษณ์มากกว่าชาย ดังนั้นเพศน่าจะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อทัศนคติในด้านต่างๆของบุคคล ทั้งนี้เพราะสังคมคาดหวังและขัดเกลาบทบาทของแต่ละเพศแตกต่างกัน ดังผลการศึกษาของชนินฐา โพชนกุล (2522 : 29) ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัว พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมีความปรารถนาที่จะเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากที่สุด แต่ก็ยอมรับความคิดเห็นของบิดามารดาประกอบด้วย โดยนักศึกษาหญิงมีความเห็นว่าบิดามารดาควรมีส่วนร่วมในการเลือกคู่ครองมากกว่านักศึกษาชาย ในด้านความสัมพันธ์ทางเพศนักศึกษามีทัศนคติว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคู่สมรสในการมีความรู้เรื่องเพศศึกษา แต่นักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักศึกษาหญิงไม่เห็นด้วยกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน ส่วนเรื่องความจำเป็นในการเลือกคู่ครองนักศึกษาชายมีความคิดเห็นว่าการเลือกคู่ครองเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาทั้งชายและหญิงมีความเห็นว่า การแต่งงานมีความจำเป็นที่คู่ครองต้องมีความรัก ความซื่อสัตย์และความจงรักภักดีต่อกันและกันตลอดไปรวมทั้งทัศนคติที่ฝ่ายชายต้องเป็นผู้นำครอบครัวด้วย ในส่วนความเห็นของพฤติกรรมทางเพศระหว่างชายและหญิงนั้น จากการศึกษาของ จริยา พงศ์วิวัฒน์.(2526 : 130-131) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทัศนคติและความต้องการของนักศึกษาปี 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องเพศศึกษา พบว่านักศึกษามีมาตรฐานในการประเมินพฤติกรรมทางเพศระหว่างชายและหญิง

แตกต่างกันมาก กล่าวคือ นักศึกษาถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ชายจะมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน และเป็นเรื่องเสียหายที่หญิงจะมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน ส่วนงานวิจัยของ สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคูครองของบุคคลวัยทำงาน ที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคูครองของบุคคลวัยทำงานตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคูครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรเพศ พบว่าพนักงานเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคูครองดีกว่าพนักงานเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ความคิดความเชื่อและทัศนคติของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันตามสิ่งแวดล้อมและความคาดหวังทางสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรทางเพศที่แตกต่างกันกับทัศนคติในการมีคูครองและตั้งสมมติฐานว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคูครองดีกว่าบุคลากรเพศชาย

1.7.2 อายุ

อายุเป็นตัวแปรที่สะท้อนให้เห็นภูมิหลังและประสบการณ์ที่ผ่านมาของชีวิต เพราะว่าบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีโอกาสมากน้อยในการเรียนรู้ทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อความแตกต่างในด้านทัศนคติ ความคิดและความเชื่อได้ โดยทั่วไปช่วงอายุของการแต่งงานของคนเราขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เป็นต้นว่า การศึกษาต่อในระดับสูง การอุปสมบท การรับราชการทหาร การสร้างฐานะของตนเอง สิ่งแวดล้อมของสังคมประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น จากการศึกษาสังคมของประเทศอินเดียมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญอันมีผลทำให้ผู้หญิงสามารถออกทำงานนอกบ้านและหาเงินเลี้ยงตนเองได้มากขึ้น ปรากฏว่าทัศนคติของผู้หญิงอินเดียที่มีต่อการแต่งงานเปลี่ยนแปลงไป คือ มีความเห็นว่าคุณผู้หญิงควรแต่งงานเมื่ออายุสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสังคมอินเดียสมัยก่อนผู้ชายชาวอินเดียจะแต่งงานเมื่ออายุมากกว่า 20 ปี และผู้หญิงจะแต่งงานเมื่ออายุประมาณ 14.5 ปี นอกจากนี้ได้มีการศึกษาพบว่าความกดดันทางสังคมย่อมมีผลทำให้การแต่งงานสูงขึ้นหรือต่ำลงได้ ในปัจจุบันสภาพทางสังคมมีความกดดันมาก อายุการแต่งงานจึงมีแนวโน้มจะสูงขึ้นกว่าเดิม อีกประการหนึ่งคือการทำงานนอกบ้านของสตรีก็มีผลต่ออายุการสมรส จากการศึกษาบทความและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าสตรีที่ทำงานนอกบ้านจะมีอายุแรกสมรสสูงกว่าสตรีที่ไม่ทำงาน คือ สตรีที่ทำงานนอกบ้านมักจะแต่งงานเมื่ออายุเกิน 20 ปีขึ้นไป ส่วนสตรีที่ไม่ทำงานนอกบ้านมักจะแต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี อาจกล่าวได้ว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้พิจารณาการมีคู่

งานวิจัยของ เคปฮาร์ท (Kephart. 1961 : 270) พบว่า บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมเราแต่งงานในอายุเท่ากันโดยมีข้อยกเว้นเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการแต่งงานใหม่ แต่มันถูกคาดหวัง

โดยประมาณว่าการแต่งงานครั้งแรกจะเกิดกับบุคคล 2 คน ที่อายุของเขาใกล้เคียงกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ฮิลล์; รูบิน; และ พีล่าว.(ศิริสุข ยืนหาญ. 2534 : 28 ; อ้างอิงจาก Hill; Rubin; and Pealau.: 1979) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีความคล้ายคลึงในอายุที่มีอิทธิพลต่อการมีคู่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คู่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา โดย 103 คู่ หย่าร้างกัน และ 117 คู่ อยู่ด้วยกัน พวกเขาพบว่า คู่ที่อยู่ด้วยกันจะมีความคล้ายคลึงกันทางด้านอายุ การศึกษา และสติปัญญา แต่ความแตกต่างทางด้านความสนใจภูมิหลัง ทัศนคติทางเพศ และความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานจะเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกของคู่ครอง

จากงานวิจัยของอุทิศ เชาวลิต.(2521 : 59) ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการสมรสของนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานต่างกัน คือ นักศึกษาที่มีกลุ่มอายุต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากกว่าเห็นว่าไม่ควรจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานในสัดส่วนที่สูงกว่า และ ขนิษฐา โพชนกุล (2522 : 29) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัว ในส่วนของความเห็นในคำถามที่ว่า “เป็นปกติอย่างยิ่งถ้าชายแต่งงานกับหญิงที่อายุมากกว่า” พบว่านักศึกษาชายร้อยละ 22.8 ตอบว่าเห็นด้วย ในขณะที่นักศึกษาหญิงตอบเห็นด้วยถึง 37.4 ส่วนกรพินธุ์ พรหมศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครองของนายทหารเรือที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีช่วงอายุระหว่าง 25-50 ปี โดยมีปัจจัยที่เน้นศึกษา คือ อายุ ชนชั้น ศาสนา การศึกษา ความใกล้ชิด การเกี่ยวพาราสี ความรัก ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและบุคลิกลักษณะ การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยทางมนุษยวิทยา โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอายุพบว่า คนที่มีอายุใกล้เคียงกันมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่อายุห่างกัน และกิติมา วิศวพลานนท์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความสัมพันธ์กระบวนการ วิธีการ และอิทธิพลของครอบครัว เครื่องญาติและสังคมว่ามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าไคสแควร์ ซึ่งทดสอบด้วยความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษาพบว่าตัวแปรอายุมีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนความใกล้ชิด เพื่อนเลือกคู่ครอง และพ่อแม่เลือกคู่ครองให้ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับจันทร์ชนก สายสมบัติ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครองของนายทหาร สังกัด บก.

ทหารสูงสุด วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความสัมพันธ์ กระบวนการ วิธีการ และอิทธิพลของครอบครัวกลุ่มเครือญาติและสังคมว่ามีบทบาทในการตัดสินใจต่อการเลือกคู่ของข้าราชการชั้นสัญญาบัตร สังกัด บก.สูงสุด สำคัญมากน้อยเพียงใด ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบ จำนวน 200 ชุด และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับข้าราชการชั้นสัญญาบัตร บก. ทหารสูงสุด จำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่, ค่าเฉลี่ยเลขคณิต, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าไคสแควร์ จากการศึกษาตัวแปรอายุ เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 แล้ว สรุปได้ว่า อายุมีผลต่อการเลือกคู่ครองของนายทหารชั้นสัญญาบัตร สังกัด บก. ทหารสูงสุด สำหรับงานวิจัยของ สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน ที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงานตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test. ในส่วนของตัวแปรอายุ พบว่าบุคคลวัยทำงานที่มีอายุมากและอายุน้อยมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากรายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นรายงานการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย ประกอบกับเอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นสรุปว่า ตัวแปรอายุเป็นปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาการมีคู่ครอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมและตั้งสมมติฐานว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย

1.7.3 ระดับการศึกษาของบุคคล คู่สมรส และบิดามารดา

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ มักจะนำตัวแปรด้านการศึกษามาประกอบการพิจารณาเสมอ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลผลักดันให้เป็นคนสมัยใหม่และมีความคิดก้าวหน้า

ไอรา (Ira. 1972 : 129) ได้ศึกษานักเรียนระดับเตรียมอุดมศึกษาทั้งชายและหญิง พบว่าการศึกษามีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการแต่งงานและการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อายุการแต่งงานแตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักสมรสเมื่อมีอายุมากขึ้น ส่วนเบอร์ (จุฑานาฏ ผดุงเจริญ. 2543 : 61 ; อ้างอิงจาก Burr. 1976) พบว่าคู่ครองที่มีเชื้อชาติ ศาสนา การศึกษาฐานะเศรษฐกิจ ระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์และอายุคล้ายหรือใกล้เคียงกันจะช่วยทำให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จมากกว่าคู่ครองที่มีสิ่งต่างๆ เหล่านี้แตกต่างกันมาก และการที่ชายหญิงมีคู่ครองที่มีวัฒนธรรมและการศึกษาระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันก็มักจะประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน

ภัสสร ลิมานนท์ (2529 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติและค่านิยมของสตรีไทยเกี่ยวกับการสมรสจำนวน 1,004 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น อายุ

แรกสมรสก็จะเพิ่มขึ้นด้วย โดยปรากฏว่าประชากรที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ 7 ขึ้นไปจะสมรสเมื่ออายุประมาณ 24.6 ปี กลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะสมรสเมื่ออายุ 23.6 ปี และกลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาระหว่างชั้นประถมปีที่ 1-3 จะสมรสเมื่ออายุประมาณ 23.3 ปี นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่าชายและหญิงมักมีความโน้มเอียงที่จะเลือกคู่ครองที่มีระดับการศึกษาใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน เพราะจะช่วยให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จมากกว่า ต่อมากรพินธุ์ พรหมศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครองของนายทหารเรือที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีช่วงอายุระหว่าง 25-50 ปี โดยมีปัจจัยที่เน้นศึกษา คือ อายุ ชนชั้น ศาสนา การศึกษา ความใกล้ชิด การเกี้ยว พาราสี ความรัก ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และบุคลิกลักษณะ การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยทางมนุษยวิทยา โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรการศึกษาพบว่า คนที่มีการศึกษาระดับเดียวกันมีโอกาสถูกเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่มีการศึกษาระดับต่างกัน และกิติมา วิศวพลานนท์.(2543 : บทคัดย่อ) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความสัมพันธ์ กระบวนการ วิธีการ และอิทธิพลของครอบครัว เครือญาติและสังคมว่ามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 ชุด และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าไคสแควร์ ซึ่งทดสอบด้วยความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากผลการศึกษาพบตัวแปรด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนความใกล้ชิด เพื่อนเลือกคู่ครอง และพ่อแม่เลือกคู่ครองให้ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษา ทศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงานที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส จำกัด จำนวน 100 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรการศึกษาพบว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษามีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกับพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงกัน แต่เนื่องจากรายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นรายงานการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย ประกอบกับเอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นสรุปว่า ปัจจัยทางการศึกษาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการมีคู่ครอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมและตั้งสมมติฐานว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูง

1.7.4 .อายุงาน หมายถึง ระยะเวลาของการทำงาน

จากการศึกษาพบว่าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับอายุงานมีน้อยมากดังต่อไปนี้ สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน จุดประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุงานและทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน ที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาพบว่าพนักงานที่มีอายุงานน้อยมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างจากพนักงานที่มีอายุงานมาก

เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับอายุงานกับทัศนคติในการมีคู่ครองมีน้อยมากและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยข้างต้นมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอายุงานว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับทัศนคติในการมีคู่ครองอย่างไร โดยตั้งสมมติฐานว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย

1.7.5 เศรษฐกิจ ประกอบด้วยอาชีพและรายได้

ลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับการสมรส เพราะสภาพเศรษฐกิจที่ต่างกันอาจจะทำให้แนวความคิดและแบบแผนการสมรสต่างกันได้ การประกอบอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อการตัดสินใจเลือกคู่ครอง การตัดสินใจเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเป็นคู่สมรสนั้นโดยทั่วไปมักพิจารณาอาชีพและรายได้ของคู่สมรสเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่ว่าคู่สมรสควรประกอบอาชีพเดียวกันหรือไม่นั้น พบว่าในปัจจุบันชายและหญิงสามารถเลือกแต่งงานกับบุคคลต่างอาชีพได้มากขึ้น โดยเฉพาะหญิงมีโอกาสมีคู่สมรสโดยมีความเป็นอิสระที่จะแต่งงานกับชายที่มีฐานะและอาชีพดีกว่าตนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

งานวิจัยขอ เคนเนดี้ (จันท์ชนก สานสมบัติ. 2541 : 25 ; อ้างอิงจาก Kennedy. 1945) วิเคราะห์แบบแผนการแต่งงานจากทะเบียนสมรส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแต่งงานกันภายในเขตที่อยู่อาศัยเดียวกันหรือภายในเขตที่มีส่วนประกอบทางสังคมคล้ายกันว่าเป็นเพราะลักษณะทางนิเวศน์วิทยาของสังคมเมือง ทำให้เกิดแนวโน้มที่ประชากรซึ่งมีคุณสมบัติต่างๆทางสังคมเหมือนกันจะรวมกลุ่มอยู่ในย่านเดียวกัน ฉะนั้นปัจจัยที่แท้จริงซึ่งทำให้การมีที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกันเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการมีคู่สมรส ก็คือ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ต่อมา แรมซี (จันท์ชนก สานสมบัติ. 2541 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Ramsy. 1966) ได้ใช้ข้อมูลจากทะเบียนสมรสปี ค.ศ. 1962 จำนวน 5,151 ทะเบียน ซึ่งคู่สมรสทั้งคู่หรือคนใดคนหนึ่งที่มีที่อยู่อาศัยในออสโล, ประเทศนอร์เวย์ พบว่า การแต่งงานส่วนใหญ่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพอาชีพเหมือนกันหรือคล้ายกัน ส่วนมาร์ค (จุฑานาฏ ผดุงเจริญ. 2543 : 62 ; อ้างอิงจาก Mark Hutter. 1974) พบว่าผู้ที่คิดจะแต่งงานมักจะพิจารณาฐานะและความเป็นอยู่ของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ และไลอยด์ (จุฑานาฏ ผดุงเจริญ. 2543 : 62 ; อ้างอิงมาจาก Lloyd Saxton. n.d.) ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า

ในการเลือกคู่สมรสนั้นจะต้องมีการพิจารณาถึงอาชีพและรายได้ของคู่สมรสเป็นสิ่งสำคัญ มีการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการแต่งงานของหญิงที่มีต่อฐานะของชายพบว่าหญิงมีความต้องการแต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าตน โดยเฉพาะผู้หญิงที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางและชนชั้นที่ใช้แรงงาน จะเห็นได้ว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจมีผลทางอ้อมต่อการวางแผนแต่งงาน

จากการศึกษาของชนิสฐา โพชนกุล (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัวพบว่า นักศึกษามีแนวโน้มที่จะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตน ในด้านฐานะเศรษฐกิจ การศึกษาและบุคลิกภาพ และกิติมา วิศว์พลานนท์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความสัมพันธ์ กระบวนการ วิธีการ และอิทธิพลของครอบครัวเครือญาติและสังคมว่ามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด จากผลการศึกษาพบว่าตัวแปรรายได้มีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนงานวิจัยของสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน ที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และบริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรรายได้พบว่าพนักงานที่มีรายได้มากกว่าพนักงานที่มีรายได้น้อยมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน เนื่องจากรายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นรายงานการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นสรุปว่า รายได้เป็นตัวแปรที่ใช้ในการมีคู่ครอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมและตั้งสมมติฐานว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้มากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย

2. อัตมโนทัศน์กับการมีคู่ครอง

2.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์ (Self-Concepts)

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความสนใจศึกษาและให้ความหมายเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ไว้ต่างกักันดังนี้ โรเจอร์ (Roger. 1951 : 498) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง โครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะความสามารถการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ตลอดจนการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ส่วนเจอร์ซิล (Jersild. 1963 : 7) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมของความรู้สึกความคิด ซึ่งทำให้บุคคลรับรู้ถึงความคงอยู่ของตนว่า ตนคือใครมีอะไรอยู่ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนเอง ส่วนดิงเคเยอ (Dinkmeyer. 1965 : 184) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าเป็นการรับรู้ส่วนต่างๆของบุคคลนำมาจัดระบบตามที่ตนเองได้สังเกตและรู้สึกในอดีตและปัจจุบัน

และก่อให้เกิดความเชื่อของบุคคลและตนเอง ต่อมาเกล(Gale. 1969 : 31-32)กล่าวถึง อัตมโนทัศน์ ในทัศนะของกลุ่มอัตถิภาวนิยมว่า อัตมโนทัศน์เป็นโลกภายในของบุคคลเป็นผลรวมจากการที่ บุคคลปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมกลายมาเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลในสภาพที่เป็นผู้กระทำและผู้ ถูกกระทำ การรับรู้ของบุคคลจะสะท้อนทัศนคติและการตัดสินคุณค่าของโลกของบุคคลนั้น อัตมโนทัศน์เป็นการกระทำตามความเป็นจริงของบุคคลในการที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสภาพ การณ์ที่ตนได้รับ / เฮิร์ลอค (Hurlock. 1978 : 526) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาความ เหมาะสมทางเพศ และด้านจิตใจได้แก่ ความสามารถ การมีคุณค่าความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นอกจากนี้ เบิร์น (Burns. 1979 : 352) ได้ให้ความหมายว่า อัตมโนทัศน์เป็นเจตคติส่วนบุคคลอัน เกิดจากกระบวนการทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาของแต่ละบุคคล อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ อัตมโนทัศน์ที่คิดว่าตนเป็นตน (Cognised-self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คนอื่นมอง (Other-Self) และอัตมโนทัศน์อย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self) อัตมโนทัศน์ที่ปกติ หมายถึง อัตมโนทัศน์ที่มีการรับรู้ อัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ส่วนสอดคล้องกัน / สจิวต;และซันดีน (Sjuart; & Sundeen. 1995 : 319) ให้ความหมายของ อัตมโนทัศน์ว่าเป็นความคิดเห็น ความเชื่อ เป็น องค์ประกอบของความรู้ที่เกี่ยวกับตนเองของบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์กับวัตถุ รวมทั้งเป็นเป้าหมายและอุดมการณ์ของบุคคล เป็นแบบแผนของแต่ละบุคคลใช้สำหรับพิจารณาเพื่อทำ ความเข้าใจตนเอง

นันทิกา แยมสรวล (2522 : 27) กล่าวว่าอัตมโนทัศน์ คือ ความเข้าใจความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองทุกด้านทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี และการรับรู้ที่ตนเองแตกต่างจาก บุคคลอื่นอันเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น / ส่วนทิสนา แชมมณี (2526 : 64) ให้คำ จำกัดความอัตมโนทัศน์หรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองว่า คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองอันเป็นผลมาจากการรับรู้ของตน ความเชื่อความรู้สึกและความคิดเห็นต่างๆเกี่ยวกับตนเองที่รวมกันขึ้น จะเป็นเครื่องบ่งชี้หรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของชีวิตโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆในชีวิต บุคคลจะสะสมข้อมูล เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตนเองจนเกิดเป็นอัตมโนทัศน์เอง ต่อมาสมศรี จัตรวัฒนา (2535 : 13) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่า หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองทางด้านร่างกายและจิตใจทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ตนได้มีความ สัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม และสถิต วงศ์สวรรค์ (2540 : 81) ได้ให้ความหมายของ คำว่า "Self" หรือตน หรืออัตตาว่า หมายความว่า ถึงกระบวนการที่ตนมองตนเอง เป็นความรู้สึกนึกคิดทั้งหมดเกี่ยวกับตน

จากความหมายของอัตมโนทัศน์ดังที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ และค่านิยมของบุคคลที่มีต่อตนเองในทุกๆด้าน ซึ่งอาจตรงหรือไม่

ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้การรับรู้ของบุคคลและจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่างกัน จะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 494) กล่าวว่า การเข้าใจพฤติกรรมนั้นจะต้องศึกษาความคิดภายในบุคคลให้มากที่สุด พฤติกรรมของคนเป็นผลจากความนึกคิดและเจตคติต่อตนเอง ซึ่งอองก์ นิยมธรรม (2531 : 8) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า อัตมโนทัศน์เป็นแกนกลางของการแสดงพฤติกรรมต่างๆหรือเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพของบุคคล นอกจากนั้นแมคแคนเลส (Mc candles. 1967 : 291) กล่าวว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีจะมีลักษณะอุปนิสัยที่พึงประสงค์ มีความกังวลต่ำและสามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น เป็นคนเด่น มีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากกว่าบุคคลซึ่งมีอัตมโนทัศน์ไม่ดีและใช้กลวิธีป้องกันตนเองน้อยมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นความรู้สึกหรือความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเองและส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลด้วย หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในเชิงบวกสอดคล้องกับความเป็นจริงบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในเชิงลบก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสม การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลจึงมีความสำคัญยิ่ง อำไพ ศิริพัฒน์ (2515 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรืออัตมโนทัศน์ในแง่มุมของปัจจัยที่ทำให้เราสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรม พยากรณ์พฤติกรรมและเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้ ส่วนไวลี (รุจิรา สูงใหญ่. 2539 : 11 ; อ้างอิงจาก Wylie. 1961 : 118) ได้สรุปผลการวิจัยในช่วงปี 1940-1950 ว่าการมีอัตมโนทัศน์สูงจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการปรับตัว การยอมรับผู้อื่น การเรียนรู้และระดับความมุ่งมั่น สรุปได้ว่าอัตมโนทัศน์มีความสำคัญต่อบุคลิกภาพส่งผลถึงการกระทำพฤติกรรมออกมาในสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

ในปัจจุบันการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอัตมโนทัศน์นั้น เบอร์น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 : 188-189 ; อ้างอิงมาจาก Burns. 1979) ได้กล่าวถึงทฤษฎีอัตมโนทัศน์ไว้หลายทฤษฎี ดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีของวิลเลียม เจมส์

วิลเลียม เจมส์ เป็นคนแรกที่พูดถึงเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ แต่ใช้คำว่าความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองหรือการยอมรับตนเอง ซึ่งเขาได้อธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมว่าเป็นไปเพื่อให้ได้การยอมรับนับถือในตนเอง (Self-Esteem) โดยที่เขาได้อธิบายคำว่า อัตตา (Self) ว่าประกอบด้วย ฉัน (I) และตัวฉัน (me) ซึ่งฉันนั้นจะหมายถึง อัตตา ซึ่งเป็นผู้แสดง (Self-as-Subject) หรือผู้รู้ (Knower) และคำว่าตัวฉัน (me) จะหมายถึง อัตตา ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ (Self-as-Object) หรือผู้

ถูกรู้ (Know) โดยวิลเลียม เจมส์ มองอัตราในลักษณะที่สอง คือ ในลักษณะผู้ถูกกระทำเพราะเขาเห็นว่าข้ออธิบายพฤติกรรมได้กว้างขวางกว่า เขาได้สร้าง “กฎของเจมส์” (Jame's Law) ในปี 1890 ซึ่งเขาอธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของคนจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนมองตนเองว่าเป็นเช่นไร คนจะเป็นผู้ประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเองจากการที่ได้รับหรือไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้อื่นหรืออีกนัยหนึ่งคนเราจะรู้สึกว่าคุณค่าหรือมีความสามารถหรือไม่จากท่าทีที่ผู้อื่นให้การยอมรับหรือไม่ให้การยอมรับ ส่วนมากการพัฒนาความรู้สึกในด้านบวกมากกว่าความรู้สึกด้านลบ เช่น เกิดความรู้สึกไว้วางใจมากกว่าไม่ไว้วางใจ เกิดความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองมากกว่าอายหรือเคลือบแคลงสงสัย เป็นต้น

2.3.2 ทฤษฎีจิตวิทยาของกลุ่มปรากฏการณ์นิยม

สำหรับแนวความคิดของนักจิตวิทยาของกลุ่มปรากฏการณ์นิยม (บางครั้งเรียกว่า กลุ่มการรับรู้หรือกลุ่มมนุษยนิยม) พัฒนามาจากแนวความคิดของกลุ่มอินทรีย์นิยม (Organismic) ซึ่งมีความคิดว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรมของคนนั้นจำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ทั้งตัว (Whole) เป็นการศึกษาทั้งระบบจะแยกออกเป็นส่วนๆนั้นไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยา กลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt) จุดเน้นซึ่งถือว่าเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพ คือ คนทุกคนมีแรงขับภายในที่จะพัฒนาไปสู่การบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-Actualization) ซึ่งเป็นสภาพที่แต่ละคนได้ใช้ความสามารถเต็มศักยภาพ บุคคลสำคัญในกลุ่มนี้คือ โกลด์สไตน์ (Goldstein) มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ส (Rogers) สำหรับแนวความคิดของกลุ่มนี้ถือว่า จุดสำคัญในการอธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของคน คือ การรับรู้คนแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขารับรู้ตนเองหรือรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเองว่าอย่างไร ซึ่งคนจะรับรู้ตนเองในลักษณะบวกหรือลบนั้นขึ้นอยู่กับท่าทีการปฏิบัติจากคนรอบข้างว่ามองเห็นว่าเขามีคุณค่า มีความสามารถ หรือไร้ค่าไร้ความสามารถ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับความดีหรือประเมินในสิ่งที่เขารับรู้ นั้นว่าเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ บุคคลสำคัญที่ทำให้คำว่า อัตมโนทัศน์ เป็นศูนย์กลางของความคิดในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องบุคลิกภาพตามแนวคิดของกลุ่มนี้ คือ โรเจอร์

2.3.2.1 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโรเจอร์ส

โรเจอร์ส (มหาวิทยาลัยซูโซทัยธรรมาราช. 2533 : 194-195 ; อ้างอิงจาก Rogers. 1951) เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องอัตมโนทัศน์อย่างมาก เพราะถือว่าเป็นแกนสำคัญในทฤษฎีของเขาที่จะอธิบายการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งโรเจอร์สพัฒนาแนวความคิดเรื่องนี้ต่อจากสติกและโคมบ์ส โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของโลกส่วนตัว ซึ่งมีผลต่อการกระทำมากกว่าอิทธิพลของสิ่งเร้าภายนอก และเน้นการแสดงพฤติกรรมว่าเนื่องมาจากการรับรู้ตนเองตลอดจนประสบการณ์และการตีความสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมีความคิดเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ที่ว่าคุณคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความสามารถ และมีแนวโน้มที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาไปข้างหน้าไปสู่สภาพการรู้จักตนเองตรงตามสภาพก่อนที่จะพัฒนาไปถึงจุดนั้นบุคคลจะต้องมีความพอเพียงในความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นตลอดจนการ

ยอมรับในตนเอง ซึ่งคนเราจะให้การยอมรับตนเองได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับท่าทีการยอมรับจากผู้อื่น บุคคลจะรู้สึกว่าได้รับการยอมรับหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่อบอุ่น ทำให้ให้เกิดให้การยอมรับนับถือ ความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนการยอมรับ

โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 134-136) ได้แบ่งตนออกเป็นสองส่วน คือ ฉัน (I) กับฉัน (Me) โดยอธิบายว่า ฉัน (I) เป็นส่วนของผู้กระทำ และฉัน (Me) เป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดอัตมโนทัศน์ (Self-Concepts)

หลักการของทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโรเจอร์ส มีดังนี้

-“ตน” พัฒนาขึ้นมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆโดยมีการประเมินคุณค่าแห่งตนทุกครั้ง ดังนั้นตนจึงประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยม

-“ตน” พัฒนาเป็นบุคลิกภาพจากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว

-อัตมโนทัศน์ คือ การเรียบเรียงการรับรู้ของฉัน (Me) ซึ่งส่งผลต่อการเกิดบุคลิกภาพและพฤติกรรม

-อัตมโนทัศน์ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ที่จะโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะอัตมโนทัศน์เป็นตัวควบคุมการตีความจากสิ่งแวดล้อม

-การถูกประเมินจากผู้อื่นมีความสำคัญเกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดอัตมโนทัศน์

-ความรู้สึกยกย่องตนเองเกิดจากการเรียนรู้ที่ประมวลได้จากการถูกผู้อื่นยกย่อง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความฝันได้เป็นจริง

-ความเบี่ยงเบนของบุคลิกภาพ เกิดขึ้นจากอุดมคติที่ไม่กลายเป็นจริงหรือเกิดความไม่สมดุลระหว่างอัตมโนทัศน์ตนเองอย่างที่ตนเป็น (Actual-Self) กับอัตมโนทัศน์ตนเองอย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self)

-“ตน” อาจจะเป็นค่านิยมจากผู้อื่นมาและรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความจริง

-“ตน” จะพยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้ารอยภายใน “ตน” เช่น ไม่ยอมรับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม

-อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตาม “ตน” เพื่อเกิดการเข้ากันได้

-อัตมโนทัศน์จะค่อยๆก่อตัวที่ละเอียดละน้อยในรูปการสั่งสมประสบการณ์และในรูปของกระบวนการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเท่ากับรวมเอาฉัน (me) เข้า กับ ฉัน (I) นั่นเอง

-อัตมโนทัศน์อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

โรเจอร์ส เชื่อว่าอัตมโนทัศน์เป็นภาพรวมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งมีผลต่อการเกิดบุคลิกภาพ คือ

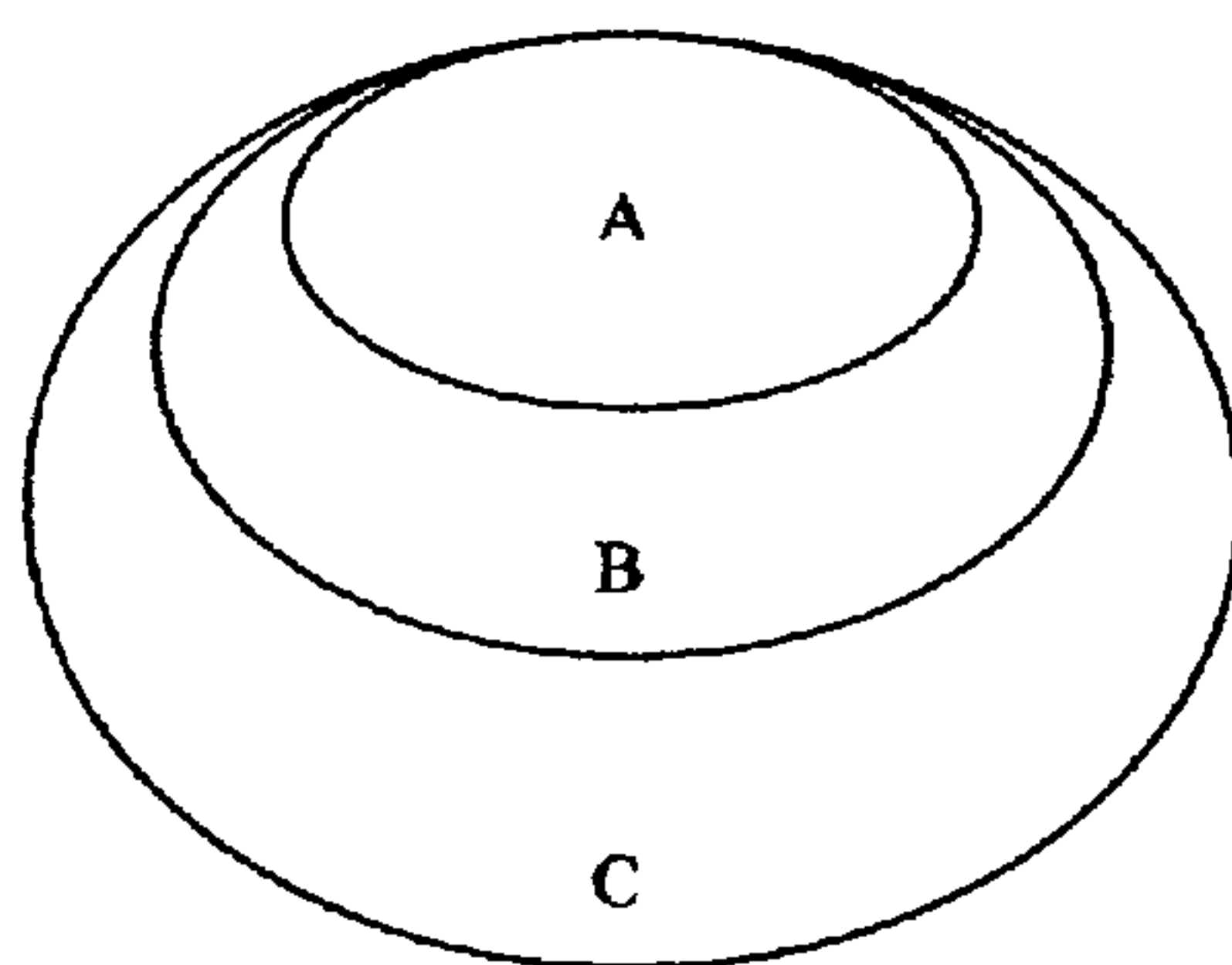
-อัตมโนทัศน์อย่างที่เราคิดว่าตนเป็น (Actual-Self) คือ การรับรู้ต่อตนเองโดยใช้ตนเองตัดสิน ซึ่งการรับรู้ต่อตนเองนั้นอาจตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่ที่สำคัญ คือ ตรงกับการรับรู้ความเข้าใจของอินทรีย์

-อัตมโนทัศน์อย่างที่เราคิดอยากเป็น (Ideal-Self) คือการรับรู้ต่อตนเองในแง่ของความปรารถนาของอินทรีย์ อัตมโนทัศน์ส่วนนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความฝันให้เป็นจริงของอินทรีย์

2.3.2.2 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของโคมบ์ส และสนิก

โคมบ์ส; และสนิก (Combs;& Snygg. 1959 : 171-173) อธิบายว่า อัตมโนทัศน์เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับอัตมโนทัศน์เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่สมบูรณ์บนพื้นฐานความพยายามนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลโดยเชื่อว่าการแสดงออกของบุคคลในทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการควบคุมการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยบุคคลจะปฏิเสธหรือบิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์เท่านั้น

โคมบ์ส และสนิก อธิบายขบวนการของอัตมโนทัศน์ตามแผนภูมิกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรืออัตมโนทัศน์ซึ่งเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

ที่มา: Combs , A. and Snygg,D. (1959). Individual Behavior A Perceptual Approach to Behavior.New York: Harper Brother.

จากภาพประกอบ 1 สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

1. วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญและเป็นแก่นแท้ “ของตน” (Inner Cell of the Self-Concept) เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” เป็นต้น

2. วงกลม B รวมบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วยกัน เป็นบริเวณการรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตน (Phenomenal Self or Physical Self) ทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง และฉันก็มีอารมณ์ขันด้วย” เป็นต้น

3. วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และ B เข้าไปด้วย (Inner Cell and Phenomena Self) เช่น บุคคลรับรู้ “ฉันเป็นผู้หญิงและฉันยังมีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ฉันมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรอีกด้วย” เป็นต้น นอกจากนี้การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อตนมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมหรือคุกคามได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระทำหรือความคาดหวังนั้น

โคมบัส และสติก อธิบายธรรมชาติของอัตมโนทัศน์ว่า

-อัตมโนทัศน์ มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลโดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์และแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้นั้นๆ

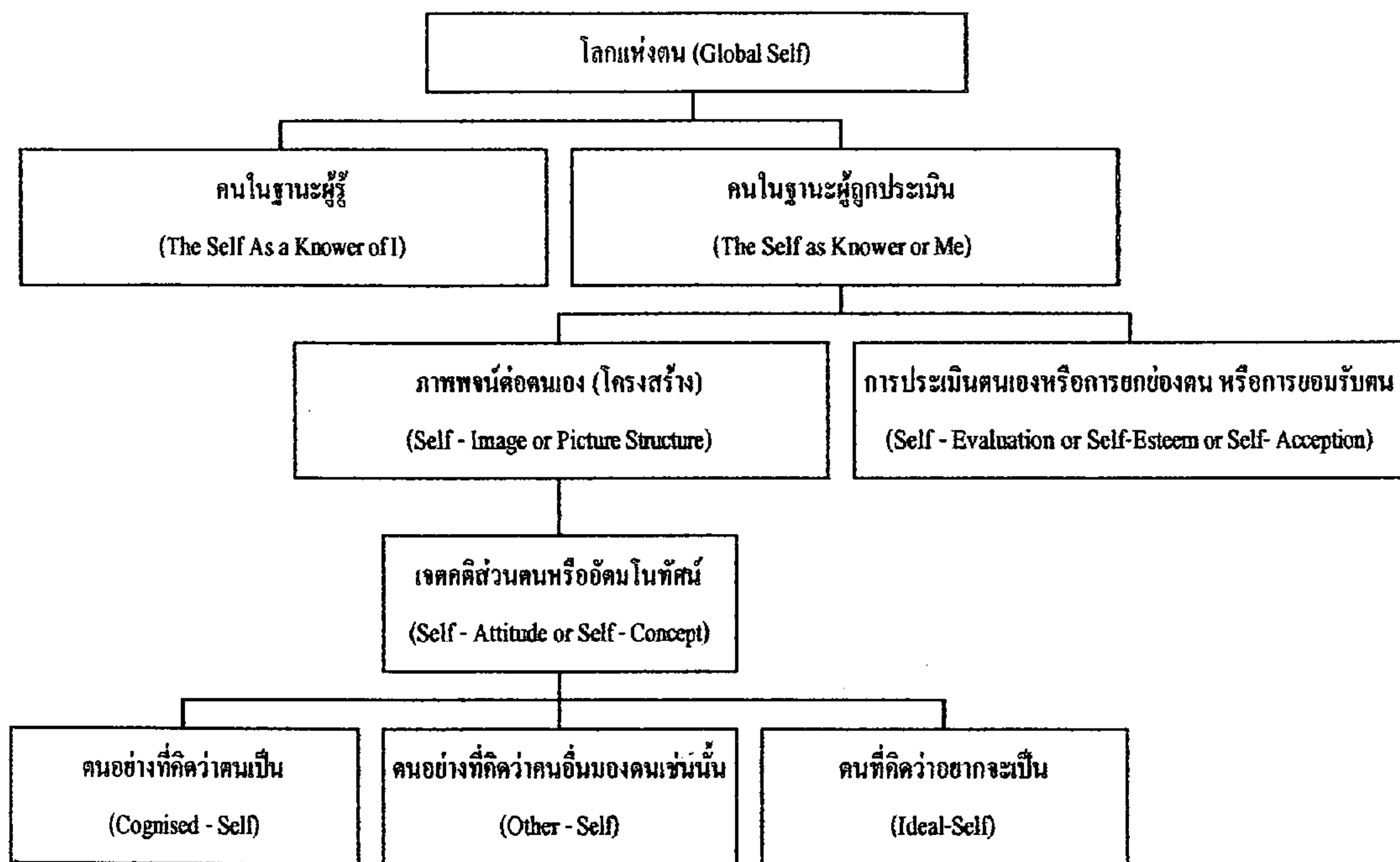
-อัตมโนทัศน์ ผันแปรไปตามความถูกต้องและชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ (Knowledge) การจูงใจ (Motivation) และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา

-บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง อาจปรากฏออกมามากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริงเพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเบี่ยงเบนตนเองไปจากการรับรู้

-อัตมโนทัศน์ของบุคคลอาจจะมี ความสม่ำเสมอคงที่ แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและบทบาทในแต่ละสังคม แต่จะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้บ่อย

2.3.2.3 ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของเบิร์นส (มาลี เพ็ชรชะ. 2538 : 15-17 ; อ้างอิงจากBurns. 1979)

เบิร์นแบ่งอัตมโนทัศน์อย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น (Cognised-Self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คุณคิดว่าคนอื่นมอง (Other-Self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คุณคิดอยากจะเป็น (Ideal-Self) ซึ่งเบิร์นแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของเบิร์นส

ที่มา: Burns, R.B. (1979). The Self-Concept Theory Measurement Development and Behavior. London: Langmass

จากภาพประกอบ 2 เบิร์นส ได้อธิบายแนวความคิดของเขาได้ ดังนี้ เบิร์นสเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนจะมีโลกแห่งตนของเขาอยู่แล้ว โลกแห่งตนของบุคคลนี้จะทำหน้าที่ในการรับรู้ และพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน ซึ่งทำให้บุคคลมีนิสัยใจคอและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โลกแห่งตนของบุคคลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นผู้กระทำหรือคนในฐานะผู้รู้ (I) กับส่วนที่รับการประเมินจากตนหรือคนในฐานะผู้ถูกประเมิน (Me) ส่วนที่ทำให้เกิดอัตมโนทัศน์ คือ ส่วนที่รับการประเมินจากตน เมื่อถูกประเมินแล้วจะเข้าสู่กระบวนการจิตสังคมที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทางวัฒนธรรม วัตถุนิยม ค่านิยมทางสังคมและจิตวิทยาระหว่างอยู่ในกระบวนการจะเกิดภาพพจน์ต่อตนเองและการประเมินตนเอง หลังจากเข้ากระบวนการแล้วจะเกิดเป็นอัตมโนทัศน์ หรือเจตคติส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับภาพพจน์ต่อตนเองและการประเมินตนเอง ถ้าประเมินตนเองมีค่าสูง หรือประเมินในทางบวก อัตมโนทัศน์ก็จะมีค่าสูงและเป็นไปในทางบวกด้วยเช่นกัน

หมายความว่า จะมีความรู้สึกต่อตนเองมีค่าสูง นอกจากนี้อัตมโนทัศน์ยังประกอบไปด้วยการรับรู้ 3 ส่วน คือ อัตมโนทัศน์อย่างที่เราคิดว่าตนเป็น อัตมโนทัศน์อย่างที่เราคิดว่าคนอื่นมอง และอัตมโนทัศน์อย่างที่เราอยากจะเป็น

2.3.3 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ของคูลีย์และมิด

คูลีย์และมิด เป็นนักทฤษฎีทางด้านปฏิสัมพันธ์ (Symbolic interactionists) ทั้งสองคนมองว่าภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่คนใช้ในการสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน เป็นผู้ที่ให้แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับเรื่องการแสดงพฤติกรรมของคนว่าเป็นเรื่องของสัมพันธ์ภาพระหว่างคนและสังคม

คูลีย์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 : 190 ; อ้างอิงจาก Cooley. 1902) ได้กล่าวว่า บุคคลจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับความคิดเห็นต่อปฏิกริยาต่างๆที่ผู้อื่นมีต่อตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตเขา เขาได้เสนอทฤษฎีกระจกส่องตน (Looking-glass self) ซึ่งกล่าวว่า อัตมโนทัศน์ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อที่ว่าคุณคนอื่นจะคิดอย่างไรกับตนกระจกจะสะท้อนให้เห็นภาพที่คุณคนอื่นจะคิดอย่างไรกับเราหรือประเมินเราว่าเป็นอย่างไร กระจกส่องตนเกิดจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น จากการที่บุคคลได้มีโอกาสพบปะติดต่อกับคนอื่นจะได้ข้อมูลซึ่งนำมาใช้ประมวลตนเอง ดังนั้นอัตมโนทัศน์จะก่อรูปแบบขึ้นจากการลองผิด-ลองถูกซึ่งจะมีการเรียนรู้ทั้งค่านิยมเจตคติตลอดจนบทบาทต่างๆ คูลีย์พยายามที่จะอธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกต่างๆที่แต่ละคนมีต่อตนเองอันเนื่องมาจากสัมพันธ์ภาพทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูปร่างหน้าตา ความคิด จุดมุ่งหมาย ความทะเยอทะยาน ภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนการตีความพฤติกรรมต่างๆที่บุคคลสำคัญรอบข้างมีต่อตัวเขา ดังนั้นตนและสังคมต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

ดังนั้นสำหรับคูลีย์แล้วมองเห็นว่าอัตมโนทัศน์ เป็นอัตมโนทัศน์ที่เกิดจากการมองของผู้อื่นหรือจากการที่เราคิดว่าคนอื่นคิดอย่างไรเกี่ยวกับตัวเรา

มิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 : 190 ; อ้างอิงจาก Mead. 1934) ได้อาศัยแนวความคิดทั้งจากเจมส์และคูลีย์ มาปรับขยายแนวความคิดของเขาเกี่ยวกับเรื่องอัตตาให้ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นโดยให้ความสำคัญกับบุคคลและสังคมเช่นเดียวกับคูลีย์ เขาเห็นด้วยกับการอธิบายของคูลีย์และวิลเลียม เจมส์ แต่การอธิบายของเขาแตกต่างจากที่เจมส์ได้อธิบายไว้ คือ การแสดงพฤติกรรมในลักษณะของผู้กระทำจะเป็นเรื่องแรงขับเป็นความต้องการ เป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเองในลักษณะที่ยังไม่ได้รับการขัดเกลา ซึ่งเทียบได้กับเรื่องของ Id ตามแนวคิดของฟรอยด์ ส่วนการแสดงพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกกระทำจะเป็นเรื่องของสมาชิกในกลุ่มสถานะบทบาทและปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ การแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนจะเริ่มต้นด้วยพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกกระทำและจะพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะของผู้กระทำซึ่งเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากสังคมนั่นเอง สำหรับมิดมองบุคคลในลักษณะผู้ถูกกระทำที่มีความสัมพันธ์กับสังคมและพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึง

สามารถควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพราะบุคคลมีข้อดีต่างกันจากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาสู่ตน ดังนั้นจึงถือว่าอัตตาเป็นโครงสร้างทางสังคมซึ่งเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมที่มีภาษาเป็นตัวการสำคัญระหว่างตนและสังคม มีดอชิบายว่า บุคคลแต่ละคนจะพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับตนเองในลักษณะที่สอดคล้องกับที่ผู้อื่นมีต่อตนและแต่ละคนจะให้คุณค่าตนเองดังเช่นที่ผู้อื่นให้ ถ้าคนอื่นปฏิเสธไม่ยอมรับเขาก็พร้อมที่จะไม่ยอมรับตนเองเช่นเดียวกัน คนจะรับรู้ว่าคุณค่าตนเองเป็นเช่นไรจากท่าทีที่คนรอบข้างมีต่อตน ดังนั้นทั้งบุคคลและสังคมจึงเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้

2.4. ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ดี

การส่งเสริมให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่ดีนั้น โรเจอร์ และเฮร์ลอค (ซูวิทย์ รัตนพลแสนย์. 2541 : 62-63 ; อ้างอิงจาก Roger. 1957 , Hurlock. 1978) สรุปว่า การส่งเสริมให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่ดีหรืออัตมโนทัศน์ในทางบวก ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้ 1). ความรู้สึกในตนเอง 2) รู้จักและเข้าใจตนเอง 3) ยอมรับในความเป็นตัวของตัวเอง 4) รู้จักและเข้าใจผู้อื่น 5) ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล 6) สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้ดี 7) มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น 8) มองเห็นคุณค่าในตนเอง 9) ไม่มีความรู้สึกเป็นปมด้อย 10) ต้องการปรับปรุงตนเอง 11) มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

อำไพ ศิริพิพัฒน์.(2515 : 91) สรุปความสำคัญของอัตมโนทัศน์ที่มีต่อบุคลิกภาพว่า เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจในสิ่งต่างๆและการปรับตัวของคน ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมทำนายพฤติกรรม คนที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองดีจะมีความนึกคิดที่ดีต่อผู้อื่น คนที่ยอมรับตนก็มักจะยอมรับคนอื่น ในทางตรงข้ามคนที่มีความคิดที่ไม่ดีต่อผู้อื่นก็มักจะมีความนึกคิดเกี่ยวกับตนหรือเกี่ยวกับความสามารถของตนไปในทางที่ไม่ดี นอกจากนี้การมีอัตมโนทัศน์ที่ดียังก่อให้เกิดผลดีหลายประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัวและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีการยอมรับผู้อื่น และมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อผู้อื่นมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นที่ต้องการของสังคมต่อไป

2.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอัตมโนทัศน์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ยังไม่พบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์และทัศนคติในการมีคู่ครองโดยตรงจะมีเพียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ เช่น การปรับตัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นต้น ดังงานวิจัยต่อไปนี้

๑) กราวแลนด์ (พวงสร้อย วรกุล. 2522 : 29 ; อ้างอิงจาก Grounlund.1959) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนรู้วัยผู้ใหญ่ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเรียนเด็กได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกันได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนเด็กและได้รับบทบาทของตนว่าควรปฏิบัติอย่างไรเมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้จะทำให้เด็กอบอุ่นใจมีความมั่นใจเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเขาสามารถอยู่

กับเพื่อนได้อย่างมีความสุขย่อมมีความปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์การเข้าสังคมจะมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ชีวิตในสังคมจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ด้วย ส่วนฮาเมด (Hamed, 1967 : 225-229) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และโครงสร้างของบุคลิกภาพทั้ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นจำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบทดสอบวัดอัตมโนทัศน์ของเทนเนสซี (Tennessee Self-Concept-Scale) ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีอัตมโนทัศน์ดีจะมีการปรับตัวได้เหมาะสมกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีอัตมโนทัศน์ไม่ดี สำหรับแบบทดสอบของ มาร์ติเนค ไชโครว์สกี (Martinek Schicowski) และ เคอร์ติส (Curtis) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูงจะมีการพัฒนาความรู้ของตนเองดีขึ้นด้วย

นางฤดี สุลีสิทธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์และการปรับตัวของผู้สูงอายุศึกษากรณีจังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของผู้สูงอายุในทัศนะของผู้สูงอายุ อัตมโนทัศน์และการปรับตัวพร้อมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปรับตัว ศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร จำนวน 14 คน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) จากนั้นทำการวิเคราะห์เบื้องต้น โดยหลักการประกอบบริบทรวมทั้งใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอุปสรรคต่อการปรับตัว คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ อัตมโนทัศน์ด้านลบต่อตนเอง และสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น สัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มีผลต่อการปรับตัวของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับสุนิดรา จตุรพิพัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยการพึงพาอัตมโนทัศน์ และความพึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมอง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพึงพาอัตมโนทัศน์ และความพึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองและความสัมพันธ์ระหว่างการพึงพากับอัตมโนทัศน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองที่มารับบริการในคลินิกอายุรกรรมประสาทงานการบริการผู้ป่วยนอกและฉุกเฉินโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 2543 จำนวน 70 ราย โดยเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดการพึงพาของ(สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2537.) แบบวัดอัตมโนทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดอัตมโนทัศน์ (The Self-Concept Scale) ของลี (Li, 1998.) และแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตของแคนทริล (Cantril, 1965 cited in Mckeehan, Cowling & Wykle, 1986.) ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับแบบสเปียร์แมน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองมีอัตมโนทัศน์ในทางบวก 2) ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองมีความพึงพอใจในชีวิตอยู่ในระดับสูง 3) การพึงพามีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพยาบาลโดยควรสนับสนุนให้ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองมีการ

พึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด และส่งเสริมอัตมโนทัศน์ของผู้ป่วยให้เป็นไปในทางบวก เพื่อให้ผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมองมีความพึงพอใจในชีวิต และไพจิตร พักเจริญผล (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ กับการปรับตัวและสติปัญญา” จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์และความสอดคล้องของอัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีการปรับตัวและสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 233 คน ได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดอัตมโนทัศน์และการปรับตัว แบบทดสอบแมทธิสส์ฉบับมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ความแปรปรวนสอง ผลการวิจัยพบว่าอัตมโนทัศน์และการปรับตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีการปรับตัวแตกต่างกันมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่มีการปรับตัวดีมีคะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่านักเรียนที่มีการปรับตัวไม่ดี ต่อมา อรอนงค์ ทรงสกุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน, มโนภาพแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น วัดภูประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน, มโนภาพแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาอยู่โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 900 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงปรับตัวได้ดีกว่าเพศชาย ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน, มโนภาพแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและมโนภาพแห่งตนสามารถทำนายการปรับตัวของวัยรุ่นในกลุ่มรวม, เพศชาย, เพศหญิงและผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีเพียงการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนที่ทำนายการปรับตัวได้ นอกจากนี้มโนภาพแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคมส่งผลร่วมกันกับการปรับตัว โดยผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนไม่ดีหากได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ส่วนผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำหากมีมโนภาพแห่งตนดีจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ฉะนั้นวัยรุ่นจึงควรได้รับการพัฒนามโนภาพแห่งตนให้รู้จักและเข้าใจความสามารถแห่งตน ในขณะเดียวกันครอบครัวและสังคมต้องส่งเสริมให้วัยรุ่นได้มีโอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆโดยช่วยสนับสนุนวัยรุ่นในทุกด้าน ส่วนเด่นดวง วราเวทย์ (2530 : 81-83) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล-อารมณ์ เพื่อเปลี่ยนแปลงมโนภาพเกี่ยวกับตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากผู้ที่ทำแบบทดสอบมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง โดยให้คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาและสมัครใจที่จะเข้ากลุ่ม หลังจากนั้นสุ่มอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มเน้นการ

พิจารณาเหตุผล-อารมณ์ จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลาหนึ่งเดือนครึ่ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการให้คำปรึกษา หลังจากการเสร็จสิ้นการทดลอง 1 สัปดาห์ให้นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบมโนภาพเกี่ยวกับตนเองอีกครั้งหนึ่งแล้วนำคะแนนมาทดสอบความแตกต่าง พบว่านักศึกษาที่รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผล-อารมณ์ มีผลต่อการปรับเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านส่วนรวม ด้านวิชาการ ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างจากนักศึกษาที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และฤทัยรัตน์ ธารเสนา (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติ และเพื่อเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 90 คน เพื่อแบ่งนักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับสูง กลาง ต่ำ ระดับละ 30 คน สุ่มตัวอย่างจำนวน 48 คน โดยสุ่มอย่างง่ายในแต่ละระดับ ทัศนคติต่อวิชาชีพ ระดับละ 16 คน แล้วแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละเท่าๆกัน กลุ่มทดลองได้เข้ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นเวลา 11 วัน ติดต่อกัน วันละประมาณ 1-1.30 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมได้เข้าศึกษาในชั่วโมงการศึกษาอิสระ สถิติที่ใช้ คือ สถิติความแปรปรวนร่วม ผลการวิเคราะห์พบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับสูงมีอัตมโนทัศน์ในมิติที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการและมิติทางด้านวิชาการสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ.001 2) นักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับสูง มีอัตมโนทัศน์ในมิติทางด้านวิชาการสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) นักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับปานกลางมีอัตมโนทัศน์ในมิติที่เกี่ยวกับด้านวิชาการสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การศึกษางานวิจัยต่างๆพบว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์สูง บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความพึงพอใจในชีวิตสูงขึ้นและมีทัศนคติในเรื่องต่างๆดีขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตามเนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องอัตมโนทัศน์กับทัศนคติในการมีคู่ครองทำให้ไม่สามารถคาดคะเนได้ว่าตัวแปร 2 ตัวนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาโทคณะมนุษยวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 50 คน เป็นนักศึกษาชาย 5 คน นักศึกษาหญิง 45 คน โดยให้ตอบแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง ในส่วนของอัตมโนทัศน์ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่านักศึกษาที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

จากงานวิจัยข้างต้นและการศึกษานำร่องพบว่า ผลของการวิจัยเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์มีลักษณะแตกต่างกันไป แต่เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นสรุปว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นมีการปรับตัวที่ดีและมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมโดยคาดหวังว่าผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูงน่าจะมีทัศนคติที่ดีในเรื่องต่างๆและตั้งสมมติฐานว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

3. ความฉลาดทางอารมณ์กับการมีคู่ครอง

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การศึกษาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับคำว่าสติปัญญาหรือเกณฑ์ภาคเชาวน์ปัญญา (Intelligent Quotient หรือ IQ) มากกว่าความฉลาดทางอารมณ์ หรือเกณฑ์ภาคอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ EQ) ต่อมาจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้นดังเช่น บลูม (Bloom. 1956 : 43) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ Taxonomy of Educational Objectives โดยแบ่งวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอันเป็นองค์ประกอบทางด้านความสามารถของมนุษย์ไว้ 3 ด้าน คือ 1) Cognitive Domain คือ ความสามารถทางด้านการรู้คิด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องทางสติปัญญา 2) Affective Domain คือ ความสามารถทางด้านความรู้สึก ค่านิยม (ตรงนี้จะน่าจะเป็นความสามารถทางด้าน EQ) 3) Psycho-motor Domain คือ ความสามารถทางด้านมอเตอร์การเคลื่อนไหวหรือทางด้านทักษะ โฮเวิร์ด การ์เนอร์ (Howard Gardner. 1983 : 19) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง EQ ในหนังสือชื่อ "Frames of mind" โดยได้ให้แนวคิดว่าความสำเร็จของมนุษย์มิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่จะขึ้นอยู่กับความสามารถทางอารมณ์ของเขาด้วย จากแนวคิดต่างๆจึงทำให้การศึกษาเรื่อง EQ เริ่มแพร่หลายมากขึ้น โดยความเชื่อแนวใหม่นี้จะเห็นว่าคนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องมีทั้ง IQ และ EQ ประกอบกันจึงมีการศึกษาเรื่อง EQ มากขึ้นเป็นลำดับ มีการแยกแยะความสำเร็จในด้านต่างๆว่าแต่ละกิจกรรมนั้นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จควรเป็นความสามารถประเภทใด ตัวอย่าง เช่น 1) ความสำเร็จด้านการเรียน ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ IQ 2) ความสำเร็จด้านการแก้ปัญหาแต่ละด้าน ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ IQ 3) ความสำเร็จด้านการทำงาน ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ IQ และ EQ 4) ความสำเร็จในการปรับตัว ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ EQ 5) ความสำเร็จในการปกครองคน ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ EQ 6) ความสำเร็จในด้านชีวิตคู่ ปัจจัยที่ส่งผลมากคือ EQ ส่วน โกลแมน (Goleman.1998 : 43) กล่าวไว้ว่า IQ และความสามารถทางด้านเทคนิคหรือทักษะทางเทคนิค (Technical Skill) มีความสำคัญมากในการเป็นผู้นำ (Leader)

3.2 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์นั้นได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านสนใจศึกษาและให้ความหมายของคำที่ใช้ใกล้เคียงกับความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้ เฮอร์ไทรท (Thomdike. 1920 : 227) เรียกว่า Social Intelligence แปลว่า ความฉลาดทางสังคม ส่วนคูเปอร์; และชาวาฟ (Cooper; & Swaf. 1997 : 21) เรียกว่า Emotional Literacy ซึ่งหมายถึงความฉลาดรู้ในอารมณ์ของตนเอง การ์ดเนอร์ (Gardner. 1983 : 16) เรียกว่า Interpersonal Intelligence ซึ่งหมายถึงมีความฉลาดในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น หรือเรียกว่า เก่งคน แสตนเบิร์ก (Stenberg. 1985 : 23) เรียกว่า Practical Intelligent หมายถึง ความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่วนโกลแมน (Goleman. 1998 : 93) เรียกว่า Emotional Intelligent Competencies โดยรวมคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเชื่อมั่นในตนเอง การปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ การโน้มน้าวผู้อื่น ความต้องการผลสัมฤทธิ์ และการสร้างทีมงานไว้ด้วยกัน

ที่กล่าวมาแล้วเป็นตัวอย่างของคำที่ใช้เรียกที่ใกล้เคียงกับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งในความหมายของความฉลาดทางอารมณ์นั้นก็มีผู้ให้นิยามที่สำคัญๆหลายคนแต่ที่น่าสนใจ คือ บาร์ออน (Bar-on . 1997 : 25) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นองค์ประกอบด้านความสามารถส่วนตัวอารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ โกลแมน (Goleman. 1998 : 95) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกล่าวได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Intelligence ก็คือ ความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะและสามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญข้อขัดแย้งต่างๆได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของเราได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุขจนประสบความสำเร็จในการเรียน (Study Success) ความสำเร็จในอาชีพ (Career Success) ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต (Life Success)

3.3 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ ที่จะส่งผลร่วมกับความสามารถทางสติปัญญา ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จและมีความสุข ปัจจุบันนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เน้นการพัฒนาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์สูงก็แสดงว่าผู้ที่มีความฉลาดในการใช้อารมณ์ได้ดีจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขด้วย ขณะนี้ความฉลาดทางอารมณ์ยังไม่มี

แบบทดสอบมาตรฐานดัง เช่น ความสามารถทางสติปัญญา แต่นักจิตวิทยากำลังพัฒนาแบบทดสอบเพื่อหาดัชนีชี้วัดความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น ในไม่ช้าคงมีแบบทดสอบมาตรฐานมากขึ้น ปัจจุบันเราพอจะใช้การสังเกตตรวจสอบได้บ้างว่าใครมีความฉลาดทางอารมณ์สูง แม้ไม่มีตัวเลขบ่งชี้ก็ตาม ต่อมาได้มีนักวิชาการหลายท่านเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้หลายท่านด้วยกัน ดังต่อไปนี้

จากบทความในวารสารที่เป็นภาษาไทยหลายๆเล่ม รวมความได้ว่าคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์มักมีลักษณะดังนี้ 1) มีความเข้าใจตนเองได้ดี รู้เท่าทัน รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ มีเป้าหมายของชีวิตทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2) มีความเข้าใจผู้อื่นสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) และสามารถแสดงได้อย่างเหมาะสม 3) มีความสามารถในการแก้ไขข้อขัดแย้งได้ดี ขจัดความเครียดที่จะเป็นอุปสรรคต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

สโลเวย์; และ เมเยอร์ (Salovey; & Mayer. 1990 ; อ้างในGoleman. 1995 : 45) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็นประเด็นหลักไว้ 5 ประการ คือ 1) Knowing one's Emotion หรือ Self-Awareness หมายถึง การตระหนักเป็นการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกความคิดและอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง และสามารถควบคุมความรู้สึกได้ 2) Managing Emotion คือ มีความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ หรือไม่ให้เกิดความเครียด มีเทคนิคการคลายเครียด สกัดความวิตกกังวลรุนแรงได้อย่างรวดเร็วไม่ฉุนเฉียวง่าย ทำให้อารมณ์ชุ่มฉ่ำหายไปโดยเร็ว 3) Recognizing emotion in other เป็นการรับรู้อารมณ์และความต้องการของผู้อื่นเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกอย่างเหมาะสม 4) Motivating Oneself สามารถจูงใจตนเอง ควบคุมความต้องการจากแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถรอคอยการตอบสนองตามความต้องการได้ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่ามองโลกในแง่ดีสามารถจูงใจและให้กำลังใจตนเองได้ 5) Handling Relationship สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี

วีรวุฒิ ปันนิตมัย (2542 : 15-17) สรุปกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักจิตวิทยาหลายท่านดังนี้

โกลแมน (Goleman. 1995 : 43-44) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

• สมรรถภาพทางสังคมได้แก่ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์

1. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา หมายถึง การตระหนักถึงความรู้สึกความต้องการและความห่วงใยของผู้อื่น ได้แก่

1.1 การเข้าใจผู้อื่น รู้ถึง ความรู้สึก มุมมอง สนใจในข้อวิตกกังวลของเขา

1.2 การมีจิตใจมุ่งบริการ ถอดแค้น รับรู้และตอบสนองความต้องการของลูกกำไ้ได้ดี

ได้ถูกทาง

1.3 การพัฒนาผู้อื่น ทราบความต้องการ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ

1.4 การสร้างโอกาสในความหลากหลาย เล็งเห็นความเป็นไปได้จากความแตกต่างโดยไม่แบ่งแยก

1.5 ความตระหนักรู้ถึง ทักษะความคิดเห็นของกลุ่มความสามารถอ่านสถานการณ์ปัจจุบันและควมมีสัมพันธ์ของกลุ่มได้

2. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความคล่องแคล่วในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ จากความร่วมมือของผู้อื่น

2.1 การโน้มน้าว แสดงกลวิธีโน้มน้าวต่างๆอย่างได้ผล

2.2 การสื่อสาร ส่งสารที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ

2.3 ความเป็นผู้นำ โน้มน้าวและผลักดันกลุ่มได้ดี

2.4 การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและบริหารความเปลี่ยนแปลง

ได้ดี

2.5 การบริหารความขัดแย้ง เจรจาและแก้ไข หาทางยุติความไม่เข้าใจกัน

2.6 การสร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงาน

2.7 การร่วมมือกันทำงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย

2.8 สมรรถนะของทีม สร้างพลังร่วม

ข. สมรรถนะส่วนบุคคล ได้แก่ บริหารจัดการตนเองได้อย่างไร

3. การตระหนักรู้ตนเอง หมายถึง การตระหนักรู้ความรู้สึกความโน้มเอียงของตน หยั่งรู้ความเป็นไปได้ของตนเอง และความพร้อมต่างๆ

3.1 รู้เท่าทันในอารมณ์ตน สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นๆและผลที่จะตามมา

มา

3.2 ประเมินตนได้ตามจริง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตน

3.3 มั่นใจตนเอง มั่นใจในความสามารถ คุณค่าของตน ความสามารถในการจัดการกับความรู้สึกในตนได้

4. การควบคุมตนเอง

4.1 การควบคุมตนสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์หรือความฉุนเฉียวได้

4.2 ความเป็นที่ไว้วางใจได้ รักษาความเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์และคุณงามความดี

ได้

4.3 ความเป็นผู้ใช้สติปัญญาแสดงความรับผิดชอบ

4.4 ความสามารถที่จะปรับตัวได้ยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง

ได้

ใหม่

4.4 การสร้างสิ่งใหม่ เป็นสุขและเปิดใจกว้างกับความคิดแนวทางหรือข้อมูล

5. การสร้างแรงจูงใจ หมายถึง แนวโน้มของอารมณ์ที่เกื้อหนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย

5.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พยายามที่จะปรับปรุงหรือให้ได้มาตรฐานที่ดีเลิศ

5.2 ความจงรักภักดี ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่มเป้าหมายขององค์กร

5.3 ความคิดริเริ่ม พร้อมที่จะปฏิบัติตามโอกาสอำนวย

5.4 การมองโลกในแง่ดี แม้มีอุปสรรค ปัญหาแต่ก็ไม่ย่อมน้อมสู่เป้าหมาย

เวกเนอร์ และสเตรนเบิร์ก (วีรวัดณ์ ปันนิตามัย. 2542 : 59 ; อ้างอิงจาก Wagner and Sternberg. 1985 : 737-743) เสนอว่าคุณลักษณะของผู้ที่ชาญฉลาด (Practical intelligence) ที่จะเอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารและใช้ชีวิตสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การครองคน (Managing Self) คือ ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้ได้ผลผลิตสูงสุด เช่น การจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องทำ

2. การครองคน (Managing Others) คือ ความสามารถในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้

3. การครองงาน (Managing Career) จัดความสำคัญจำเป็นของตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่องค์กรให้ความสำคัญ

3.4 ลักษณะของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำ

สติพร (วีรวัดณ์ ปันนิตามัย. 2542 : 143 ; อ้างอิงจาก Steve Hein. 1999.) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและต่ำดังนี้

3.4.1 ลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง คือ

3.4.1.1 แสดงความรู้สึกของตนออกมาได้ชัดเจนตรงไปตรงมา

3.4.1.2 ไม่ถูกรอบงำโดยความรู้สึกในทางลบ

3.4.1.3 สามารถอ่านภาษาท่าทางในการสื่อสารได้

3.4.1.4 ชีวิตประสาธน์จากเหตุผล ความเห็นจริง ตรรกะ ความรู้สึก และสามัญ

สำนึกอย่างได้ดุล

3.4.1.5 พึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอิสระด้านการใช้เหตุผลทางจริยธรรม

3.4.1.6 สร้างแรงจูงใจที่ดีเกิดภายในตนเอง

3.4.1.7 สามารถนำภาวะทางอารมณ์ของตนกลับสู่ภาวะปกติได้

3.4.1.8 มองโลกในแง่ดีไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคหรือปัญหา

3.4.1.9 สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น

3.4.1.10 ไม่ควรครอบงำโดยความกลัวหรือความวิตกกังวล

3.4.1.11 สามารถระบุความรู้สึกและภาวะอารมณ์ทางลบต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง

ในขณะนั้นได้

3.4.1.12 รู้สึกเป็นธรรมชาติเมื่อพูดถึงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ

3.4.1.13 ชีวิตไม่ถูกชี้นำโดยอำนาจ ความร่ำรวย เกียรติศักดิ์ศรี ตำแหน่งชื่อเสียง หรือการได้รับการยอมรับ

3.4.1.14 กล้าเผยความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา ไม่พยายามสอดแทรกความคิดไว้ในความรู้สึกของตนเอง

3.4.1.15 มองหาแง่มุมที่ดีจากภาวะอารมณ์ในทางลบ หรือในสถานการณ์อันเลวร้าย

3.4.1.16 แยกแยะสิ่งที่เป็นความคิดออกจากความรู้สึกได้

3.4.2 ลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ คือ

3.4.2.1 ไม่รับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนแต่วิพากษ์ตำหนิผู้อื่น

3.4.2.2 บอกไม่ได้ว่าทำไมตนถึงคิดรู้สึกเช่นนั้น

3.4.2.3 กล่าวหาโจมตี ตำหนิ ตัดสิน ทำลายขวัญกำลังใจผู้อื่น

3.4.2.4 มุ่งวิเคราะห์ผู้อื่นมากกว่าแสดงความเข้าใจ

3.4.2.5 บุ่มบ่ามทีกัก มักคิดแทนเขา เช่น “ผมคิด (เชื่อหรือเดาว่าคุณ....)”

3.4.2.6 แสดงความไม่ซื่อตรงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของตน

3.4.2.7 พุดสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง

3.4.2.8 ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ บางทีก็แสดงปฏิกิริยากับสิ่งเล็กๆน้อยๆ

อย่างเกินเหตุ

3.4.2.9 ขาดสติสัมปชัญญะ สิ่งที่ทำผิดกับสิ่งที่ทำไม่ตรงกัน

3.4.2.10 ผูกใจเจ็บอาฆาตแค้น ไม่ให้อภัยคน

3.4.2.11 ชอบทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเขาผิด

3.4.2.12 ยัดเยียดความรู้สึกนึกคิดต่างๆให้ผู้ฟัง/คนอื่น

3.4.2.13 เผยความรู้สึกที่แท้จริงที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ได้

3.4.2.14 ไม่ใส่ใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

3.4.2.15 พุดออกมาโดยไม่คิดถึงห้วงอกของผู้อื่น

3.4.2.16 ยึดมั่นในความคิดความเชื่อของตนเองไม่เปิดกว้าง

3.4.2.17 เป็นผู้ฟังที่ไม่ดี พุดขัดจังหวะบันทึกบทสนทนา และกำลังใจคู่สนทนา
เน้นข้อเท็จจริงมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึก

3.4.2.18 ใช้ภูมิปัญญาของตน วิพากษ์คำคนอื่น สร้างภาพว่าตนฉลาดเหนือ
กว่าผู้อื่น ไม่รู้ไม่สนใจผู้อื่นว่าจะมองตนอย่างไร

3.5 ความสำคัญและการใช้ความฉลาดทางอารมณ์

จากการศึกษาจะพบว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของ
มนุษย์ การที่เราจะประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน และการดำเนิน
ชีวิตในสังคมนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ด้วย เพราะการศึกษา
ความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้บุคคลเรียนรู้โดยตรงเกี่ยวกับเรื่องอารมณ์ สามารถเข้าใจและจัด
การอารมณ์ของตนเองได้ ทำให้บุคคลสามารถสื่อสารกันด้วยความเข้าใจตลอดจนมีแรงจูงใจที่จะทำ
สิ่งต่างๆอย่างสร้างสรรค์

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ว่าคนเก่งแต่ควบคุมอารมณ์
ไม่ได้ หรือ เก่งแต่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนฝูงไม่ดี หรือเก่งแต่ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราไม่สามารถ
ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างที่เราควรจะเป็นดังที่ กรมสุขภาพจิต (2543 ข : 17) กล่าว
ว่า การให้ความสำคัญกับเรื่องของอารมณ์นั้นก็เพราะนักวิชาการได้ตระหนักว่า เดิมที่เราเคยคิดว่า
คนที่เรียนเก่งเขาวินิจฉัยปัญญาก็ควรจะประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่มีความเฉลียวฉลาดน้อยกว่า แต่
ความเป็นจริงแล้วนั้นที่ผ่านมานักวิจัยได้ตระหนักว่าเขาวินิจฉัยเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนาย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถูกต้องแน่นอน เพราะผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดสูงแต่มีความฉลาดทางอารมณ์
ต่ำจะสูญเสียการตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง ไม่สร้างสรรค์ ไม่ไวต่อความรู้สึก ไม่ทราบถึง
ความต้องการอารมณ์ของตนเอง มีความรู้สึกว่าเขาเหนือกว่าผู้อื่น คิดว่าเข้าใจสิ่งต่างๆทั้งๆที่
จริงแล้วอาจไม่เข้าใจเลย ทำให้ไม่เข้าใจผู้อื่นซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
ตรงข้ามผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่สามารถใช้เขาวินิจฉัยปัญหาและความฉลาดทาง
อารมณ์ในการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติรู้เท่าทันความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น ทำให้เกิด
ความร่วมมือในการทำงาน ในการสร้างสรรค์บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญ
คือ คนที่เรียนรู้เรื่องอารมณ์จะทำให้รู้จักการรักษาความสมดุลระหว่างความมีเหตุผลกับอารมณ์
วีระวัฒน์ ปันตินามัย (2542 : 34-37) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ความฉลาดทางอารมณ์เข้าสู่ชีวิต
ประจำวันและงานในหน้าที่จะมีประโยชน์ดังนี้ 1) พัฒนาการด้านอารมณ์บุคลิกภาพของเด็ก ความ
ฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่
เจริญสมวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาความเครียดและแรงกดดันในชีวิต
2) การสื่อสารและการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ การเข้าใจความ
รู้สึกของผู้อื่น ทำให้มีสัมพันธภาพส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ 3) การปฏิบัติงาน ความฉลาดทาง
อารมณ์มีส่วนเกื้อหนุนการยอมรับความคิดริเริ่ม ช่วยลดการขัดแย้งระหว่างบุคคลก่อให้เกิดการสร้าง
สรรค์ผลงานที่ดี 4) การให้บริการ ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนทำให้ยอมรับฟังความต้องการของ

ผู้อื่น สามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าและสามารถตอบสนองได้ดี 5) การบริหารจัดการ ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคน เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาตน สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ 6) การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น ทำให้มีความเข้าใจตนเองก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนทอดศักดิ์เดชคง (2542 : 35) กล่าวถึง ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านตนเอง ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงทำให้เป็นผู้ที่เรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนที่ดี รักการศึกษาหาความรู้ สามารถปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีความสุขตามอัธยาศัย เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในชีวิต รู้จักปรับตัวเองอยู่เสมอ รู้ว่าตนต้องการอะไร เปรียบเทียบศักยภาพของตนเองและสามารถเลือกกระทำการสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนน้อมเน้นการร่วมมือในการทำงาน สามารถแก้ไขความขัดแย้งหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี 2) ด้านครอบครัว เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข 3) ด้านสังคมสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่มีความสามารถลดข้อขัดแย้งต่างๆ ทำให้การเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวในสังคมลดน้อยลง สร้างความรักใคร่ปรองดอง คิดถึงใจเขาใจเราทำให้สังคมสงบสุข นันทา สุรักษา (2542 : 34 - 37) กล่าวถึงประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์กับครอบครัวไว้ว่า ปัญหาต่างๆ ในครอบครัวที่เกิดขึ้นและนำไปสู่ความแตกแยกล้วนมีรากฐานมาจากการขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภรรยาไม่เข้าใจสามี พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจกัน ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ย่อมสามารถที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยตระหนักรู้ถึงความรู้สึกความต้องการและความห่วงใย มีจิตใจรับรู้และตอบสนองความต้องการของคนในครอบครัวได้ดี สามารถพัฒนาสมาชิกในครอบครัวส่งเสริมความรู้ความสามารถให้ถูกทางสามารถชี้แนะให้สมาชิกในครอบครัวมองโลกในแง่ดี สร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นแก่คนในครอบครัว และชนมน สุขวงศ์ (2543 : 32-33) กล่าวถึง ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ความฉลาดทางอารมณ์กับตนเอง กล่าวว่าการบริหารจัดการกับตนเอง มีองค์ประกอบ 3 อย่าง ดังนี้ องค์ประกอบแรกการตระหนักรู้ตนเอง คือ รู้ความรู้สึกโน้มน้าวจิตใจของตนเอง หยั่งรู้ความเป็นไปได้ของตนเอง รวมทั้งความพร้อมของตนในแง่ต่างๆ คือรู้เท่าทันในอารมณ์ของตน สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นและผลที่ตามมาประเมินตนเองได้ตามจริงรู้จักจุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง องค์ประกอบที่สอง คือ การควบคุมตนเองสามารถจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ รักษาความเป็นผู้ซื่อสัตย์และคุณงามความดีได้ สามารถปรับตัวให้ยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างสิ่งใหม่ มีความสุขและเปิดกว้างกับความคิดข้อมูลใหม่ๆ มีความรับผิดชอบ องค์ประกอบสุดท้าย คือ การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองพยายามที่จะปรับปรุง มีแรงบันดาลใจให้ได้มาตรฐานที่ดีเลิศ มอง

โลกในแง่ดีแม้มีปัญหา มีอุปสรรคแต่ก็ไม่ย่อท้อต่อเป้าหมาย มีสติสัมปชัญญะในตนเอง สติ หมายถึง การระลึกได้ เตือนกันได้ ตระหนักรู้ตนเองได้ สัมปชัญญะ หมายถึง การรู้ตนเอง ควบคุมตนเองได้ นั่นเอง 2) ความฉลาดทางอารมณ์กับครอบครัว ปัญหาในครอบครัวที่นำไปสู่ความแตกแยกล้วนมีรากฐานมาจากขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวเรื่อง “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” โดยตระหนักถึงความรู้สึกความต้องการและความห่วงใยต่อสมาชิกในครอบครัว โดยการเข้าใจและรู้ถึงความรู้สึกมุมมอง สนใจสิ่งที่กังวลของคนในครอบครัว, มีจิตใจรับรู้และตอบสนองความต้องการของคนในครอบครัวได้ดีและทราบความต้องการและพัฒนาสมาชิกในครอบครัวส่งเสริมความรู้ความสามารถให้ถูกทาง สังคมปัจจุบันปัญหาเศรษฐกิจนับเป็นต้นเหตุอันก่อให้เกิดภาวะเครียดของคนในครอบครัว กลยุทธ์การบริหารความเครียดตามกรอบความคิด EQ สามารถนำมาใช้โดยชี้ให้สมาชิกในครอบครัวมองโลกในแง่ดี สร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นแก่คนในครอบครัว 3) ความฉลาดทางอารมณ์กับการทำงาน โดยมากแล้วความสำเร็จในการทำงานโดยเฉพาะงานบริหารหรือการทำธุรกิจจะขึ้นอยู่กับความสามารถของตนเองแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้อื่นด้วย การทำงานเพื่อพัฒนาสายสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งประกอบจากการพัฒนาทักษะสื่อสารที่ดี รับผิดชอบต่อและแสดงภาวะอารมณ์ได้ถูกต้อง มีความสามารถใช้ภาวะอารมณ์นั้นต่อตนเองผู้ร่วมงานและมีการเรียนรู้ตลอดจนเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับ นอกจากนี้ต้องสามารถควบคุมอารมณ์และเอาชนะ สร้างพฤติกรรมในทางบวกนั้น คือ “ฉลาดรู้ ฉลาดพูด ฉลาดคิด และฉลาดใช้” ในเรื่องของความฉลาดรู้ นั่นคือ รู้ในกระบวนการทำงานอารมณ์ตนเองและผู้อื่น ความฉลาดทำ (ความมีศิลปะ) เป็นเรื่องของการทำเป็นไม่ใช่เพียงแต่ทำได้เท่านั้น การฉลาดพูด คือ รู้จักเลือกพูดแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ สามารถยกระดับจิตใจผู้พูดและผู้ฟังให้สูงขึ้น ความฉลาดคิดเป็นความฉลาดทางใจ มีสติสัมปชัญญะสามารถควบคุมและคิดไปในทางที่ดี คิดในทางสร้างสรรค์ยกจิตใจตนเองและผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น สุดท้ายคือ ฉลาดใช้คนให้เป็น วางตำแหน่งของคนให้ถูกกับงานนั้นจึงจะสัมฤทธิ์ผลเต็มความสามารถ

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง

เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องใหม่ จึงยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนองานวิจัยที่ศึกษาในองค์ประกอบย่อยของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้ การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การจัดการอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง หรือการควบคุมอารมณ์ตนเอง ทักษะทางสังคม และการมีมนุษยสัมพันธ์ ดังรายละเอียดของงานวิจัยต่อไปนี้

เบเคนเดม (Bekendam. 1997 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษามิติของ EQ ความรักใคร่ผูกพัน การควบคุมอารมณ์ ภาวะ Alexithymia (จินตนาการเหตุการณ์ต่างๆออกมาให้ฟังไม่ได้) และการเอาใจใส่ความรู้สึกของผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารชายจำนวน 167 คน พบว่า EQ มีบทบาทในการประเมินและควบคุมสภาพทางอารมณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมทั้งมีส่วนในการช่วยให้บุคคลตอบสนองต่ออารมณ์ของบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและพบว่า การเอาใจใส่

ความรู้สึกของผู้อื่นมีความสำคัญอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรักใคร่ผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอารมณ์การปรับตัวและมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะ Personal Distress (ความบกพร่องทางบุคลิกภาพ) และภาวะ Alexithymia และเสนอว่า เด็กที่ได้รับการทารุณกรรม โดยขาดการสนับสนุนทางสังคมเข้าช่วยเหลือจะมีภาวะความกลัวสูง กิริ (Geery. 1997 : 170-172) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของผู้นำขององค์กรที่ใช้ EQ ในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งในองค์กร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 8 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า บุคลิกภาพของผู้นำที่ใช้ EQ ดังนี้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักตนเอง ควบคุมสติและอารมณ์ได้ อดกลั้นต่อปฏิกิริยาด้านลบไว้ได้ มองโลกในแง่ดี พยายามหาทางออกของปัญหาได้เสมอ แก้ไขปัญหาได้ และพบว่าผู้นำที่ใช้ EQ จะมีบทบาท ดังนี้ พยายามเข้าใจและตอบสนองอารมณ์ของผู้อื่น เพื่อลดความขัดแย้ง แสดงความเมตตาและการพ้อผู้อื่นเสมอ เข้าใจพลังส่วนต่างๆของบุคคลอื่นและนำมาใช้ในทางที่ถูกต้อง เสริมสร้างความไว้วางใจเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่มั่นคง ใช้อารมณ์ให้เกิดแรงบันดาลใจก่ออิทธิพลและโน้มน้าวบุคคลอื่น และได้สรุปว่า ผู้นำขององค์กรจะเป็นผู้ที่มีความสามารถดังนี้ 1) มีความสามารถในการสร้างอารมณ์ร่วมและมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น 2) มีความสามารถในการสร้างแนวร่วมเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย พยายามให้มีการพึ่งพาอาศัยกันและเน้นการทำงานเป็นทีม 3) ใช้พลังส่วนบุคคลมากกว่าอิทธิพลของตำแหน่งในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด 4) มีความกระตือรือร้นที่จะจัดการความขัดแย้งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สรุปเชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถทั้งหมดของผู้บริหาร และเสนอแนะให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานโดยการประเมินระดับเชาวน์อารมณ์ร่วมด้วย ส่วนมาร์ติน (Martin. 1986 : 220-227) ได้ทำการวิจัยเรื่อง The Effects of a Social Skill Development Course on Emotionally Disturbed Secondary Students โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ จากเท็กซัส จำนวน 20 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม ให้กลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม เลือกเรียนวิชาชีววิทยด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มทดลองให้เข้ารับการฝึกการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ การติดต่อ สื่อสาร การตัดสินใจ และด้านการแก้ปัญหา ใช้เวลาฝึกหัดทางสังคม วันละ 45 นาที ตลอดปีการศึกษา 1984-1985 ผู้วิจัยจะทำการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนของทุกกลุ่ม แล้วนำมาวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่าทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพฤติกรรมและผลการเรียนให้ดีขึ้น ได้แสดงให้เห็นถึงทิศทางในทางบวกของพฤติกรรม และผลการเรียนของกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม สายสุณีย์ ศุกรเดมิย์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาเปรียบเทียบเชาวน์ปัญญากับเชาวน์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ " มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาเชาวน์ปัญญากับเชาวน์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญากับเชาวน์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ 3) ศึกษาความแตกต่างของเชาวน์ปัญญากับเชาวน์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 239 คน ประกอบด้วยวิศวกรจำนวน 45 คน ครูจำนวน 55 คน พยาบาลจำนวน 54 คน นักร้องจำนวน 40 คน และพระสงฆ์จำนวน 45 รูป วิศวกร ครู พยาบาล ที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้ที่มีอายุงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และมีตำแหน่งในระดับหัวหน้า นักร้องที่ประสบความสำเร็จ คือ นักร้องที่มีอัลบั้มเป็นของตัวเอง 2 ชุดขึ้นไป และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ คือ พระสงฆ์ที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมระดับนักธรรมเอกและแผนกบาลีเปรียญ 6 ประโยคขึ้นไป เครื่องมือในการศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบทดสอบเชาว์ปัญญา The Standard progress Matrices ปี 1956 ของ J.C.Raven แบบวัดเชาวน์อารมณ์ที่พัฒนาโดยผู้วิจัยและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์ผลทำโดยโปรแกรม SPSS สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงบรรยาย ค่าสหสัมพันธ์ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวซึ่งทำการทดสอบแบบพหุคูณโดยวิธีของเซฟเฟ่ ได้ผลการวิจัยดังนี้ 1) วิศวกร ครู พยาบาล ที่ประสบความสำเร็จมีเชาว์ปัญญาในระดับค่อนข้างฉลาด ส่วนนักร้องและพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จเชาว์ปัญญาระดับปกติ 2) วิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จมีเชาวน์อารมณ์โดยรวมและในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง 3) เชาว์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของ วิศวกร ครู พยาบาล มีความสัมพันธ์กันทางบวก เชาว์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของนักร้องมีความสัมพันธ์กันทางลบ ส่วนเชาว์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ของพระสงฆ์ไม่มีความสัมพันธ์กัน 4) อายุและเชาวน์อารมณ์ การจัดระเบียบตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การเข้าใจและรู้สึกร่วมกับผู้อื่น และทักษะทางสังคมของวิศวกรที่ประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่อายุและเชาวน์อารมณ์มีผลการจัดระเบียบตนเองและทักษะทางสังคมของครูที่ประสบความสำเร็จมีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้อายุและเชาวน์อารมณ์ทุกมิติของนักร้องที่ประสบความสำเร็จมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับความคิดของโกลแมนที่ให้ความสำคัญในเรื่องเชาวน์อารมณ์ รวมทั้งสนับสนุนความเชื่อที่ว่านอกจากเชาว์ปัญญาแล้วเชาวน์อารมณ์ก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จของบุคคลในอาชีพต่างๆด้วย จากผลดังกล่าวจึงควรนำแนวคิดทางเชาว์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งด้านการงานและด้านส่วนตัวและเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรขององค์กรต่างๆเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อมาประชัน จันทรสุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้านกับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชแต่ละทักษะจะรวมทุกทักษะและเพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้านที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชแต่ละทักษะและรวมทุกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เขตภาคกลาง ซึ่งมีการสุ่มตัวอย่าง

แบบ 2 ขั้นตอน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ แบบทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 100 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ การรู้อารมณ์ตนเอง การบริหารอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจ การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพตามลำดับและแบบประเมินทักษะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ผลการศึกษาพบว่า 1) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับทักษะการสร้างมโนภาพเพื่อการบำบัดโดยการทำกลุ่มบำบัด การสอนสุขศึกษาและรวมทุกทักษะของการพยาบาลจิตเวช มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.231, -0.724, 0.226, -0.647, 0.435, -0.657, 0.341 และ -0.681 ตามลำดับซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสัมพันธ์กันในทางบวก 2) ค่านำหนักความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านส่งผลต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด การทำกลุ่มบำบัด การสอนสุขศึกษา และรวมทุกทักษะมีค่าระหว่าง 0.331, -1.223, 0.224, -0.889, 0.292, -0.557, 1.105 และ -2.083 ตามลำดับ ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านส่งผลต่อทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลในทางบวก เมื่อพิจารณารวมทุกทักษะพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านส่งผลต่อทักษะการพยาบาลจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลในทางบวกโดยการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพส่งผลสูงที่สุด อย่างไรก็ตามเนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง ทำให้ไม่สามารถคาดคะเนได้ว่าตัวแปร 2 ตัวนี้ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาโทคณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 50 คน เป็นนักศึกษาชาย 5 คน นักศึกษาหญิง 45 คน โดยให้ตอบแบบสอบถามอัตนัยทัศนคติ แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง ในส่วนของความฉลาดทางอารมณ์ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

จากงานวิจัยข้างต้นและการศึกษานำร่องพบว่า ผลของการวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์มีความแตกต่างกันไป แต่เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถทำนายการเป็นพนักงานที่ดีและการเป็นผู้เป็นที่ที่ดีด้วย บุคคลที่ประสบความสำเร็จมักมีจุดมุ่งหมายของชีวิตโดยอาศัยแรงจูงใจ, การควบคุมตนเอง, การควบคุมอารมณ์และการเข้าสังคม จึงอาจสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมักประสบความสำเร็จในชีวิตและมีทัศนคติที่ดีในด้านต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมโดยคาดหวังว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงน่าจะมีทัศนคติในการมีคู่ครองที่ดีและตั้งสมมติฐานว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสตและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากบุคลากรที่เป็นโสตและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546 โดยการจับฉลากรายชื่อบุคลากรตามแผนกต่างๆ ถ้าปรากฏว่าจับชื่อบุคคลที่แต่งงานแล้วขึ้นมา ก็จะไม่ใช้บุคคลนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจะจับฉลากรายชื่อใหม่มาทดแทน ทำเช่นนี้จนได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโสตครบ 180 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการวัดตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ตัวแปรอิสระมี 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ กับตัวแปรตามของการวิจัยซึ่งมี 1 ตัวแปร คือ ทักษะคิดในการมีคู่ครอง จากการศึกษาพบว่าตัวแปรต่างๆมีเครื่องมือที่น่าเชื่อถือได้อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้และปรับปรุงบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดทำแบบสอบถามเป็น 3 ชุด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

ตอนที่ 2 แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง

ตอนที่ 3 แบบวัดอัตมโนทัศน์

ตอนที่ 4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

1. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการเลือกตัวแปรสำหรับศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ โดยพิจารณาจากปัจจัยทางชีวสังคมที่คิดว่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง ดังตัวอย่าง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย (/) หน้าข้อที่ตรงกับคำตอบและเติมคำในช่องว่างทุกข้อ

1) เพศ () ชาย () หญิง

2) อายุ.....ปี

3) ท่านจบการศึกษาระดับ

() มัธยมศึกษา

() ป.ว.ช/ อนุปริญญา

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4) อาชีพ.....ตำแหน่ง.....

ท่านทำงานมาแล้ว..... ปี.....เดือน

5) รายได้ต่อเดือนของท่าน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,001 – 10,000 บาท

() 10,001 – 15,000 บาท

() สูงกว่า 15,000 บาท

2. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง

แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการมีคู่ 8 ข้อ ความรู้สึกพอใจและไม่พอใจในการมีคู่ครอง 10 ข้อ และความพร้อมในการมีคู่ครอง 10 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 28 ข้อ แบบสอบถามนี้เป็นของสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน;และคนอื่นๆ. (2545 : 42-43) เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก

“เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” โดยคะแนนคำตอบแต่ละข้อมี 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 1 คะแนนจึงมีพิสัยระหว่าง 28-140 คะแนน ผู้ที่ตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ในข้อที่แสดงถึงทัศนคติทางลบจะได้คะแนนต่ำสุด

ตัวอย่าง แบบวัดความรู้ ความเข้าใจในการมีคู่ครอง

- การมีคู่ครองทำให้คนเรามีชีวิตที่สมบูรณ์มากขึ้น

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง แบบวัดความรู้สึกรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในการมีคู่ครอง

- ข้าพเจ้าพอใจที่มีเพศตรงข้ามมาสนใจข้าพเจ้า

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง แบบวัดความพร้อมในการมีคู่

- ข้าพเจ้าวางแผนว่าเมื่อแต่งงานแล้วควรมีบุตรกี่คน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน

วิธีการหาคุณภาพแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง

1. ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา คือ รศ.ดร.นวลละออ สุภาพล กรุณาตรวจสอบและแก้ไขความเที่ยงตรงของข้อมูลเนื้อหาในแบบสอบถามให้เหมาะสม

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 50 คน แล้วนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การหา Item-Total Correlation ซึ่งเป็นการหาค่าอำนาจจำแนกพบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.83

3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครองโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.96

3. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดทัศนคติ

แบบวัดทัศนคติ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดของ นวลละออ สุภาพล (2534 : 236-238) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ขีดตอบ 16 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกันและมาตราส่วนประมาณค่า 8 หน่วย เนื้อหาในประโยคทั้ง 16 ประโยค ให้บรรยายตนเองจากคุณศัพท์ เช่น ความรู้สึกเปิดเผย ความรู้สึกกระตือรือร้น การยอมรับ มีความร่วมมือ เป็นต้น ในการตอบแบบวัดนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 8 คะแนน และคะแนนรวม 16 ถึง 128 คะแนน

ตัวอย่างแบบวัดให้ท่านบรรยายตนเองจากคำคุณศัพท์ต่อไปนี้

ประณีต.....							หยาบ
8	7	6	5	4	3	2	1
ประณีต	ประณีต	ค่อนข้าง	ประณีต	หยาบ	ค่อนข้าง	หยาบ	หยาบ
มาก	มาก	ข้าง	เล็ก	เล็ก	ข้าง	มาก	มาก
ที่สุด		ประณีต	น้อย	น้อย	หยาบ	ที่สุด	

ถ้าท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่ “ค่อนข้างประณีต” ก็ใส่เครื่องหมาย (/) ลงเส้นหมายเลข 6

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

1. ทัศนคติต่ำ คือ กลุ่มที่มีทัศนคติต่ำกว่าทัศนคติเฉลี่ยของกลุ่ม
2. ทัศนคติสูง คือ กลุ่มที่มีทัศนคติสูงกว่าทัศนคติเฉลี่ยของกลุ่ม

วิธีการหาคุณภาพแบบวัดอัตมโนทัศน์

1. ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา คือ รศ.ดร.นวลละออ สุภาผล กรุณาตรวจสอบและแก้ไขความเที่ยงตรงของข้อมูลเนื้อหาในแบบสอบถามให้เหมาะสม

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 50 คน แล้วนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การหา Item-Total Correlation ซึ่งเป็นการหาค่าอำนาจจำแนกพบว่ามีความอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.75

3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครองโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.90

4. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน โดยแบ่งเป็นความสามารถส่วนบุคคล (Personal Competence) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง การจูงใจตนเอง และความสามารถทางสังคม (Social Competence) 2 ด้าน คือ ความสามารถในการหยั่งรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น และด้านทักษะทางสังคมซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ รวม 25 องค์ประกอบย่อย แบบวัดนี้ได้ใช้แบบวัดของ ญาดา หลาวเพชร (2544 : 143-144) ซึ่งประกอบด้วยข้อความเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จาก "จริงมากที่สุด" ถึง "ไม่จริง" โดยคะแนนคำตอบแต่ละข้อมี 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 1 คะแนนจึงมีพิสัยอยู่ระหว่าง 25-125 คะแนน

ตัวอย่าง แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

ข้อที่	ข้อความ	จ ร ิง ม าก ที่ ส ุด	จ ร ิง ม าก	ค ่อน ข ้าง จ ร ิง	จ ร ิง บ ้าง ค ั้ง	ไ ม่ จ ร ิง
<u>0</u>	การตระหนักรู้ในตนเอง ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ถึงอารมณ์ที่ข้าพเจ้า ประสบอยู่					
00	ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อข้าพเจ้าเครียด ข้าพเจ้าสามารถผ่อนคลายได้โดยเร็ว					
000	การจูงใจตนเอง ข้าพเจ้าพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ					
0000	ความสามารถในการหยั่งรู้ความรู้สึกและ ความต้องการของผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อน จากการสังเกตสีหน้าและท่าทาง					
00000	ทักษะทางสังคม ข้าพเจ้าสามารถเจรจาแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
จริงมาก	ให้ 4 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 3 คะแนน
จริงบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 1 คะแนน

ถ้าท่านอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อความนั้นตรงกับตัวท่านหรือเป็นความสามารถของท่านมากน้อยเพียงใดตามความเป็นจริง โดยเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องคำตอบที่ต้องการเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

1. ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ คือ กลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยของกลุ่ม
2. ความฉลาดทางอารมณ์สูง คือ กลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยของกลุ่ม

วิธีการหาคุณภาพแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

1. ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา คือ รศ.ดร.นวลละออ สุภาพล กรุณาตรวจสอบและแก้ไขความเที่ยงตรงของข้อมูลเนื้อหาในแบบสอบถามให้เหมาะสม
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 50 คน แล้วนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การหา Item-Total Correlation ซึ่งเป็นการหาค่าอำนาจจำแนกพบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.42-0.70
3. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครองโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อนำไปขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม
2. ติดต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตในการสอบถามบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
3. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามจำนวน 250 ชุด เพื่อแจกให้บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
4. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2546 โดยมีเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลกลับคืนมากลางเดือนมิถุนายน 2546
5. คัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย SPSS (Statistical Package for Social Science) ซึ่งวิเคราะห์ผลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ อัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อทัศนคติในการมีคู่ครองโดยใช้สถิติ t - test
3. วิเคราะห์หาอำนาจในการทำนายโดยมีตัวแปรเกณฑ์ คือ ทัศนคติในการมีคู่ครอง ตัวแปรทำนาย คือ ปัจจัยทางชีวสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว (Multiple Regression แบบ Stepwise)
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 4.2.1 หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ Item - total Correlation
 - 4.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (OC-coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach)
 - 4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
 - 4.3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t -test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1-7
 - 4.3.2 ทดสอบค่าความถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว (Multiple Regression แบบ Stepwise) เพื่อใช้ในการทำนาย โดยมีตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรทำนาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
N	แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
p	แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติ
b	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
B	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2 change	แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่เปลี่ยนไป
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและตัวแปรทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์แบบ t-test

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแบบ (Multiple Regression แบบ Stepwise)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. จำนวนและร้อยละของบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์
2. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จำแนกตามตัวแปรทัศนคติในการมีคู่ครอง อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์
3. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์
4. ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและตัวแปรทางจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่างได้ผลตามตาราง 1,2

ตาราง 1 แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนและร้อยละของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	17	9.40
หญิง	163	90.60
รวม	180	100.00
2. อายุ		
น้อย	127	70.60
มาก	53	29.40
รวม	180	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปานกลาง	18	10.00
สูง	162	90.00
รวม	180	100.00
4. อายุงาน		
น้อย	116	64.40
มาก	64	35.60
รวม	180	100.00
5. รายได้ต่อเดือน		
น้อย	106	58.90
มาก	74	41.10
รวม	180	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อัตมโนทัศน์		
ต่ำ	90	50.00
สูง	90	50.00
รวม	180	100.00
ความฉลาดทางอารมณ์		
ต่ำ	85	47.20
สูง	95	52.80
รวม	180	100.00

จากตาราง 1 พบว่าบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 90.60 สำหรับตัวแปรอายุ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่อายุน้อย มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 ส่วนตัวแปรการศึกษา พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ตัวแปรอายุงาน พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีอายุงานน้อย มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 ส่วนตัวแปรรายได้ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 ส่วนตัวแปรอัตมโนทัศน์ พบว่า บุคลากรที่มีระดับอัตมโนทัศน์ต่ำและสูงมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจำแนกตามตัวแปรทัศนคติในการมีคู่ครอง อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD
ทัศนคติในการมีคู่ครอง	3.42	0.66
อัตมโนทัศน์	6.17	0.80
ความฉลาดทางอารมณ์	3.74	0.49

จากตาราง 2 พบว่า บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติในการมีคู่ครองเท่ากับ 3.42 ค่าเฉลี่ยของอัตมโนทัศน์เท่ากับ 6.17 และมีค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์เท่ากับ 3.74

ตอนที่ 2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

2.1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ ดังแสดงในตาราง 3 - 7 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-5

2.2 จำแนกตามตัวแปรทางจิตวิทยา คือ ตัวแปรอัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ ดังแสดงในตารางที่ 8, 9 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6-7

สมมติฐานที่ 1

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเพชรบูรณ์มีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรเพศชาย

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ของคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่อรองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
จำแนกตามตัวแปรเพศ

เพศ	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ชาย	17	2.97	0.71	-3.02	0.00*
หญิง	163	3.47	0.64		

* $p < .05$

จากตาราง 3 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
เพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่อรองดีกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง
สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

สมมติฐานที่ 2

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่อรองน้อยกว่า
บุคลากรอายุน้อย

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ของคะแนนทัศนคติในการมี
คู่อรองของบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่อรองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
จำแนกตามตัวแปรอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	SD	t	p
น้อย	127	3.54	0.59	-3.55	0.00*
มาก	53	3.14	0.73		

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานที่ 3

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูง

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ของคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ปานกลาง	18	3.41	0.70	-0.10	0.92
สูง	162	3.42	0.65		

จากตาราง 5 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีระดับการศึกษาสูงกับปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์นี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ของทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่มีอายุงานแตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่อุปการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
จำแนกตามตัวแปรอายุงาน

อายุงาน	N	$\bar{X}$	SD	t	p
อายุงานน้อย	116	3.52	0.58	-2.67	0.01*
อายุงานมาก	64	3.24	0.74		

* $p < .05$

จากตาราง 6 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่อุปการน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานที่ 5

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้มากมีทัศนคติในการมีคู่อุปการดีกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test ของทัศนคติในการมีคู่อุปการของบุคลากรที่มีรายได้แตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 7

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่อุปการของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
จำแนกตามตัวแปรรายได้

รายได้	N	$\bar{X}$	SD	t	p
รายได้ต่ำ	106	3.48	0.56	1.25	0.22
รายได้สูง	74	3.35	0.78		

จากตาราง 7 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีรายได้สูงกับต่ำมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์นี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

สมมติฐานที่ 6

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ *t-test* ของคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 8

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ที่มีอัตมโนทัศน์สูงและกลุ่มที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ

ระดับอัตมโนทัศน์	N	$\bar{X}$	SD	t	p
อัตมโนทัศน์ต่ำ	90	3.29	0.63	2.77	0.01*
อัตมโนทัศน์สูง	90	3.56	0.66		

* $p < .05$

จากตาราง 8 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6

สมมติฐานที่ 7

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ *t-test* ของคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน ได้ผลตามตาราง 9

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
กลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและกลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

ระดับความฉลาดทางอารมณ์	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ	85	3.28	0.62	2.73	.01*
ความฉลาดทางอารมณ์สูง	95	3.55	0.67		

* $p < .05$

จากตาราง 9 พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

สมมติฐานที่ 8

ปัจจัยทางชีวสังคมคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้และปัจจัยทางจิตวิทยา คือ อึดทนในทัศนและความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง

ในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว กับตัวแปรตาม คือ ทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรในโรงพยาบาล นำมาเข้าสมการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวเพื่อวิเคราะห์ค้นหาตัวแปรทำนาย โดยใช้ Multiple Regression แบบ Stepwise ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแบบเพิ่มตัวแปรทีละชั้น เพื่อทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองของบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

ตัวทำนาย	b	B	R	R ² Change	t	p
อายุ	-5.15	-0.43	0.20	0.20	-6.60	0.00*
ความฉลาดทางอารมณ์	0.26	0.19	0.24	0.04	3.01	0.00*
เพศ	0.39	0.17	0.27	0.03	2.68	0.01*

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวจากตาราง 10 พบว่า มีตัวแปรทำนาย 3 ตัว ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือมีประสิทธิภาพสูงในการทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ คือ อายุ, ความฉลาดทางอารมณ์และเพศตามลำดับ โดยอายุเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 20.00 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสามารถรวมกับอายุทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 24.00 โดยที่อำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายตัวแรกเพียงร้อยละ 4.00 และตัวแปรสุดท้ายที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่อครอง คือ เพศ โดยที่สามารถรวมกับอายุและความฉลาดทางอารมณ์ทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 27.00 โดยมีอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.00 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ 56.73

สรุป จากสมมุติฐาน ที่คาดว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองของบุคลากรได้นั้น จากการวิเคราะห์พบว่า มีตัวแปรที่สามารถนำมาทำนายได้เพียง 3 ตัวแปรเท่านั้น ได้แก่ อายุ ความฉลาดทางอารมณ์ และ เพศ ส่วนระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และ อัตมโนทัศน์ ไม่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่อครองของบุคลากรได้ ผลที่ได้จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 8

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยทางชีวสังคมอัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครอง โดยมีตัวแปรทางชีวสังคมที่นำมาศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และตัวแปรทางจิตวิทยา ได้แก่ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมในด้านเดียวกันแต่ต่างระดับกัน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ ที่มีผลต่อทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีอัตมโนทัศน์สูงกับบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกับบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวสังคม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และปัจจัยทางจิตวิทยา คือ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเมื่อพิจารณาจากเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และปัจจัยทางจิตวิทยา ด้านอัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการศึกษามาใช้ส่งเสริมความรู้ และทัศนคติในการมีคู่ครองที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น อันจะเป็นการจรรโลงและแก้ไขปัญหาลังคมต่อไปในอนาคต

3. เป็นการเพิ่มพูนหลักฐานทางวิชาการ ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติในการมีคู่ครอง อาจใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเชื่อมโยงกับทฤษฎีอื่นๆอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตราจารย์เฉลิมพระเกียรติ ดาบพลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ศาสตราจารย์เฉลิมพระเกียรติ ดาบพลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 180 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการจับฉลากรายชื่อบุคลากรตามแผนกต่าง ๆ ถ้าปรากฏว่าจับชื่อบุคคลที่แต่งงานแล้วขึ้นมา ก็จะไม่ใช้บุคคลนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจะจับฉลากรายชื่อใหม่มาทดแทน ทำเช่นนี้จนได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโสดครบ 180 คน
3. ขอบเขตเวลาในการเก็บข้อมูล ในช่วงเวลาเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2546

สมมติฐานงานวิจัย

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีกว่าบุคลากรเพศชาย
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย
3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูง
4. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย
5. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้มากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีรายได้น้อย
6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอัตมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ
7. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
8. ปัจจัยทางชีวสังคมคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และ ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ อัตมโนทัศน์และความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ รวมทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการมีคู่ 8 ข้อ ความรู้สึกพอใจและไม่พอใจในการมีคู่ครอง 10 ข้อ และความพร้อมในการมีคู่ครอง 10 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบวัดอัตมโนทัศน์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้ชี้คำตอบ 16 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกัน และมาตราส่วนประมาณค่า 8 หน่วย เนื้อหาในประโยคทั้ง 16 ประโยค ให้บรรยายตนเองจากคุณศัพท์ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน โดยแบ่งเป็นความสามารถส่วนบุคคล (Personal Competence) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง การจูงใจตนเอง และความสามารถทางสังคม (Social Competence) 2 ด้าน คือ ความสามารถในการหยั่งรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น และด้านทักษะทางสังคมซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ รวม 25 องค์ประกอบย่อย จำนวน 25 ข้อ

การดำเนินการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อนำไปขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

2.ติดต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อขอความร่วมมือและอนุญาตในการสอบถามบุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

3.ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามจำนวน 250 ชุด เพื่อแจกให้บุคลากรที่เป็นโสดและปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

4.แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2546 โดยมีเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ได้แบบสอบถามกลับคืนมากลางเดือนมิถุนายน 2546 จำนวน 180 ชุด

5.คัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบเรียบร้อยสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย SPSS (Statistical Package for Social Science) ซึ่งวิเคราะห์ผลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางชีวสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา
2. วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ อัตรานอนหลับและความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อทัศนคติในการมีคู่ครองโดยใช้สถิติ t -test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1-7
3. วิเคราะห์หาอำนาจในการทำนาย โดยมีตัวแปรเกณฑ์คือ ทัศนคติในการมีคู่ครอง ตัวแปรทำนายคือ ปัจจัยทางชีวสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว (Multiple Regression แบบ Stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและนำเสนอได้ดังนี้

1. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. บุคลากรที่ปฏิบัติในโรงพยาบาลที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษาสูงกับปานกลาง มีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน
4. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
5. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้สูงกับต่ำมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน
6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอัตรานอนหลับสูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอัตรานอนหลับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
8. มีตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลได้ 3 ตัวแปร คือ อายุ, ความฉลาดทางอารมณ์และเพศตามลำดับ โดยอายุเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 20.00 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทาง

อารมณ์ ซึ่งสามารถร่วมกับอายุทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 24.00 โดยที่อำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นจากการใช้ตัวทำนายตัวแรกเพียงร้อยละ 4.00 และตัวแปรสุดท้ายที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง คือ เพศ โดยที่สามารถร่วมกับอายุและความฉลาดทางอารมณ์ทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้ร้อยละ 27.00 โดยมีอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.00 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ 56.73

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย เรื่องของปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ กับทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้มี 7 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม อัตมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์ 2) เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ อัตมโนทัศน์ และ ความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรได้นั้นมี 3 ตัวแปร คือ อายุ ความฉลาดทางอารมณ์ และ เพศ ตามลำดับ ผลที่ได้สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

อายุ เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้เป็นอันดับแรกและจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า บุคลากรที่มีอายุมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่า บุคลากรที่มีอายุมากส่วนใหญ่มีประสบการณ์และความคิดเห็นว่าการแต่งงานและการมีครอบครัวเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดภาระขัดขวางกับการเจริญในหน้าที่การงาน ภัสสร (รัชนี้ เบญจฉนัง. 2537 : 3 ; อ้างอิงจาก ภัสสร ลิมานนท์. 2529.) นอกจากนั้นยังพบว่าบุคลากรที่มีอายุมากมักมีรายได้ค่อนข้างสูงจึงไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเกณฑ์ข้อหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาเลือกคู่ครอง อนุลักษณ์ (ทวีศักดิ์ ธีระบัญชาศักดิ์. 2543 : 20-22 ; อ้างอิงจาก อนุลักษณ์ นิติรัช. 2525.) จากเหตุผลดังกล่าวบุคลากรที่มีอายุมากจึงมีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุน้อย ส่วนบุคลากรที่มีอายุน้อยมีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอายุมาก เนื่องจากเป็นบุคลากรที่อยู่ใต้อาณัติของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล ปธานวนิช (2534 : 15) บุคคลมีความต้องการทางเพศ เป็นเหตุผลทางชีวภาพเป็นวัตถุประสงค์หลักของการมีคู่ครอง โดยการแต่งงานจะทำให้บุรุษและสตรีสามารถที่จะตอบสนองความเรียกร้องตามธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังพบว่าวัตถุประสงค์ของการมีคู่ครอง คือ การตอบสนองทางสังคม โดยวงจรชีวิตแล้วเมื่อ

ถึงวันหนึ่งทุกคนต้องหลุดพ้นจากกรอบรั้วเดิมที่ตนผูกพันอยู่ ในสภาพดังกล่าวการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะสร้างความรักความมั่นคงและความอบอุ่นทางจิตใจได้ ดังนั้นบุคลากรที่มีอายุน้อยและเคยชินกับการอาศัยกับบิดามารดา เมื่อจบการศึกษาและแยกออกมาทำงานจึงมีความต้องการความรัก ความอบอุ่น และคำปรึกษาจากบุคคลใกล้ชิด ด้วยเหตุนี้บุคลากรที่มีอายุน้อยจึงมีทัศนคติที่ดีในการที่จะมีคู่ครองเพื่อสนองความต้องการของตนมากกว่าบุคลากรที่มีอายุมากซึ่งมักมีความมั่นคงในจิตใจและมีประสบการณ์ชีวิตในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถจะดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเองและคิดว่าการมีชีวิตคู่ อาจทำให้ตนมีภาระมากขึ้น

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้เป็นอันดับสอง และจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า บุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7 ศรีเรือน แก้วกังวาล (2536 : 20) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นลักษณะของคนที่มีความเป็นผู้ใหญ่ทางอารมณ์ --หรือผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงนั้นไม่ว่าจะเผชิญเหตุการณ์ที่กดดันเพียงใดย่อมได้รับความกระทบกระเทือนน้อยกว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำและสามารถฟื้นตัวได้เร็วกว่า นอกจากนั้นยังเป็นผู้รู้จักให้ รู้จักรับในเรื่องความรัก มีอารมณ์รื่นเริงไม่เคร่งเครียด มีอารมณ์ขัน ยอมรับข้อดีข้อดีข้อเสียของตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตนเองปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นผลดี สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันทำให้ครอบครัวมีความสุข จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นเป็นลักษณะสำคัญของบุคคลที่มองโลกในแง่ดี มีทัศนคติที่ดีในทุกๆเรื่อง รวมถึงเรื่องทัศนคติในการมีคู่ครอง การ์ดเนอร์ (Gardner.: 1983 : 25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์ใน 2 ลักษณะ คือ 1) Interpersonal Interlligence หมายถึง การรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์และความต้องการของผู้อื่นอย่างเหมาะสม 2) Intrapersonal Interlligence หมายถึง การรับรู้อารมณ์ของตนเองและสามารถแยกแยะตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งคุณสมบัติทั้ง 2 ข้อนี้เป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นคู่ครองที่ดี เพราะคู่ครองที่ดีต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ด้วย ไม่ใช่มีแต่คุณสมบัติทั่วไปที่มีแต่เพียงสวย รวย เก่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์และทัศนคติในการมีคู่ครองโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์และทัศนคติในด้านอื่นมาสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ในบางส่วน ได้แก่ งานวิจัยของอัจฉนา ศรีสุรพล (2534 : 64-65) ได้ศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ในระหว่างการฝึกกลุ่มสัมพันธ์นักศึกษาได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มอย่างเต็มที่ นักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นได้ปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ สามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน การเรียน และการอยู่ร่วมกันทำให้นักศึกษามีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สิรินาฏ พันธุ์ดี (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูแนะแนวและครูที่ประสบความสำเร็จตามบทบาทหน้าที่การทำงานในโรงเรียน โดยตัวแปรที่ศึกษาเป็น

ส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ นั่นคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง การมุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการกำกับตนเอง เป็นความสามารถในการให้กำลังใจ ควบคุมและกระตุ้นตนเองให้มีพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม และตัวแปรการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น ส่วนตัวแปรชอบเข้าสังคม เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพและการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลไว้ได้ ดังนั้นตัวแปรต่างๆในการวิจัยข้างต้นที่นำมาอ้างอิงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ และกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะประสบความสำเร็จในอาชีพ เพราะเป็นผู้ที่รู้ความสามารถของตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ สร้างแรงจูงใจ แรงกระตุ้นให้ตนเองสามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และเมื่อประสบปัญหามีความพยายามที่จะแก้ไขและยังเป็นผู้ที่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการเข้าสังคม ทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่รักของคนทั่วไป จากงานวิจัยข้างต้นพบว่าผลของการวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จในชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีทัศนคติในแง่ดี มีการควบคุมตนเอง การควบคุมอารมณ์ การเข้าใจห่วงใยผู้อื่นและการเข้าสังคม

เพศ เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้เป็นอันดับอันดับสุดท้ายและจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า บุคลากรเพศหญิงมีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 สาเหตุที่เพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าเพศชายนั้น เนื่องจากเพศหญิงเป็นเพศที่มีโครงสร้างของสรีระร่างกายค่อนข้างบอบบางและอ่อนแอกว่าเพศชาย การดำเนินชีวิตของเพศหญิงโดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ตั้งแต่วัยเด็กก็ต้องแข่งขันเรียนพอโตขึ้นก็ต้องแข่งขันทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีกว่าคนอื่น บางครั้งทำงานดึกเวลากลับบ้านจะรู้สึกกลัว เช่น กลัวรถเสีย กลัวหลับใน และกลัวภัยสังคม เป็นต้น ทำให้เพศหญิงมีความรู้สึกต้องการใครสักคนที่สามารถช่วยเหลือดูแลและเอาใจใส่ตนเองได้ นิยม บุญมี (2534 : 45) กล่าวว่ามูลเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลสมรส คือ ความต้องการส่วนบุคคล โดยทั่วไปแต่ละคนย่อมมีความชอบ ความสนใจ ความต้องการในกิจกรรมต่างๆไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน แต่จะมีหลักที่ตรงกันในเรื่องของความสะดวกสบายแก่ตนเอง เช่น เมื่อบุคคลเห็นว่าการมีคู่ครองมีครอบครัวจะเป็นการสนองความต้องการบางอย่างได้ดีกว่า ก็ย่อมจะต้องเต็มใจเลือกการแต่งงานดีกว่าที่จะต้องยอมอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะการแต่งงานนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่หลายด้านในสังคมให้ดีขึ้นแล้ว ก็ยังทำให้เกิดความสะดวกสบาย นอกจากนั้นในอดีตสังคมไทยยังมีการกำหนดบทบาทของเพศหญิงและเพศชายไว้แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมักได้รับการอบรมเฉพาะเรื่องการเรือนและไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานนอกบ้าน ตรงข้ามกับฝ่ายชายที่ได้รับการศึกษาและปลูกฝังให้ทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จากการปลูกฝังการดำเนินชีวิตในลักษณะนี้เป็นเวลานานหลายทศวรรษ ทำให้เพศหญิงมีความรู้สึกว่าตนเองต้องพึ่งพาเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับภัสดา ภราดร (2522 : 5) กล่าวถึง ผู้หญิงนิยมที่จะแต่งงานหลังจาก

พันวัยเด็กทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ปลูกฝังกันว่า ผู้หญิงมีหน้าที่อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนปรนนิบัติสามีให้พึงพอใจ เมื่อยังไม่แต่งงานก็เป็นสมบัติของพ่อแม่ เมื่อแต่งงานแล้วก็ยังเป็นสมบัติของสามีมีหน้าที่เอาใจสามีเพื่อให้สามีรักและเอ็นดู ความรู้สึกนี้ทำให้พ่อแม่หลายคนในสมัยนั้นพยายามผลักดันให้บุตรสาวของตนอยู่ในความคุ้มครองของสามีโดยเร็วที่สุดเพื่อพ่อแม่จะได้นอนตายตาหลับ ดังนั้นผู้หญิงจึงถูกอบรมสั่งสอนมาแต่อดีตให้มองเห็นความสำคัญของการแต่งงานและการมีครอบครัว นอกจากนั้นยังพบว่า เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนหวาน ช่างสังเกต ห่วงใย และ สนใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคู่ครองที่ดี วีรวรรณ ปันนิตามัย (2542 : 118-119) ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 464 คน กับการรู้จักอารมณ์ตนเอง การตระหนักรู้อารมณ์ผู้อื่น ความเอื้ออาทร วุฒิภาวะทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การมีแรงจูงใจที่ดี และทักษะทางสังคมพบว่า เพศหญิงโดยภาพรวมมีความสามารถด้านความเอื้ออาทร วุฒิภาวะทางอารมณ์ และการควบคุมด้านอารมณ์ของตนสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะด้านความเอื้ออาทร ส่วนงานวิจัยของ สุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน ที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงานตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรเพศพบว่า พนักงานเพศหญิงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าพนักงานเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลดังกล่าว เพศหญิงจึงมีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองมากกว่าเพศชาย ในทางตรงกันข้ามสาเหตุที่เพศชายมีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองน้อยกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายรู้สึกว่าการมีคู่ครองทำให้มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น เริ่มจากการแต่งงานฝ่ายชายต้องเสียค่าสินสอดและค่างานเลี้ยง เมื่ออยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยาก็ต้องดูแลคอยรับส่งภรรยาไปไหนก็ต้องไปด้วยกันแทนที่จะได้ไปเที่ยวตามประสาผู้ชายเหมือนแต่ก่อน เมื่อมีบุตรก็ต้องช่วยเลี้ยงดูบุตรและต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เพศชายรู้สึกว่าการมีชีวิตคู่เป็นภาระที่หนัก เดวิส;และ แวน (จุฑานาฏ ผดุงเจริญ 2543 : 6 ; อ้างอิงจาก Davis;& Van : 1982.) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการเลือกคู่ครองและการสมรสว่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ ผู้ชายเริ่มคิดคำนวณทั้งในแง่ประโยชน์และค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการแต่งงาน ทำให้ค่าว่าการแต่งงานสูญเสียความหมายและคุณค่าที่มีมาแต่ดั้งเดิมเกิดความไม่ต้องการรับภาระผูกพันที่เกิดจากการแต่งงาน จึงทำให้มีคะแนนทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าเพศหญิง

ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรหนึ่งที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาไม่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง และผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีระดับการศึกษาสูงกับระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน

ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะมีเพียงแต่การศึกษาหลักเกณฑ์และทฤษฎีในการเลือกคู่ครองของนิยม บุญมี (2534 : 50) ว่าควรพิจารณาเลือกบุคคลที่มีระดับการศึกษาและความสามารถทางสติปัญญาใกล้เคียงกัน คนที่ได้รับการศึกษาแตกต่างกันระดับความคิดและการกระทำก็จะแตกต่างกันไปด้วย คู่ครองที่มีลักษณะดังกล่าวมักจะเกิดปัญหา ระดับการศึกษามีได้หมายความว่าเฉพาะการเรียนรู้ที่สำเร็จขั้นสูงกว่าเพียงอย่างเดียวแต่หมายถึงการมีประสบการณ์ชีวิตที่ได้จากการปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง ถึงแม้ไม่ได้เรียนมาสูงนักแต่การศึกษาด้วยตนเองก็อาจทำให้มีระดับความรู้ที่เทียบเท่ากันได้ และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 61) กล่าวว่า บุคคลต้องเลือกผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาใกล้เคียงกันจะดีที่สุดเพราะสามารถคุยกันได้ทุกเรื่องและเข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องอธิบายซ้ำๆ แปลอังกฤษเป็นไทย หรือแปลไทยเป็นจีน เพราะอาจทำให้หงุดหงิดอารมณ์เสียเกิดปะทะทางอารมณ์กันได้ จากสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ไม่ว่าจะมีการศึกษาระดับสูงหรือการศึกษาระดับต่ำมักแต่งงานมีครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงานที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และ บริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรการศึกษาพบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกับพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ นิยม บุญมี (2534 : 7) ครอบครัวย่อมกำเนิดมาจากพื้นฐานที่สำคัญคือ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านสรีระวิทยาของมนุษย์ คือ ความต้องการทางเพศ ซึ่งการสนองความต้องการทางเพศมิได้เป็นเรื่องทางชีวะเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องของสังคมมีระเบียบประเพณีมีการสืบทอดแต่งงานอยู่กินด้วยกันมีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นพิเศษ 2) ความต้องการทางด้านความมั่นคง ความรัก ความปลอดภัย ซึ่งรวมเป็นความต้องการทางด้านจิตใจ ดังนั้นมนุษย์ส่วนใหญ่ไม่จำกัดว่าต้องมีการศึกษาระดับใดจึงมีการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานนี้โดยการเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นคู่ครองของตน

อายุงานเป็นตัวแปรหนึ่งที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่าอายุงานไม่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครอง และผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 อธิบายได้ว่าบุคลากรที่มีอายุงานมากมักมีภาระหน้าที่และตำแหน่งงานสูงทำให้ต้องมีความรับผิดชอบสูงเพิ่มตามตำแหน่งโดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาล ซึ่งลักษณะของงานเกี่ยวกับชีวิตคนทำให้บุคลากรเหล่านั้นยังต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูงกว่างานอื่นๆ เพราะถ้าเกิดความผิดพลาดนั้นหมายถึงชีวิตของผู้ป่วย สาเหตุที่สำคัญอีกสาเหตุหนึ่ง คือ บุคลากรที่มีอายุงานมากย่อมต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าสนใจเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องครอบครัว โลเวนสไตน์และคณะ (Loewenstein and others.1981 : 1132) กล่าวว่าสตรีโสดที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะยิ่งโสดนานเท่าไรรู้ยิ่งชอบชีวิตโสด เนื่อง

จากสามารถปรับตัวเข้ากันได้จากตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้นและรายได้มากขึ้น เหตุผลดังกล่าวทำให้บุคลากรที่มีอายุงานมากมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีน้อยกว่าบุคลากรที่มีอายุงานน้อย

รายได้ เป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาครั้งนี้ แต่จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ารายได้ไม่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้ และผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีรายได้สูงกับต่ำมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานของรัฐที่มีระดับเงินเดือนใกล้เคียงกันเพราะฐานเงินเดือนของพนักงานที่เข้าทำงานมีมาตรฐานค่อนข้างแน่นอน ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานใกล้เคียงกันมีระดับเงินเดือนใกล้เคียงกันด้วยมีผลให้ค่าเฉลี่ยทัศนคติในการมีคู่ครองของกลุ่มแตกต่างกันน้อยมาก คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากเท่ากับ 3.35 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยเท่ากับ 3.48 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน; และคนอื่นๆ (2544 : 40) ได้ศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคคลวัยทำงานที่ทำงานอยู่ในบริษัทเมโทรซิสเต็ม จำกัด และบริษัทไทยแอร์พอร์ต กราวด์ เซอร์วิส เซส จำกัด จำนวน 100 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาในส่วนของตัวแปรรายได้พบว่าพนักงานที่มีรายได้มากกว่าพนักงานที่มีรายได้น้อยมีทัศนคติในการมีคู่ครองไม่แตกต่าง

อึดมโนทัศน์ เป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาครั้งนี้ แต่จากผลการวิเคราะห์การทำนายพบว่าอึดมโนทัศน์ไม่สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้ แต่ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีอึดมโนทัศน์สูงมีทัศนคติในการมีคู่ครองดีมากกว่าบุคลากรที่มีอึดมโนทัศน์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 สามารถอธิบายได้ว่า บุคลากรที่มีอึดมโนทัศน์สูงย่อมมีทัศนคติที่ดีในเรื่องต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อ่ำไพศิริพิพัฒน์ (2515 : 91) ให้ความสำคัญของอึดมโนทัศน์ว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ และการปรับตัวของคนช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมทำนายพฤติกรรม คนที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองดีจะมีความนึกคิดที่ดีต่อผู้อื่น คนที่ยอมรับตนเองก็มักจะยอมรับคนอื่น ในทางตรงข้ามคนที่มีความคิดที่ไม่ดีต่อผู้อื่นก็มักจะมีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรือเกี่ยวกับความสามารถของตนไปในทางที่ไม่ดี นอกจากนี้การมีอึดมโนทัศน์ที่ดียังก่อให้เกิดผลดีหลายประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัวและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีการยอมรับผู้อื่น และมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อผู้อื่นมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นที่ต้องการของสังคม ดังงานวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ธรเสนา (2535 : 100) ได้ศึกษาการพัฒนาอึดมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การที่นักศึกษาพยาบาลได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความสามารถของตนประสานความคิดของตนเองและกลุ่มทำให้นักศึกษาพยาบาลกล้าคิด กล้าทำมากขึ้น เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเอง รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่า และเกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองมี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางชีวสังคม คือ เพศ ,อายุ และ ปัจจัยทางจิตวิทยา คือ ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายทัศนคติในการมีคู่ครองได้ แสดงว่าบุคลากรที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหน่วยงานต่างๆในโรงพยาบาลควรจัดให้มีการอบรมและส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาให้บุคลากรในโรงพยาบาลมีความฉลาดทางอารมณ์ที่สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิตครอบครัวต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในกลุ่มเฉพาะซึ่งมีลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด การทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรขยายไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันมีความคล้ายคลึงกันมากในเรื่องต่างๆและเพื่อศึกษาว่าผลการวิจัยครั้งต่อไปจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยเดิมหรือไม่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นอกจากแบบสอบถามและแบบวัดแล้วควรมีวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้รายละเอียดที่เพิ่มขึ้นในบางประเด็นที่แบบสอบถามและแบบวัดไม่สามารถวัดได้

3) ทัศนคติในการมีคู่ครองเป็นตัวแปรที่น่าสนใจ แต่เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังมีน้อยมาก จึงควรจะศึกษาทัศนคติในการมีคู่ครองกับตัวแปรอื่นๆเพื่อขยายความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ✓กรพันธ์ พรหมศิริ. (2537). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครองของนายทหารเรือ. วิทยานิพนธ์. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุดลำนเา.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาสุขภาพจิต.
- . (2543). “ สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว ” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์ (2519). ความสัมพันธ์ในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- กิตติมา วิสวพลานนท์. (2543). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของพนักงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์.(สังคมวิทยา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539) เลือกคู่ครองรัก. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- ✓นิษฐา โพชนุกูล. (2522). ทศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครองและการวางแผนครอบครัว. วิทยานิพนธ์.(สังคมวิทยา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา.
- จริยา พงศ์วิวัฒน์. (2526). การศึกษาความรู้ทัศนคติและความต้องการของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องเพศศึกษา. วิทยานิพนธ์. (สังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา.
- ✓จุฑานาฏ ผดุงเจริญ. (2543). อิทธิพลของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อทัศนคติในการเลือกคู่ครองและการสมรสศึกษาเฉพาะนักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในเขต กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์.(สื่อสารมวลชน) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา.
- ฉัตรฤดี สุกปลั่ง. (2543). ผลของบุคลิกภาพและเชาว์อารมณ์ที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการตามการรับรู้ของหัวหน้างานของพนักงานส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา.

- จันทร์ชนก สานสมบัติ. (2541). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกคู่ครองของนายทหารสังกัดบก. ทหารสูงสุด. วิทยานิพนธ์. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ชนมน สุวงศ์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์.ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อัดสำเนา.
- ชูชัย สมितिไกร. (2529,ธันวาคม – 2530,มกราคม). "การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ในเยาวชน," วารสารแนะแนว. 21(108):. 65 - 74.
- ชูวิทย์ รัตนพลเสนย์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของพลทหารที่ติดยาเสพติดโรงพยาบาลทหารเรือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). บทบาทบิดาบทบาทมารดากับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ประสานมิตร.อัดสำเนา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2518 , พฤษภาคม). "วิธีอบรมเลี้ยงดูแบบเด็กไทย ตอน 1 : ลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ," วารสารคหเศรษฐศาสตร์,ม.ป.ป.; 35- 41
- เด่นดวง วราเวทย์. (2530). ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเน้นทฤษฎีการพิจารณาเหตุผลอารมณ์เพื่อปรับเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .พิษณุโลก. อัดสำเนา.
- ทวีรัสมิ์ ธนาคม. (2518). ความสัมพันธ์ในครอบครัว. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ทิตนา แชมมณี. (2526 ตุลาคม-ธันวาคม). "การสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ตามแนวมนุษยนิยม :นวัตกรรมการศึกษากับระดับการศึกษา " วารสารครุศาสตร์. 12 : หน้า 12-19
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติปัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- นวลละออ สุภาผล. (2534). ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2521). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- นันทา สุริรักษา. (2542). "การใช้ EQ กับตนเองครอบครัวและการทำงาน " จัดหางานปริทัศน์.4(5): หน้า 34-37
- นันทิกา แยมสรวล. (2522). การศึกษาสถานภาพของครอบครัวที่มีสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตน และพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นาถฤดี สุริสถิต. (2541). อัตมโนทัศน์และการปรับตัวของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีจังหวัดยโสธร. ภาคนิพนธ์. (พัฒนาลังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. อัดสำเนา.
- นิยม บุญมี. (2534) ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประชัน เจริญสุข. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์กับความสามารถในการ ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี. ปริญญานิพนธ์ กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2536). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). การเปรียบเทียบสภาพปัญหาด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ไพจิตร พักเจริญผล. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ การปรับตัวและสติปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ภัสดา ภราดร " ผู้หญิงจะอายุทำไมถ้าต้องอยู่เป็นโสด " มติชนรายวัน. 20 พฤษภาคม 2525. หน้า 5
- ภัสสร ลิมานนท์. (2529). ทศนคติและค่านิยมของสตรีเกี่ยวกับการสมรส. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัย สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสาขาศึกษาศาสตร์. (2533). จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาลี เพ็ชรชะ. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- รัชณี เบญจฉนัง (2537) ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตของสตรีโสด ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

- รัชนิกร เศรษฐ์. (2519). พฤติกรรมและทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เกี่ยวกับการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศและการเลือกคู่ครอง. ปรินทิพนิพนธ์. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- รัตนา ไกรสีหนาท. (2534). การศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ สุขภาพจิตและความพึงพอใจใน
การทำงานของพยาบาลวิชาชีพกับพยาบาลเทคนิค. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
อัดสำเนา.
- รุจิรา สูงใหญ่. (2539). อัตมโนทัศน์ ทัศนคติต่อผู้ป่วยและการยอมรับเชิงจิตกับคุณภาพชีวิตและ
คุณภาพการทำงานของพยาบาลโรงพยาบาลตำรวจ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร. อัดสำเนา.
- ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. (2535). การพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อ
วิชาชีพแตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ลักขณา แพทยานันท์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและ
ความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเซวาร์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัด
กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ (พยาบาลศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2536) เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- วราภรณ์ ตระกูลสวัสดิ์. (2544). จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2537). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพศศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี บัณฑสันต์. (2520). แนวทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). ดัชนีวัดความสุขความสำเร็จแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
เอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด
- _____. (2544). " ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการสร้างความสำเร็จในชีวิต "
เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาพฤติกรรมศาสตร์ตลอดช่วงชีวิต (อัดสำเนา). 2536
- ศิริสุข ยืนหาญ (2534) แบบแผนการเลือกคู่ครองศึกษาเฉพาะประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สถิต วงศ์สวรรค์. (2540). การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา
- สินีนาฏ พันธุ์ดี. (2534) การเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูแนะแนวและครูที่ประสบความสำเร็จตามบทบาทหน้าที่การงานในโรงเรียน มัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. อุดลำนเา
- สมศรี จัตรวัฒนา. (2535). การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- สายสุณีย์ ศุกรเดมิย์. (2543). เรื่องศึกษาเปรียบเทียบชาวปัญญากับชาวอารมณ์ของวิศวกร ครูพยาบาล นักร้องและพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จ. วิทยานิพนธ์ (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อุดลำนเา.
- สุนิตรา จตุพรพิพัฒน์. (2543). การพึ่งพาอัตมโนทัศน์และความพึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยสูงอายุโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์. (พยาบาลศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. อุดลำนเา.
- สุพัฏฐา สุภาพ. (2523). สังคมวัฒนธรรมไทยค่านิยมครอบครัวศาสนาประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภา มาลากุล. (2520). “สุภาพจิต,” เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาสุขศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล. ม.ป.ป. กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดลำนเา.
- สุภาพร และ คณะ. (2544). “ทัศนคติในการเลือกคู่ครองของบุคคลวัยทำงาน,”. รายงานการวิจัย. หน้า 40-41 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.อุดลำนเา.
- . (2545) “แบบวัดอัตมโนทัศน์และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์”
เอกสารประกอบการวิจัยการศึกษานำร่อง.
- สุรพล ปธานวนิช. (2534). “เกณฑ์การเลือกคู่ครองที่มีผลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว”. รายงานการวิจัย. หน้า 15-17. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อนงค์ นิยมธรรม. (2531). การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นชายรักร่วมเพศกับวัยรุ่นชายรักต่างเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ครุศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนเา.
- อรอนงค์ ทรงสกุล. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ การปรับตัวและสติปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์. (วิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดลำนเา.
- อัจฉรา ศรีสุรพล.(2535). ผลของการฝึกวิเคราะห์การติดต่อระหว่างบุคคลในกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพฯ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.

- อำไพ ศิริพัฒน์. (2515 , ตุลาคม). "ความนึกคิดเกี่ยวกับตน" วารสารครุศาสตร์. ปีที่ 2 (ฉบับที่ 5) : 91 –103
- อุทิศ เชาวลิต. (2521). ทศนคติเกี่ยวกับการสมรสของนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Bakendam,C.C. (1997). *Dimensions of Emotional Intelligent : Attachment , Affect Regulation, Alexithymia and Empathy*. Thesis (Ph.D.). The Fielding Institute.
- BarOn,R. (1997). *Baron Emotional Quatient Inventory: A Measure of Emotional Intelligence. (Technical Manual)*. Toronto: Multi-Health System.
- Bloom ,B.S. (1956). *Taxonomy of Education objective*. New York: Longmans Green.
- Burns ,R.B. (1979). *The Self-Concept Theory Measurement Development and Behavior*. London: Langmass
- Combs , A. and Snygg,D. (1959). *Inndividual Behavior A Perceptual Approach to Behavior*. New York: Harper Brother.
- Cooper R. K. & Sawaf, A. (1997). *Exeucutive E.Q. Intelligence in Leadership and Organization*. New York: Grosset / Prtnnam.
- Crandall,V.T. and Vssula Belluji. (1954). "Some Relationship of Interpersonal and Interpersonal Conceptualization to Personal Social Adjustment," *Journal of Personality*. 23 : 224.
- Dinkmeyer , Don C. (1965). " *The Emerging Self*," *Children Development*. New Jersey: Prentice-Hall
- Gale , Raymon F. (1969). " A Humanistic Approach," *Delvelopment Behavior* p.31-32. The McMillan Company.
- Gardner,H. (1983). " *Frames of Mind* ": *The Theory of Multiple intelligences*. p.19. New York: Base Books.
- Garrett , William.R. (1982). *Sensons of Marriage and Family Life*. p.113. New York: B.S.College Publishing.
- Geery,L.J.A. (1999). *Exploratory Study of the Ways in Which Superintendents use their Emotional Intelligence to Address Conflict in their Emotional Intelligence to Address Conflict in their Educational Oranization (Leadership)*. Thesis (ED.D).
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
- Gordon Allport. (1953). " *Attitudes*," In *Handbook of Social Psychology*. p.810 C.Murchison Worchison,Mass: Clark University Press.

- Hamed , Zahran A.S. (1967,June). "The Self-Concept in the Psychology Guidance of Adolescents," *The British of Education*. 37 : 225-229
- Harry C. Triandis. (1997). *Attitude and Attitude Change*. p.3. New York.: John Wiley & Son,Inc.
- Hurlock , Elizabeth B. (1978). *Child Development*. 6th ed. Tokyo.: Mc Graw Hill.
- Ira Rosenwaik. (1972) *Factor Associated with Religious and Civil Marriage*, p.129.Demography
- Jersild , Authur. (1963). *The Psychology of Adolescent*. p.7. New York.: Mc Millian
- Kephart,William M. (1961) *The Family, Society, and The Individual*. Boston : Houghton Mifflin Co.
- Loewenstein , Sophie F.and others. " A Study of Satisfactions and Stress of Single Woman in Midline," *Sex Roles*. 7(11) : 1127-1141 ; November , 1981
- Martin,G.E. (1986). *The Effects of a Social Skill Development Course On-Emotionally Distrubed Secondary Students Texas*: Ed.D.Thesis.Texas A & M University.
- Mc Candless,B.R. (1967). *Children and Adolescents Behavior and Development*. p.101. New York: Holt Company
- Menharet, Suzy Fox. (1998). *Emotional Intelligence : An Alternative Explanation of Career Success. Development of Multi-Componential Theory of Emotional Intelligence And Its Relationship to Interview Outcomes (Affect)*. Dissertation Ph.D (Industrial Psychology): University of South Florida. Photocopied.
- Roger , Carl R. (1951). *Clint – Centered Therapy*. p.498. Boston:Houghton Mifflin.
- Salovey,P.& Mayer, J.D. (1990). "Imagination, Cognition, and Personality," *Emotional Intelligence*. 9 : 185-211.
- Shaver,Kelly G. (1977). *Principles of Social Psychology*. Cambridge: Winthrop Publishers.
- Sjuart , G.W.& Sundeen,S.T. (1995). *Principle and practice of psychiatric nursing*. 5th ed. St Louis: the C.v. Mosby
- Sternberg , R.J. (1985). *Beyond I Q : A triachic theory of human intelligence*. New york : Cambridge University Press.
- ✓ T.M. Newcomb, R.H Turner and P.E. Converse. (1965). *Social Psychology*. p.41-42. New york : Holt
- Thomdike , E.L.(1920). " Intelligence and its uses " *Harper 's Magazine*. 140:227

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม 1012/ 3960

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 เมษายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบวัดทัศนคติ

เนื่องด้วย นางสาวสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยทางชีวสังคม อัดมโนทัศน์ และความฉลาดทางอารมณ์กับทัศนคติในการมีคู่ครองของบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ" โดยมี รองศาสตราจารย์นวลละออ สุภาพล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โดยขอให้บุคลากรที่เป็นโรค และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง แบบวัดอัดมโนทัศน์ และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-5571996

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

**เรื่อง ปัจจัยทางชีวสังคม อัดมโนทัศน์และความฉลาดทางอารในการมีคู่ครอง
ของบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ**

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์ประสานมิตร โดยผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลของบุคคลากรที่เป็นเสด การศึกษาดังกล่าวจะสำเร็จลงได้โดยการได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ท่านในการให้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลต่างๆที่ท่านได้ตอบมานี้จะถือเป็นความลับและนำเสนอในรูป ผลรวม มิใช่นำเสนอเฉพาะข้อมูลของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างมาก ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย (/) หน้าข้อที่ตรงกับคำตอบและเติมคำในช่องว่างทุกข้อ

- 1) เพศ () ชาย () หญิง
- 2) อายุ.....ปี
- 3) ท่านจบการศึกษาระดับ
- () อนุปริญญา
- () ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี
- 4) อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
- ท่านทำงานมาแล้ว.....ปี.....เดือน
- 4) รายได้ต่อเดือนของท่าน
- () ต่ำกว่า 5,000 บาท
- () 5,001 – 10,000 บาท
- () 10,001 – 15,000 บาท
- () สูงกว่า 15,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีความประสงค์ที่จะทราบถึงความรู้สึกของท่านในการมีคู่ครอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด ข้อคำถามทั้งหมดมี 28 ข้อ ขอให้ท่านตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย ปาน กลาง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1. การมีคู่ครองทำให้คนเรามีชีวิตที่สมบูรณ์มากขึ้น					
2. การมีคู่ครองทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายมากขึ้น					
3. การมีคู่ครองทำให้ชายหญิงมีสังคมที่กว้างขึ้น					
4. การมีชีวิตคู่ทำให้มีความสุข					
5. การมีชีวิตคู่ทำให้มีบุตรหลานเป็นที่พึงใจในอนาคต					
6. การมีคู่ครองทำให้ชายหญิงรู้คุณค่าของกันและกัน					
7. การมีคู่ครองทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย					
8. การมีคู่ครองทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น					
9. ข้าพเจ้าดีใจที่มีเพศตรงข้ามมาสนใจข้าพเจ้า					
10. ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่มีโอกาสเข้าสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพบคู่ครอง					
11. ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นสุขใจที่คิดว่าวันหนึ่งข้าพเจ้าจะได้แต่งงาน					
12. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำงานเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีงาม					
13. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับผู้อื่นจะทำให้ชีวิตสมบูรณ์ขึ้น					

ข้อคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย ปาน กลาง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
14. ข้าพเจ้าเชื่อว่าตนเองจะประสบความสำเร็จในชีวิต คู่					
15. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้ชีวิตคู่ทำให้ขาดอิสระภาพ					
16. ข้าพเจ้าพอใจที่จะใช้ชีวิตคู่กับคู่ครอง					
17. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการมีคู่ครองทำให้นุคคลมีความสุข ในชีวิตมากขึ้น					
18. ข้าพเจ้าพอใจที่จะมีคู่ครองแม้ว่าจะทำให้มีภารกิจ ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น					
19. ข้าพเจ้าวางแผนที่จะมีคู่ครองเมื่อมีฐานะมั่นคงพอ สมควร					
20. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะมีคู่ครองเมื่อถึงเวลาอันสมควร					
21. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะมีคู่ครองกับบุคคลที่เหมาะสม					
22. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคู่ครอง					
23. ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะอยู่เป็นโสด					
24. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากการแต่ง งาน					
25. ข้าพเจ้าวางแผนว่าเมื่อแต่งงานแล้วควรมีบุตรที่ คน					
26. ข้าพเจ้ามีจุดมุ่งหมายในชีวิตประการหนึ่งคือการ แต่งงาน					
27. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเลือกคู่และการ แต่งงานเพื่อนำมาใช้ประโยชน์กับตนเอง					
28. ข้าพเจ้าคิดว่าการเตรียมตัวสำหรับการมีคู่ครอง เป็นสิ่งจำเป็น					

6. เกร็งข้อมือ									ยื้มแยม
	1	2	3	4	5	6	7	8	
7. ห้างไกล									ไกลชิด
	1	2	3	4	5	6	7	8	
8. เย็นชา									อบอุ่น
	1	2	3	4	5	6	7	8	
9. รว่มมือ									ไม่รว่มมือ
	8	7	6	5	4	3	2	1	
10. สนับสนุน									คัดค้าน
	8	7	6	5	4	3	2	1	
11. นำเปื้อหน่าย									นำสนใจ
	1	2	3	4	5	6	7	8	
12. ปีนเกลียว									กลมเกลียว
	1	2	3	4	5	6	7	8	
13. มั่นใจ									ล้งเลใจ
	8	7	6	5	4	3	2	1	
14. มีประสิทธิภาพ									ไร้ประสิทธิภาพ
	8	7	6	5	4	3	2	1	
15. เสร้าหมอง									ร่าเร้ง แจ่มใส
	1	2	3	4	5	6	7	8	
16. เปิดเผย									ลับลมคมใน
	8	7	6	5	4	3	2	1	

ตอนที่ 4 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อความนั้น ตรงกับตัวท่านหรือเป็นความสามารถของท่านมากน้อยเพียงใดตามความเป็นจริง และโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบที่ต้องการเพียงคำตอบเดียว

ข้อ	ข้อความถาม	จ ร ิ ง ม า ก ที่ สุด	จ ร ิ ง ม า ก	ค ่อน ข ้าง จ ริง	จ ร ิ ง บ ้าง ค ึ่ง	ไ ม่ จ ริง
1	ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ถึงอารมณ์ที่ข้าพเจ้า ประสบอยู่					
2	ข้าพเจ้ารู้ถึงข้อเสียในตัวเอง					
3	ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง					
4	เมื่อข้าพเจ้าเครียด ข้าพเจ้าสามารถผ่อนคลายได้ โดยเร็ว					
5	ข้าพเจ้าเป็นคนซื่อสัตย์ เพื่อนๆไว้วางใจในตัวข้าพเจ้า					
6	ข้าพเจ้าพร้อมที่จะแก้ไขสิ่งที่ข้าพเจ้าทำผิด					
7	ข้าพเจ้าปรับตัวกับเพื่อนใหม่ได้เร็ว					
8	ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นที่ดีของเพื่อน					
9	ข้าพเจ้าพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น					
10	ข้าพเจ้ายอมรับและปฏิบัติตามเป้าหมายของกลุ่ม					
11	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือเพื่อพัฒนาความคิดของ ตนเอง					
12	ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทำให้ข้าพเจ้าเป็นคน เข้มแข็งอดทน					
13	ข้าพเจ้าสามารถรับรู้ความรู้สึกของเพื่อนจากการ สังเกตสีหน้าและท่าทาง					
14	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าแบ่งงานให้เพื่อนตาม ความ สามารถของเขา					
15	ข้าพเจ้าไม่รังเกียจที่จะช่วยเพื่อนเมื่อเขามีปัญหา					

ข้อ	ข้อความถาม	จ ร ิ ง ม าก ที่ สุด	จ ร ิ ง ม าก	ค ่อน ข ้าง จ ริง	จ ร ิ ง บ ้าง ค ั้ง	ไ ม่ จ ริง
16	ข้าพเจ้ายอมรับข้อดีข้อเสียของบุคคลอื่น					
17	ข้าพเจ้าสามารถสรุปความคิดเห็นของกลุ่มได้					
18	ข้าพเจ้าสามารถพูดจูงใจให้เพื่อนเห็นด้วยกับข้าพเจ้า					
19	ข้าพเจ้าสามารถให้ผู้อื่นเข้าใจตามที่ข้าพเจ้าตั้งใจจะบอก					
20	ข้าพเจ้าสามารถเจรจาแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้					
21	ข้าพเจ้าสามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมกลุ่มได้					
22	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลงานของกลุ่มให้ดีขึ้น					
23	ข้าพเจ้าทำงานกลุ่มอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในกลุ่ม					
24	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม					
25	ข้าพเจ้าสร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิกในกลุ่ม					

ภาคผนวก ค.

คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครองจำนวน 28 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item-total correlation)
1	0.64
2	0.64
3	0.57
4	0.66
5	0.54
6	0.67
7	0.71
8	0.63
9	0.54
10	0.68
11	0.83
12	0.79
13	0.77
14	0.69
15	0.30
16	0.80
17	0.81
18	0.76
19	0.64
20	0.73
21	0.55
22	0.61
23	0.66
24	0.74
25	0.57
26	0.69
27	0.46
28	0.46

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง = 0.96

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดอัตถิภาวนิยมจำนวน 16 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item-total correlation)
1	0.48
2	0.56
3	0.55
4	0.41
5	0.49
6	0.57
7	0.75
8	0.75
9	0.54
10	0.53
11	0.75
12	0.66
13	0.44
14	0.57
15	0.64
16	0.40

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอัตถิภาวนิยม = 0.90

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 25 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item-total correlation)
1	0.49
2	0.45
3	0.64
4	0.42
5	0.50
6	0.57
7	0.44
8	0.56
9	0.69
10	0.48
11	0.52
12	0.56
13	0.52
14	0.58
15	0.56
16	0.55
17	0.64
18	0.54
19	0.57
20	0.66
21	0.63
22	0.70
23	0.68
24	0.62
25	0.64

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติในการมีคู่ครอง = 0.93

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล
วันเดือนปีเกิด
สถานที่เกิด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน

นางสาวสุภาพร วิวัฒน์อัศวิน
19 ตุลาคม 2509
อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
4/7-8 ม.3 อาคารหงสกุล ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 12120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528

มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมวิไล
โรงเรียนปทุมวิไล จ.ปทุมธานี

พ.ศ. 2533

ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง
จากวิทยาลัยพยาบาลสระบุรี

พ.ศ. 2537

สาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต (อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)
จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2546

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร